НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА»

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач вищої освіти
групи Ф-20.04 _____ Каравашкін Сергій Дмитрович
(підпис) (прізвище, ім`я, по-батькові)

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Заїчко І.В.
(підпис) (науковий ступінь, прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор, Т. Г. Бондарук
(підпис) (прізвище, ініціали зав. кафедри)

Київ 2026

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ФІНАНСО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – ***магістр***
Галузь знань - ***07 «Управління та адміністрування»***
Спеціальність – ***072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»***
Освітньо-професійна програма – ***«Фінанси, банківська справа та страхування»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук
_____
«03» березня 2025 р.

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу магістра
Каравашкіну Сергію Дмитровичу

1. Тема роботи: Оптимізація структури оборотних активів підприємства затверджена наказом по Академії від «03» березня 2025 р. № 62/1
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 05 січня 2026 р.
3. Вихідні дані роботи: наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань управління та оптимізації оборотних активів підприємства, фінансового менеджменту та аналізу оборотного капіталу; законодавчі та нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку, фінансової звітності та господарської діяльності підприємств; національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку; методичні рекомендації державних органів у сфері фінансового аналізу; фінансова звітність підприємства, його облікові та аналітичні матеріали; статистичні дані та економічні огляди діяльності підприємств; наукові статті та аналітичні публікації з проблем управління оборотними активами та підвищення ефективності їх використання.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
   1) теоретичні засади управління оборотними активами підприємства;
   2) аналіз структури та ефективності використання оборотних активів підприємства;
   3) напрями оптимізації структури оборотних активів підприємства.
5. Перелік графічного матеріалу: схеми, діаграми, таблиці.
6. Дата видачі завдання «20» березня 2025 р.

Керівник _____
(підпис)
Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання*
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи магістра на засіданні кафедри	03.03.2025	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	16.04.2025	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	23.04.2025	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	30.05.2025	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	04.06.2025	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	18.06.2025	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	25.09.2025	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	12.10.2025	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	09.11.2025	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	16.11.2025	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	25.11.2025	Виконано
12.	Попередній захист роботи	22.12.2025	Виконано

Здобувач _____ **Каравашкін С. Д.**
(підпис)

Керівник роботи _____ **Заїчко І.В.**
(підпис)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

здобувача Національної академії статистики, обліку та аудиту

Каравашкіна Сергія Дмитровича

Тема: «Оптимізація структури оборотних активів підприємства»

Загальний обсяг роботи складає 118 сторінок. Містить 47 таблиць, 8 рисунків, 48 літературних джерела, 5 додатків.

Актуальність теми. Оптимізація структури оборотних активів є одним із ключових чинників забезпечення безперервної діяльності підприємства, його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. В умовах зростаючої турбулентності зовнішнього середовища, коливань попиту, інфляційних процесів, перебоїв у логістиці та необхідності швидкої адаптації до ринкових змін особливої важливості набуває ефективне управління оборотними активами. Від раціонального формування їх структури залежить здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, мінімізувати витрати, підвищувати ліквідність та забезпечувати стабільний грошовий потік.

Неефективна структура оборотних активів призводить до надмірного відволікання коштів у запаси, зростання дебіторської заборгованості, зниження оборотності капіталу та погіршення фінансового результату. Тому актуальним є пошук оптимального співвідношення між окремими видами оборотних активів відповідно до специфіки діяльності підприємства, галузевих особливостей та ринкових умов. Дослідження в цій сфері дозволяє сформувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання оборотних ресурсів, що сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства та зростанню його вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування та оптимізації структури оборотних активів підприємства, а також оцінювання ефективності їх використання ґрунтовно досліджено у працях вітчизняних науковців. Зокрема, значний внесок у розвиток теоретичних і прикладних аспектів управління оборотними активами зробили А. І. Баранов, І. О. Бланк, Л. І. Бровко,

Н. О. Власова, В. А. Гросул, Ю. В. Дубєй, І. В. Заїчко, С. О. Зубков, О. М. Колодізєв, О. М. Кубецька, Н. М. Купріна, Л. О. Кустріч, О. В. Левкович, Г. С. Мельничук, О. О. Носирєв, О. В. Омельченко, О. П. Павленко, Л. Г. Соляник, Я. В. Тютюнник, Г. О. Худякова, О. Г. Череп, Г. М. Шаповал. У їхніх дослідженнях розкрито економічну сутність оборотних активів, їх класифікацію, чинники формування структури, а також методичні підходи до оцінювання ефективності управління оборотним капіталом підприємства.

Разом із тим, в умовах нестабільного економічного середовища, зростання фінансових ризиків і обмеженості фінансових ресурсів особливої актуальності набувають питання оптимізації структури оборотних активів з метою забезпечення платоспроможності, ліквідності та безперервності операційної діяльності підприємства. Попри значну кількість наукових напрацювань, залишаються недостатньо систематизованими підходи до формування оптимальної структури оборотних активів з урахуванням галузевої специфіки, стадії життєвого циклу підприємства, умов функціонування та динаміки зовнішнього середовища.

Потребують подальшого дослідження методичні підходи до оцінювання ефективності використання окремих елементів оборотних активів, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, а також інструменти підвищення їх оборотності й зниження фінансових ризиків. Зазначене зумовлює необхідність поглиблення теоретичних і прикладних аспектів оптимізації структури оборотних активів підприємства та визначає актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій і моделі оптимізації структури оборотних активів підприємства з метою підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

– розкрити сутність, економічний зміст, склад та класифікацію оборотних активів підприємства;

– дослідити фактори, що впливають на формування та оптимізацію структури оборотних активів;

– узагальнити методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів;

– здійснити фінансово-економічну оцінку діяльності підприємства;

– проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотних активів підприємства;

– оцінити ефективність використання оборотних активів та визначити основні проблеми їх управління;

– обґрунтувати необхідність оптимізації структури оборотних активів підприємства;

– розробити модель оптимізації структури оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;

– здійснити оцінку економічної ефективності запропонованих заходів з оптимізації структури оборотних активів.

Об’єктом дослідження є процес формування оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, методів і механізмів оптимізації структури оборотних активів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано такі методи дослідження: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних підходів до управління оборотними активами; індукція та дедукція – для формування логічних висновків щодо чинників, які впливають на структуру оборотних активів підприємства; економіко-статистичні методи – для аналізу динаміки, структури оборотних активів та розрахунку показників ефективності їх використання; порівняльний аналіз – для зіставлення фінансово-економічних показників діяльності підприємства в часі; коефіцієнтний аналіз – для оцінки ліквідності, оборотності та ефективності використання оборотних активів; економіко-математичні методи – для побудови моделі оптимізації структури оборотних активів підприємства; графічний метод – для наочного подання результатів

дослідження; метод узагальнення – для формування висновків і практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління оборотними активами.

Наукова новизна дослідження полягає в такому:

– удосконалено методичний підхід до оптимізації структури оборотних активів підприємства на основі поєднання нормативних значень показників ліквідності з показниками оборотності та рентабельності, що дозволяє забезпечити фінансову стійкість і платоспроможність в умовах змінного обсягу господарської діяльності;

– дістало подальшого розвитку науково-методичне обґрунтування формування раціональної структури оборотних активів шляхом варіативного розрахунку питомих ваг їх елементів залежно від різних рівнів коефіцієнта покриття, що забезпечує адаптацію управлінських рішень до специфіки діяльності підприємства;

– запропоновано практично орієнтований підхід до оцінювання ефективності оптимізації структури оборотних активів на основі порівняння фактичних і оптимальних значень обсягу, структури, оборотності, тривалості операційного та фінансового циклів і рентабельності, що підвищує обґрунтованість вибору управлінських рішень.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України з питань регулювання господарської діяльності, бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, аналітичні матеріали національних і міжнародних організацій, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем управління оборотними активами та фінансового менеджменту, матеріали наукових конференцій, фінансова звітність досліджуваного підприємства, відкриті джерела мережі Інтернет, а також результати власних аналітичних розрахунків і досліджень автора.

У першому розділі «Теоретичні засади управління оборотними активами підприємства» розкрито сутність, економічний зміст, склад і класифікацію оборотних

активів підприємства; досліджено чинники, що впливають на формування та оптимізацію їх структури; узагальнено методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів у системі фінансового менеджменту підприємства.

У другому розділі «Аналіз структури та ефективності використання оборотних активів» здійснено фінансово-економічну оцінку діяльності підприємства; проаналізовано склад, структуру та динаміку оборотних активів; розраховано показники оборотності, ліквідності та ефективності їх використання; визначено основні проблеми управління оборотними активами, що впливають на фінансову стійкість і безперервність операційної діяльності підприємства.

У третьому розділі «Напрями оптимізації структури оборотних активів» обґрунтовано необхідність оптимізації структури оборотних активів підприємства; розроблено модель оптимізації з урахуванням специфіки його діяльності; здійснено оцінку економічної ефективності запропонованих заходів, визначено їх вплив на підвищення оборотності активів, покращення ліквідності та зниження фінансових ризиків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні теоретико-методичних засад інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства з урахуванням специфіки логістичної галузі та сучасних умов господарювання, а саме:

– удосконалено методичний підхід до оптимізації структури оборотних активів підприємства на основі поєднання нормативних значень показників ліквідності з показниками оборотності та рентабельності, що дає змогу забезпечити фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в умовах змінного обсягу господарської діяльності;

– дістало подальшого розвитку науково-методичне обґрунтування формування раціональної структури оборотних активів шляхом варіативного розрахунку питомих ваг їх елементів залежно від різних рівнів коефіцієнта покриття, що дозволяє адаптувати управлінські рішення до специфіки діяльності підприємства;

– запропоновано практично орієнтований підхід до оцінювання ефективності оптимізації структури оборотних активів на основі порівняння фактичних і оптимальних значень їх обсягу, структури, оборотності, тривалості операційного та фінансового циклів і рівня рентабельності, що підвищує обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання розроблених у роботі методичних підходів, аналітичних інструментів і практичних рекомендацій у процесі управління оборотними активами підприємств з метою оптимізації їх структури, підвищення оборотності, покращення ліквідності та забезпечення фінансової стійкості. Запропонована модель оптимізації структури оборотних активів може бути використана у практичній діяльності фінансових служб підприємств для обґрунтування управлінських рішень щодо формування обсягу та структури запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів з урахуванням специфіки операційної діяльності та фінансових можливостей підприємства.

Результати дослідження можуть бути використані у аналізі господарської діяльності та управлінні фінансовими ресурсами, а також у подальших наукових дослідженнях, присвячених проблемам підвищення ефективності використання оборотних активів підприємств.

Ключові слова: оборотні активи, структура оборотних активів, оптимізація, управління оборотними активами, оборотність, ліквідність, фінансова стійкість, операційний цикл, фінансовий цикл, ефективність використання активів.

ЗМІСТ

Вступ 11

РОЗДІЛ 1 14

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА 14

1.1. Сутність, економічний зміст, склад та класифікація оборотних активів підприємства 14

1.2. Фактори, що впливають на формування та оптимізацію структури оборотних активів 21

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів 27

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ 40

2.1. Фінансово-економічна оцінка діяльності підприємства 40

2.2. Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства 60

2.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів та визначення проблем їх управління 71

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ .. 82

3.1. Обґрунтування необхідності оптимізації структури оборотних активів підприємства 82

3.2. Розробка моделі оптимізації структури оборотних активів 85

3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів з оптимізації ... 94

ВИСНОВКИ 107

Список використаних джерел 112

Додатки 118

ВСТУП

Актуальність теми. Оптимізація структури оборотних активів є одним із ключових чинників забезпечення безперервної діяльності підприємства, його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. В умовах зростаючої турбулентності зовнішнього середовища, коливань попиту, інфляційних процесів, перебоїв у логістиці та необхідності швидкої адаптації до ринкових змін особливої важливості набуває ефективне управління оборотними активами. Від раціонального формування їх структури залежить здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, мінімізувати витрати, підвищувати ліквідність та забезпечувати стабільний грошовий потік.

Неефективна структура оборотних активів призводить до надмірного відволікання коштів у запаси, зростання дебіторської заборгованості, зниження оборотності капіталу та погіршення фінансового результату. Тому актуальним є пошук оптимального співвідношення між окремими видами оборотних активів відповідно до специфіки діяльності підприємства, галузевих особливостей та ринкових умов. Дослідження в цій сфері дозволяє сформувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання оборотних ресурсів, що сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства та зростанню його вартості.

Проблеми оптимізації структури оборотних активів підприємства досліджено в працях Баранов А. І., Бланк І., Бровко Л. І., Власова Н. О., Гросул В. А., Дубєй Ю. В., Заїчко І. В., Зубков С. О., Колодізєв О. М., Кубецька О. М., Купріна Н. М., Кустріч Л. О., Левкович О. В., Мельничук Г. С., Носирєв О. О., Омельченко О. В., Павленко О. П., Соляник Л. Г., Тютюнник Я. В., Худякова Г. О., Череп О. Г., Шаповал Г. М.

Необхідність дослідження оптимізації структури оборотних активів підприємства зумовлена зростанням ролі ефективного управління фінансовими ресурсами в умовах нестабільного економічного середовища, потребою забезпечення платоспроможності, ліквідності та безперервності операційної діяльності, а також прагненням підвищення оборотності активів, мінімізації фінансових ризиків і зміцнення конкурентних позицій підприємства.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій і моделі оптимізації структури оборотних активів підприємства з метою підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

– розкрити сутність, економічний зміст, склад та класифікацію оборотних активів підприємства;

– дослідити фактори, що впливають на формування та оптимізацію структури оборотних активів;

– узагальнити методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів;

– здійснити фінансово-економічну оцінку діяльності підприємства;

– проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотних активів підприємства;

– оцінити ефективність використання оборотних активів та визначити основні проблеми їх управління;

– обґрунтувати необхідність оптимізації структури оборотних активів підприємства;

– розробити модель оптимізації структури оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;

– здійснити оцінку економічної ефективності запропонованих заходів з оптимізації структури оборотних активів.

Об’єктом дослідження є процес формування оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, методів і механізмів оптимізації структури оборотних активів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано такі методи дослідження: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних підходів до управління оборотними активами; індукція та дедукція – для формування логічних

висновків щодо чинників, які впливають на структуру оборотних активів підприємства; економіко-статистичні методи – для аналізу динаміки, структури оборотних активів та розрахунку показників ефективності їх використання; порівняльний аналіз – для зіставлення фінансово-економічних показників діяльності підприємства в часі; коефіцієнтний аналіз – для оцінки ліквідності, оборотності та ефективності використання оборотних активів; економіко-математичні методи – для побудови моделі оптимізації структури оборотних активів підприємства; графічний метод – для наочного подання результатів дослідження; метод узагальнення – для формування висновків і практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління оборотними активами.

Наукова новизна дослідження полягає в такому:

– удосконалено методичний підхід до оптимізації структури оборотних активів підприємства на основі поєднання нормативних значень показників ліквідності з показниками оборотності та рентабельності, що дозволяє забезпечити фінансову стійкість і платоспроможність в умовах змінного обсягу господарської діяльності;

– дістало подальшого розвитку науково-методичне обґрунтування формування раціональної структури оборотних активів шляхом варіативного розрахунку питомих ваг їх елементів залежно від різних рівнів коефіцієнта покриття, що забезпечує адаптацію управлінських рішень до специфіки діяльності підприємства;

– запропоновано практично орієнтований підхід до оцінювання ефективності оптимізації структури оборотних активів на основі порівняння фактичних і оптимальних значень обсягу, структури, оборотності, тривалості операційного та фінансового циклів і рентабельності, що підвищує обґрунтованість вибору управлінських рішень.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основна частина роботи представлена на 93 сторінках.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, економічний зміст, склад та класифікація оборотних активів підприємства

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає нових підходів до управління економікою як на макрорівні, так і на рівні окремих підприємств. Підвищення ефективності використання наявних ресурсів у підприємств України є необхідною умовою їх подальшого розвитку. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які б відповідали ринковим умовам господарювання та забезпечували достатній рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості. У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств є необхідність ефективного формування і використання оборотних активів підприємства та суттєве вдосконалення механізму управління оборотними активами для ефективного впливу на фінансовий стан, інвестиційну привабливість, кредитоспроможність та рівень ліквідності суб’єктів господарювання.

У науковій літературі поняття «оборотні активи» трактується по-різному, що зумовлено багатогранністю їх економічної природи та роллю у забезпеченні безперервності операційної діяльності підприємства. Різні автори акцентують увагу на таких аспектах, як швидкість обігу, участь у виробничому циклі, рівень ліквідності, структура та призначення оборотних ресурсів. Узагальнення підходів учених дозволяє глибше розкрити сутність оборотних активів та сформувати

цілісне уявлення про їх місце в системі управління підприємством. З цією метою у таблиці наведено порівняльну характеристику визначень оборотних активів, запропонованих різними дослідниками.

Підходи різних авторів до визначення сутності оборотних активів підприємства наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи різних авторів до визначення сутності оборотних активів підприємства

№	Підхід	Автор	Визначення оборотних активів
1	Бухгалтерський	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [37]	оборотні активи - це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати складання балансу»
2	Організаційний	Бойко Р. В. [4, с. 11]	Оборотні активи - це ті активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства.
3		Соляник Л. Г. [43, с. 4]	Оборотні активи (current assets) - це активи підприємства, поновлювані з певною регулярністю задля забезпечення поточної діяльності, вкладення яких як мінімум одноразово обертаються в протягом року чи одного виробничого циклу, якщо останній перевищує 12 міс.
4	Виробничий	Бровко Л. І. [7, с. 18]	"оборотні активи" - це активи підприємства, що використовуються підприємством протягом дванадцяти місяців або операційного циклу, якщо він є більшим, та переносять свою вартість на вартість новоствореної продукції повністю, забезпечуючи безперервний процес виробництва і реалізації продукції.
5		Гаватюк Л.С. [12, с. 190]	під оборотними активами слід розуміти поняття, що характеризує сукупність майнових цінностей підприємства, котрі обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність, призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу чи дванадцятьох місяців з дати балансу, повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції та забезпечують безперервність процесу виробництва й реалізації продукції.

6	Економічний	Зардова Я.В. [24, с. 7]	Оборотні активи - це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, котрі перебувають в постійному кругообігу з ціллю забезпечення безперервності виробничого циклу та досягнення ліквідності підприємства, що можуть істотно змінювати свою матеріальну форму та переносити вартість на вартість готової продукції в повному обсязі чи можуть бути перетворені на грошові кошти впродовж одного операційного циклу.
7		Левкович О.В. [33, с. 5]	під оборотними активами промислових підприємств розуміти систему грошових коштів, матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм власності з метою безперебійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, стабілізації нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу.
8		Носирєв О.О. [38, с. 22]	Оборотні активи на рівні підприємства можна розглядати як елемент ресурсного потенціалу, що використовується підприємством та спрямований на забезпечення систематичного, постійного та контрольованого процесу господарської діяльності, споживається однократно з метою забезпечення економічного ефекту в майбутніх періодах
9		Тютюнник Я. В. [44, с. 158]	оборотні активи - це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу
10	Грошовий	Кустріч Л.О. [32, с. 38]	Оборотні активи - це гроші, які безпосередньо обслуговують процес діяльності підприємства: вони вкладені в сировину, незавершене виробництво, готову продукцію на складі та ту, яка вже відвантажена покупцям, але не ще оплачена. Також можна сказати, що фінансові ресурси потрібні для закупівлі сировини, виплати зарплат, фінансування запасів готової продукції тощо. Оскільки гроші постійно перебувають в обороті, їх і назвали оборотними активами.

Отже, аналіз підходів різних авторів до визначення сутності оборотних активів свідчить про відсутність єдиного універсального трактування цього економічного поняття, що зумовлено багатогранністю їх функцій у діяльності підприємства. Найбільш формалізованим є бухгалтерський підхід, представлений у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1, де оборотні активи розглядаються крізь призму строків використання та відображення у фінансовій звітності, що забезпечує уніфікований підхід до їх обліку та оцінки.

Разом із тим низка науковців акцентує увагу на виробничому підході. Зокрема, Л. І. Бровко та Л. С. Гаватюк розглядають оборотні активи як ресурси, що повністю переносять свою вартість на готову продукцію та забезпечують безперервність виробничого процесу. Такий підхід підкреслює роль оборотних активів у формуванні собівартості продукції та підтриманні стабільності виробничо-комерційної діяльності підприємства.

Водночас у працях Я. В. Зардової, О. В. Левкович та Я. В. Тютюнника домінує економічний підхід, відповідно до якого оборотні активи трактуються як контрольовані ресурси, що перебувають у постійному кругообігу та спрямовані на досягнення прибутковості й ліквідності підприємства. Цей підхід дозволяє розглядати оборотні активи як складову ресурсного потенціалу та важливий інструмент забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Окрему увагу заслуговує грошовий підхід, представлений у працях Л. О. Кустріч, де оборотні активи ототожнюються передусім із грошовими ресурсами, вкладеними в запаси, незавершене виробництво та розрахунки. Такий підхід акцентує увагу на платоспроможності підприємства та необхідності постійного відновлення грошових потоків для підтримання операційної діяльності.

Поряд із цим організаційний підхід, відображений у роботах Р. В. Бойка та Л. Г. Соляник, розглядає оборотні активи як основу забезпечення безперервності господарської діяльності підприємства. Узагальнюючи наведені підходи, можна дійти висновку, що найбільш повне розкриття економічної сутності оборотних активів досягається шляхом комплексного поєднання бухгалтерського, виробничого, економічного, грошового та організаційного підходів, що є доцільним для подальшого аналізу ефективності їх використання на підприємстві.

Проаналізувавши поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах, можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даного поняття:

1) сукупність оборотних фондів та фондів обігу;

2) оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;

3) грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;

4) сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;

5) засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції.

В організації оборотних активів слід розрізняти їх склад і структуру.

Під складом оборотних активів розуміють сукупність їх елементів (статей).

Структура оборотних активів - це питома вага вартості окремих елементів оборотних виробничих засобів і засобів обігу в загальній сумі оборотних активів. Структура оборотних активів має значні коливання в окремих галузях економіки, оскільки вона залежить від складу і структури витрат на виробництво, умов поставок товарно-матеріальних цінностей, умов реалізації продукції (виконання робіт, надання будь-яких послуг), проведення розрахунків, тощо [46, с. 188].

Запаси - це активи, які перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу отриманого продукту виробництва, утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, а також для споживання у процесі виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг.

У господарській діяльності запаси поділяються на такі види:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва тощо;

- вироби незавершеного виробництва у вигляді не до кінця оброблених деталей, вузлів, виробів та незавершених технологічних процесів;

- готову продукцію, виготовлену на підприємстві та призначену для продажу;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються на підприємстві з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети;

- молодняк тварин і тварин на відгодівлі, продукцію сільського і лісового

господарства, якщо вони оцінюються за цим положенням (стандартом).

Склад і структура оборотних активів не є сталими. Вони змінюються як за роками, так і протягом року залежно від зміни характеру виробничої діяльності підприємства, особливостей формування запасів і витрат [42].

Цілеспрямоване управління оборотним капіталом підприємства зумовлює необхідність попередньої їх класифікації.

Класифікацію оборотних активів підприємства пропонується представити наступним чином (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація оборотних активів підприємства

№	Ознаки класифікації	Види оборотних активів
1.	За призначенням і використанням в господарській діяльності	Запаси, Дебіторська заборгованість, Грошові кошти та їх еквіваленти, Поточні фінансові інвестиції.
2.	За швидкістю обертання	Активи, що мають низьку швидкість; Активи, що мають середню швидкість; Активи, що мають високу швидкість обертання
3.	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи сфери виробництва; Оборотні активи сфери обігу
4.	За ступенем нормування	Нормовані оборотні активи; Ненормовані оборотні активи
5.	За джерелами формування	Зовнішні; Внутрішні
6.	За характером участі в операційному процесі	Оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл; Оборотні активи, які обслуговують інвестиційну діяльність; Оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл.
7.	За характером фінансових джерел формування	Валові оборотні активи. Чисті оборотні активи. Власні оборотні активи
8.	За рівнем ліквідності	Високоліквідні, Швидко ліквідні, Абсолютно ліквідні
9.	За періодом функціонування	Постійна частина оборотних активів, Змінна частина оборотних активів
10	За джерелами формування	Власні, Залучені
11	За кругообігом	Початкові; Функціонуючі; Накопичені.
12	За ступенем ризику	Мінімальний; Малий; Середній; Високий

Джерело: систематизовано автором [22; 26; 40]

Представлена класифікація оборотних активів підприємства свідчить про багатогранність цієї економічної категорії та різноманітність підходів до її структурування. Однією з найважливіших ознак є призначення та використання в господарській діяльності, відповідно до якої оборотні активи поділяються на запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та поточні фінансові інвестиції. Такий поділ підкреслює функціональну природу оборотних ресурсів та їх роль у забезпеченні операційної діяльності підприємства.

Істотне значення має також класифікація за швидкістю обертання, що дозволяє виокремити активи з низькою, середньою та високою оборотністю. Цей підхід є ключовим для фінансового менеджменту, оскільки швидкість обороту визначає потребу підприємства в капіталі, рівень ліквідності та ефективність використання ресурсів. Активи, що швидко обертаються, забезпечують безперервність грошового потоку, тоді як повільно оборотні можуть створювати ризики дефіциту ліквідності.

Класифікація за характером участі в операційному процесі поділяє оборотні активи на ресурси сфери виробництва та сфери обігу, що дозволяє визначити місце їх використання в загальному циклі діяльності підприємства. Розширення цієї ознаки деталізацією на активи, які обслуговують виробничий, інвестиційний та фінансовий цикли, демонструє системний підхід до аналізу, де оборотні ресурси розглядаються як елементи різних функціональних підсистем.

Не менш важливою є ознака ступеня нормування, відповідно до якої оборотні активи поділяються на нормовані й ненормовані. Це дозволяє підприємству розраховувати оптимальні обсяги окремих елементів оборотних активів та уникати їх надлишку або нестачі. Водночас поділ за джерелами формування (власні та залучені або внутрішні та зовнішні ресурси) відображає фінансову природу цих активів і є критично важливим для оцінки фінансової стійкості підприємства.

Класифікація за характером фінансових джерел формування - валові, чисті та власні оборотні активи - дозволяє визначити структуру оборотного капіталу та оцінити забезпеченість підприємства власними ресурсами. Поділ за рівнем ліквідності (високоліквідні, швидко ліквідні, абсолютно ліквідні активи) має

безпосереднє значення для аналізу платоспроможності та управління грошовими коштами.

Важливо також враховувати ознаку періоду функціонування, яка виокремлює постійну та змінну частину оборотних активів. Постійна частина забезпечує мінімально необхідний рівень функціонування підприємства, тоді як змінна залежить від сезонності та коливань попиту. Нарешті, класифікація за кругообігом (початкові, функціонуючі, накопичені) та ступенем ризику (від мінімального до високого) дає змогу оцінити роль оборотних активів у забезпеченні стабільності діяльності та управлінні ризиками [34].

Класифікація оборотних активів за різними ознаками дозволяє сформувати комплексне уявлення про їх структуру, особливості функціонування та вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства. Завдяки багатовимірному підходу менеджмент може більш ефективно управляти оборотними ресурсами, забезпечуючи баланс ліквідності, фінансової стійкості та економічної ефективності.

Таким чином, оборотні активи підприємства - це сукупність матеріальних, фінансових та грошових ресурсів, які беруть участь у поточній господарській діяльності, обслуговують виробничий, фінансовий та інвестиційний цикли, повністю споживаються або швидко перетворюються на грошові кошти протягом одного операційного циклу. Вони забезпечують безперервність виробництва та обігу, підтримують ліквідність і платоспроможність підприємства, а їх раціональна структура та ефективне використання сприяють фінансовій стійкості й економічній ефективності діяльності.

1.2. Фактори, що впливають на формування та оптимізацію структури оборотних активів

Вивчення наукових джерел дало змогу систематизувати різні підходи щодо виявлення чинників впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємств, результати яких наведені у табл.1.3.

Таблиця 1.3

Погляди авторів щодо факторів, що визначають обсяги оборотних активів підприємства

№	Автори	Перелік чинників впливу на ефективність оборотних активів
1	Зардова Я. В. [25, с. 11]	До числа зовнішніх факторів варто віднести: − сферу функціонування підприємства (виробнича, комерційна, посередницька, збутова); − галузеву приналежність (сільське господарство, металургійна промисловість, IT-сектор); − масштаби підприємства (в менших за розмірами підприємствах оборотність коштів є значно вищою, ніж на більших підприємствах, і це є однією з переваг малого бізнесу); − загальна економічна ситуація в країні (чим стабільніша економічна ситуація, тим швидша оборотність оборотних активів та навпаки); − платоспроможність основних економічних агентів, наявність налагоджених взаємовідносин з ними (оскільки через брак налагоджених відносин з постачальниками чи іншими економічними агентами, будуть накопичуватись запаси, що значно уповільнить оборотність оборотних активів). До внутрішніх факторів, які впливають на оборотність оборотних активів, можна віднести: − особливості операційного циклу підприємства; − стабільна стратегії управління оборотними активами, яка включає цінову політику, методи оцінки товарно-матеріальних запасів, політику підприємства щодо кредитів тощо.
2	Ващенко Н.В. [8]	Сукупність чинників, які впливають на ефективність використання потенціалу оборотних активів на підприємствах харчової промисловості у загальному вигляді можна поділити на дві групи: чинники зовнішнього середовища (опосередкованого впливу) - ті, якими підприємства не можуть управляти, але повинні до них пристосовуватися, і внутрішнього середовища (безпосереднього впливу), які залежать від здібностей менеджерів підприємств управляти оборотними активами. В залежності від характеру впливу, усі зовнішні чинники підрозділяють на дві основні групи - чинники прямого і непрямого впливу на підприємства
3	Швець Ю.О. [48, с. 34]	чинники внутрішнього середовища ми класифікували на загальні і специфічні, які включають особливості процесу використання та управління оборотними коштами. Ці фактори дають змогу краще зрозуміти цілі, створити робочі місця та соціальні гарантії для персоналу, створюють можливість участі в розподілі прибутку, контролювати обсяг виробленої та реалізованої продукції, визначати забезпеченість власними оборотними коштами, тривалість фінансового та операційного циклу. Своєю чергою, сформовані фактори зовнішнього середовища необхідно брати до уваги при плануванні напрямків роботи, вибору галузі діяльності, розробленні стратегії, налагодженні відносин з підприємствами та державою, а також об’єднувати позитивні та негативні прояви цих факторів, перетворювати загрози та ознаки кризових ситуацій у сприятливі можливості розвитку в майбутньому.
4	Артеменко В. О. [1, с. 23]	Вважаємо доцільним класифікувати чинники впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємств аграрного сектору на зовнішні чинники, які можна поділити на чинники макрорівня, чинники

		галузевого рівня та внутрішні чинники, що доречно буде розподілити на такі групи: фінансові, організаційні, технологічні, маркетингові чинники.
5	Іскра В. В. [26, с. 23]	На грошовій стадії виокремили фінансово-організаційні фактори, на продуктивній - виробничі, на товарній - маркетингові та на фінансовій - фінансово - розрахункові.

Отже, узагальнення наукових поглядів, наведених у табл. 1.3, свідчить про те, що обсяги та ефективність використання оборотних активів підприємства формуються під впливом широкого кола взаємопов’язаних зовнішніх і внутрішніх чинників. Так, Я. В. Зардова та Н. В. Ващенко акцентують увагу на необхідності чіткого розмежування факторів зовнішнього середовища, які не підлягають прямому управлінню, та внутрішніх чинників, що залежать від якості менеджменту й обраної стратегії управління оборотними активами. У свою чергу, Ю. О. Швець підкреслює важливість урахування як загальних, так і специфічних внутрішніх факторів, що впливають на тривалість операційного й фінансового циклів та забезпеченість підприємства власними оборотними коштами. Поглиблену класифікацію чинників пропонує В. О. Артеменко, виділяючи макроекономічні, галузеві та внутрішні фінансові, організаційні, технологічні й маркетингові фактори, що є особливо актуальним для підприємств аграрного сектору. Водночас В. В. Іскра розглядає вплив чинників крізь призму стадій кругообігу оборотних активів, що дозволяє комплексно оцінити їх роль на грошовій, виробничій, товарній та фінансовій стадіях. Таким чином, ефективне формування й використання оборотних активів можливе лише за умови системного врахування сукупності зовнішніх і внутрішніх факторів, а також їх взаємодії в процесі операційної діяльності підприємства.

На основі даних (табл. 1.3) та проведення експертної оцінки специфіки функціонування оборотних активів на підприємствах нами була запропонована комплексна класифікація чинників впливу на ефективність використання оборотних активів підприємств (на рис. 1.1.).

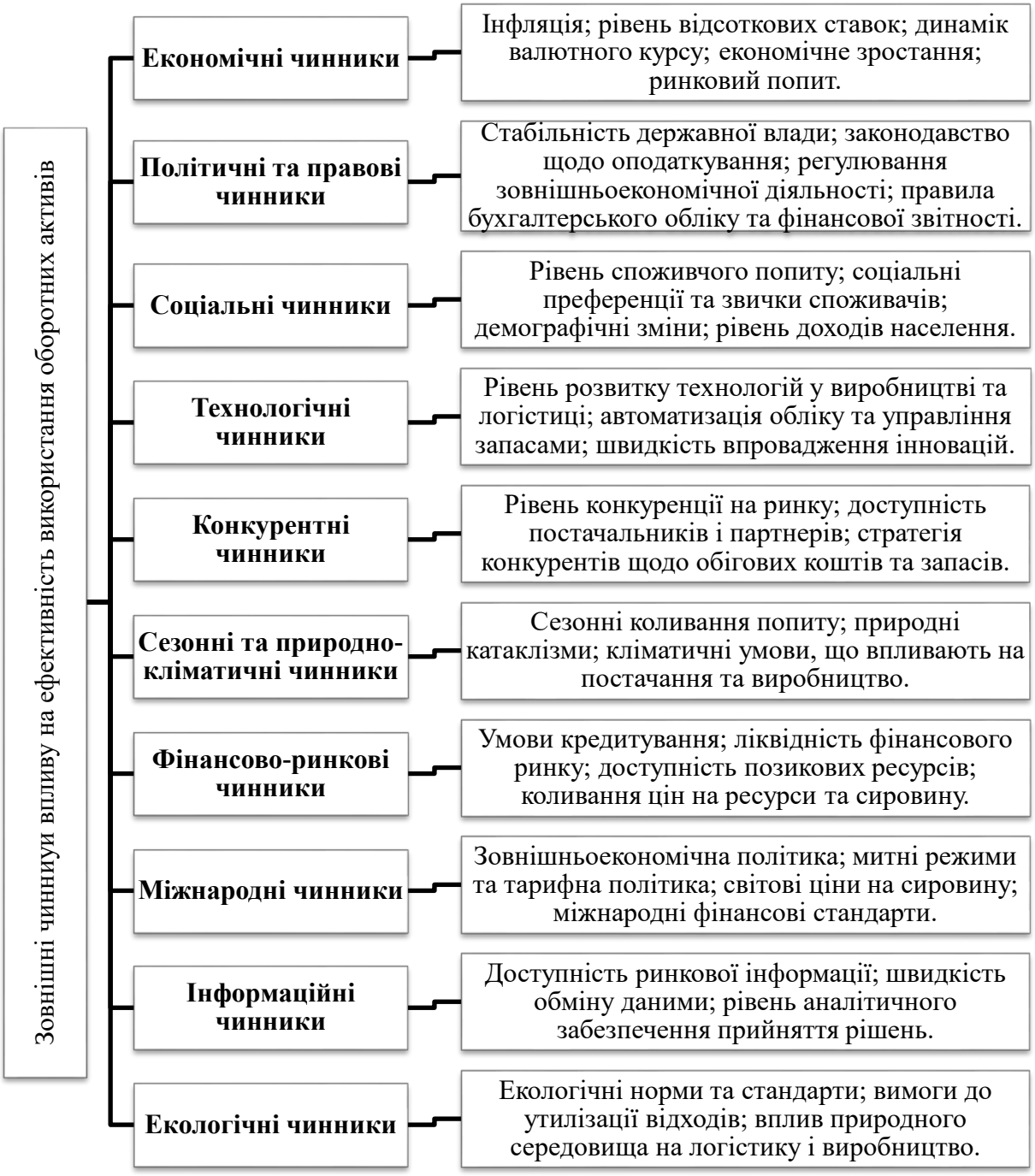

Рис. 1.1. Систематизація зовнішніх чинників впливу на ефективність використання оборотних активів

Джерело: розроблено автором на основі [1; 2; 5; 6; 17; 23]

Аналіз рис. 1.1 показує, що ефективність використання оборотних активів підприємства значною мірою визначається комплексом зовнішніх чинників, які можна об’єднати у кілька взаємопов’язаних груп: економічні та фінансово-ринкові, що впливають на попит, ціни, ліквідність і доступність ресурсів; політичні та правові, які

формують законодавче та регуляторне середовище; технологічні та інформаційні, що визначають швидкість обробки даних, автоматизацію та інноваційний розвиток; соціальні, сезонні та природно-кліматичні, що відображають коливання споживчого попиту та вплив природного середовища; а також екологічні та міжнародні чинники, які встановлюють стандарти виробництва, екологічні вимоги та вплив зовнішньоекономічних умов. Такий багатовимірний підхід дозволяє комплексно оцінити ризики та можливості підприємства при управлінні оборотними активами та розробляти ефективні стратегії їх оптимізації [29].

Поряд із зовнішнім середовищем, значного впливу на ефективність використання оборотних активів підприємств здійснюють чинники внутрішнього середовища, що створюються та контролюються всередині підприємства (рис. 1.2).

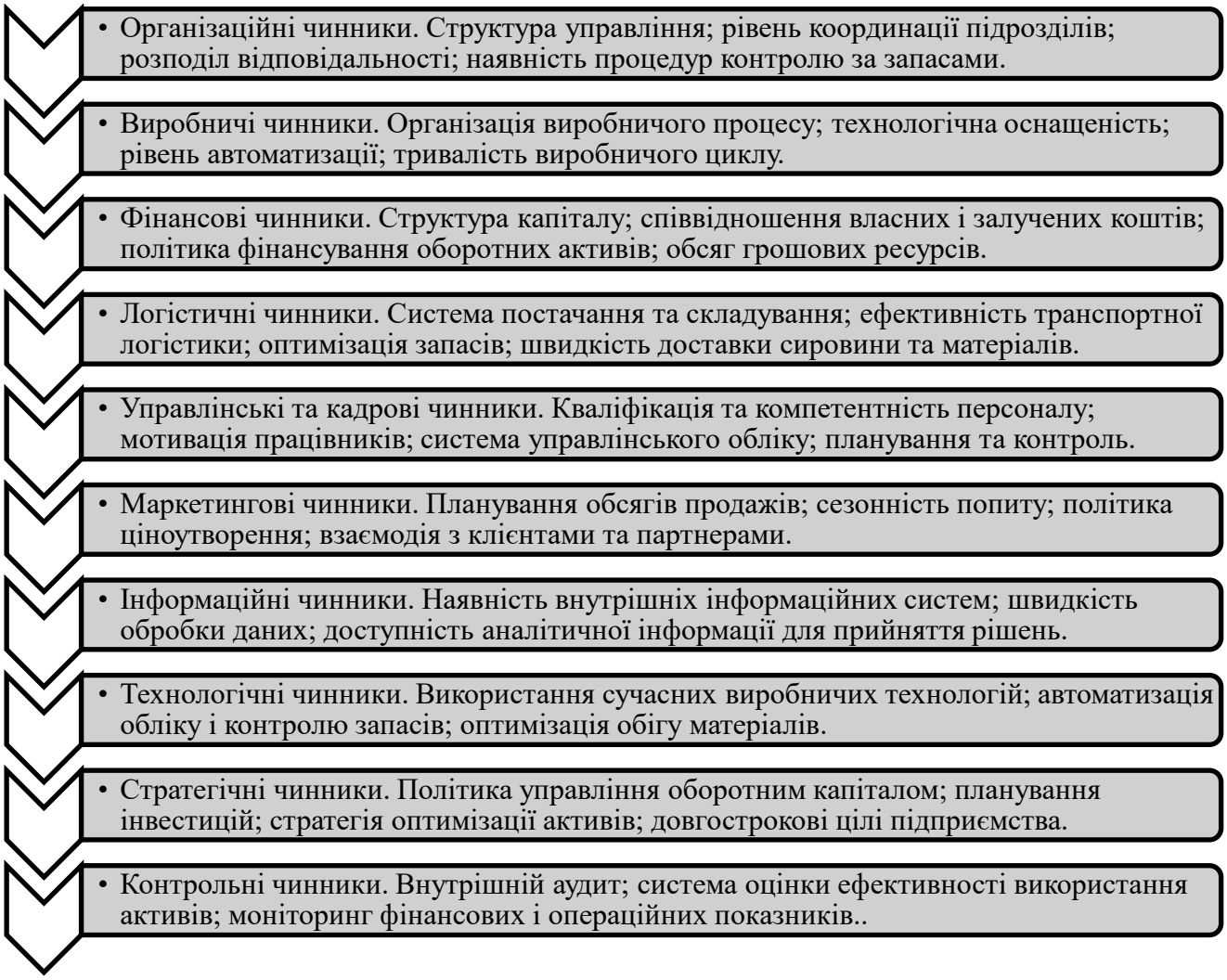

Рис. 1.2. Чинники впливу внутрішнього середовища на ефективність використання оборотних активів підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [1; 3; 9; 17; 21; 27]

Аналіз табл. 1.4 свідчить, що ефективність використання оборотних активів підприємства визначається комплексом внутрішніх чинників, які можна об'єднати в кілька взаємопов'язаних груп. До організаційних та управлінських чинників належать структура управління, координація підрозділів, кваліфікація персоналу та контроль за запасами [36, с. 145], що забезпечує своєчасне і раціональне використання ресурсів. Виробничі та технологічні фактори впливають на тривалість циклів, рівень автоматизації та організацію виробничого процесу, визначаючи швидкість обігу матеріалів і готової продукції. Фінансові та логістичні чинники, включаючи структуру капіталу, співвідношення власних і залучених коштів, ефективність постачання і складування, забезпечують безперервність виробничого та фінансового циклів. Маркетингові та інформаційні фактори формують адекватне планування продажів, управління попитом і оперативне прийняття рішень на основі внутрішньої аналітики. Нарешті, стратегічні та контрольні чинники, такі як політика управління оборотним капіталом та внутрішній аудит, визначають системність і довгострокову ефективність використання оборотних активів. Таким чином, внутрішнє середовище підприємства є критично важливим для оптимізації оборотних активів і забезпечення фінансової стійкості.

Таким чином, формування та оптимізація структури оборотних активів підприємства залежать від комплексної взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників. Зовнішні фактори, такі як економічна ситуація, ринковий попит, фінансово-ринкові умови, законодавче середовище та технологічний розвиток, визначають загальні можливості підприємства щодо забезпечення оборотного капіталу та його фінансової стійкості. Внутрішні чинники, включаючи організаційну структуру, виробничі процеси, фінансову політику, логістику, управлінські рішення та інформаційне забезпечення, впливають на ефективність використання ресурсів, швидкість їх обороту та рівень ліквідності [10, с. 203]

Раціональна організація взаємодії цих факторів дозволяє забезпечити оптимальний склад і структуру оборотних активів, скоротити надлишкові запаси, підвищити оборотність та фінансову ефективність підприємства, а також знизити

ризики дефіциту коштів і порушень ритмічності виробничо-господарської діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів

Ефективність використання оборотних активів підприємства характеризує, наскільки раціонально підприємство забезпечує безперервність операційної діяльності, оптимізує запаси та грошові ресурси, а також отримує прибуток на вкладені оборотні кошти. У науковій та практичній літературі виділяють кілька методичних підходів до оцінювання цієї ефективності.

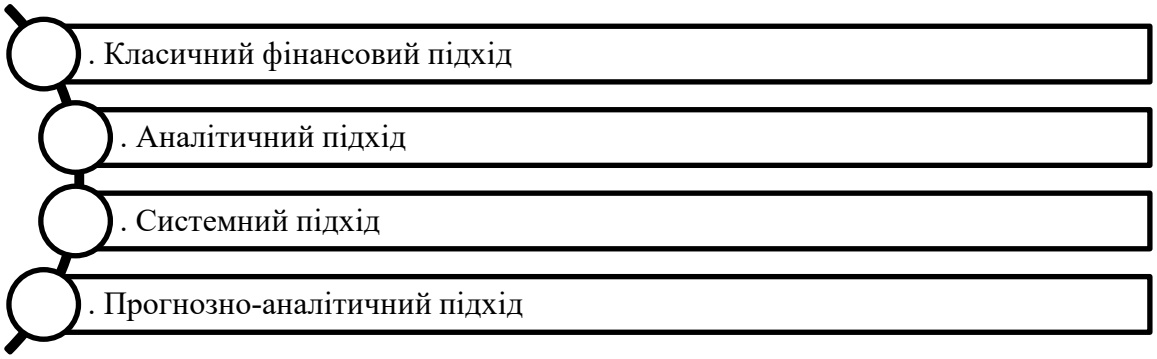

Рис. 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів

1. Класичний фінансовий підхід

Використовує традиційні фінансові показники, такі як:

– коефіцієнт оборотності оборотних активів;
– тривалість обороту;
– рентабельність оборотних активів.

2. Аналітичний підхід

Передбачає детальний аналіз ефективності використання різних груп оборотних активів: запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та фінансових інвестицій. У цьому підході оцінюють структуру активів, їхню швидкість обігу, співвідношення власних і залучених коштів, сезонність попиту та інші фактори, що впливають на оборотність і ліквідність [41, с. 16].

3. Системний підхід

Оцінювання здійснюється з урахуванням взаємозв’язку оборотних активів із внутрішнім і зовнішнім середовищем підприємства. Методика включає аналіз внутрішніх чинників (виробничі, організаційні, фінансові, логістичні) і зовнішніх (економічні, ринкові, технологічні, законодавчі), що дозволяє визначити резерви оптимізації структури активів та управління грошовими потоками.

4. Інтегрований підхід

Поєднує класичні фінансові показники з коефіцієнтами ризику та ліквідності, використовуючи мультипараметричні оцінки, рейтинги та індекси. Наприклад, враховують співвідношення оборотності та рівня дебіторської заборгованості або запасів, щоб оцінити оптимальність розподілу ресурсів та ступінь фінансової стійкості підприємства [19]

5. Прогнозно-аналітичний підхід

Застосовується для оцінки ефективності використання оборотних активів у перспективі. Він включає моделювання та прогнозування обороту активів залежно від змін обсягів продажів, попиту, фінансової політики та зовнішніх економічних факторів, що дозволяє обґрунтувати стратегію оптимізації активів і управління капіталом.

Таким чином, комплексне використання цих методичних підходів дозволяє підприємству не лише оцінити поточну ефективність використання оборотних активів, але й визначити резерви підвищення їх продуктивності, ліквідності та рентабельності, що є основою для прийняття управлінських рішень [35, с. 40] щодо оптимізації структури оборотних ресурсів.

Етапи аналізу оборотних активів підприємства:

– аналіз складу, структури та динаміки як оборотних активів та структури розміщення оборотного капіталу підприємства;

– аналіз складу, структури та динаміки важливих елементів оборотних активів, яв які вкладено оборотний капітал підприємства - грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів;

– аналіз оборотності оборотних активів та їх елементів на підставі оцінки відносних показників - коефіцієнту оборотності з врахуванням тривалості періоду обороту;

– аналіз в динаміці фінансового циклу підприємства, якій характеризує забезпеченість запасів джерелами фінансування;

– факторний аналіз зміни елементів оборотних активів та вплив на їх стан, структуру, динаміку, фінансування поточних активів для забезпечення основної операційної діяльності підприємства;

– аналіз відносних показників фінансової стійкості та ліквідності балансу підприємства для розрахунку яких використовують показник оборотних активів, в тому числі власних оборотних коштів (активів);

– аналіз та оцінка впливу оборотності оборотних активів та їх елементів на ліквідність балансу підприємства та його фінансовий стан [29, с. 35].

У сучасних умовах питання управління оборотними активами стають все більш актуальними, оскільки успішна діяльність підприємства на ринку, його фінансовий стан багато в чому залежать від обсягу, складу, структури й ефективності управління оборотними активами.

Ефективно управляючи оборотними активами можна досить швидко досягти позитивних результатів у фінансово-господарській діяльності підприємства. Ситуація, що склалася в Україні з активами підприємств значною мірою визначається гострою нестачею необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом з цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому нині одним із найактуальніших завдань у забезпеченні підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств є суттєве вдосконалення управління їхніми оборотними активами [11, с. 13].

У цей час існує досить велика кількість методик і підходів, спрямованих на підвищення ефективності управління оборотними активами підприємств [47, с. 73]. Розглянемо ті з них, які є найбільш актуальними, одержали широке поширення й можуть бути прийнятні в системі фінансового менеджменту підприємств.

Важливість даної методики в тому, що вона відображає основні підходи в управлінні загальним складом оборотних активів і в розрізі конкретних їхніх видів - запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів.

При проведенні оцінки оборотних активів необхідно розглядати процеси їх формування й розвитку з одного боку, і процеси їх функціонування - з іншого.

Особливе місце а системі оцінки оборотних активів підприємства посідає вивчення їхнього поточного стану а також показників інтенсивності й ефективності використання.

Показники використання оборотних активів мають структуру:

1. **Коефіцієнт оборотності оборотних активів** (Ко) - це відношення чистого доходу від реалізації продукції, до суми оборотних активів підприємства.

$$\text{Ко} = \frac{\text{ЧВ}}{\overline{\text{ОА}}} \qquad (1.1)$$

де,

ЧВ - чиста виручка від реалізації продукції;

$\overline{\text{ОА}}$ - Середня величина оборотних активів [24, с. 11]

Зменшення значення коефіцієнта оборотності оборотних активів впродовж аналітичного періоду свідчить про уповільнення обороту оборотних засобів та відповідно, зниження ефективності їх використання.

2. Показником ефективності використання оборотних активів є також **час обороту** (Чо) - тривалість в днях одного обороту. Він визначається як відношення кількості календарних днів звітного періоду до коефіцієнту оборотності.

$$\text{Чо} = \frac{\overline{\text{ОА}}}{\frac{\text{ЧВ}}{\overline{\text{П}}}} \qquad (1.2)$$

де,

П - Період, дні.

Час обороту вказує на кількість днів, що були необхідні підприємству для поповнення його оборотних засобів.

3**. Тривалість операційного циклу** підприємства, розраховується за такою формулою:

ПОЦ = П0так + ПОМЗ + ПОГП + ПОДЗ, (1.3)

де

ПОЦ - тривалість операційного циклу підприємства, у днях;

П0так - період обороту середнього залишку грошових активів (включаючи їхні субститути у формі короткострокових фінансових вкладень), у днях;

ПОМЗ - тривалість обороту запасів сировини, матеріалів і інших матеріальних факторів виробництва в складі оборотних активів, у днях;

ПОГП - тривалість обороту запасів готової продукції, у днях;

ПОДз - тривалість інкасації дебіторської заборгованості, у днях.

4. **Коефіцієнт завантаження** оборотних активів в обороті (Кз). Він показує суму оборотних коштів, що авансуються на 1 грн виручки від реалізації, і визначається за формулою:

$$Кз = \frac{1}{Ко} \quad (1.4)$$

Коефіцієнт завантаження коштів в обороті (Кз) - величина, обернена до коефіцієнта оборотності оборотних коштів (Ко). Що менший коефіцієнт завантаження коштів, то ефективніше використовуються оборотні кошти.

До показників ефективності використання активів відноситься–також їх прибутковість (рентабельність).

5. **Рентабельність оборотних активів** - це комплексний показник, що дозволяє оцінювати результати основної діяльності підприємства. Він виражає віддачу, що приходиться на гривню оборотних активів підприємства.

$$Рент = \frac{ЧП}{ОА} * 100\% \quad (1.5)$$

де

Рент - коефіцієнт рентабельності оборотних активів;

ЧП - чистий прибуток підприємства [30, с. 31].

Унаслідок прискорення оборотності фінансових (грошових) коштів зменшується потреба в них, відбувається процес вивільнення цих коштів з обороту. Розрізняють абсолютне (зменшення потрібної суми коштів) та відносне (реалізація більшої кількості продукції за фіксованої суми коштів завдяки поліпшенню їхнього

використання) вивільнення грошових коштів з обороту. З-поміж заходів для підвищення ефективності використання оборотних коштів чільне місце належить оптимізації виробничих запасів. Саме з оптимізацією зв'язані найбільші резерви скорочення запасів на підприємствах, особливо з матеріаломістким виробництвом.

Абсолютне вивільнення оборотних коштів відображає пряме зменшення залишків оборотних коштів порівняно з їх нормативом (або із залишками попереднього періоду) при збереженні або підвищенні обсягів реалізації продукції за розрахунковий період.

Відносне вивільнення оборотних коштів з обороту відображає стабільність або зростання оборотних коштів при зростанні обсягів реалізації продукції. При цьому темпи зростання обсягів реалізації продукції випереджають темпи зростання залишків оборотних коштів.

Сума вивільнених оборотних коштів може бути розрахована за формулою

$$ОК = \frac{Р1}{Д} * (Т_0 - Т_1) \quad (1.6)$$

де ОК - сума вивільнених оборотних коштів, гри.;

Р1 - обсяг реалізованої продукції за розрахунковий період, грн.;

Т0 - Т1 - тривалість обороту відповідно в попередньому та розрахунковому періодах, днів.

Отже, ефективність використання оборотних активів визначається шляхом обчислення ряду показників, зокрема: оборотності оборотних активів, рентабельності оборотних активів, ефектом від прискорення оборотності.

Показники використання оборотних активів за групами наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.4

Показники використання оборотних активів за групами

№	Група оборотних активів	Показник	Формула (словами)	Призначення
1	Запаси	Коефіцієнт оборотності	Виручка від реалізації / Середня величина запасів	Визначає, скільки разів за період запаси перетворюються на продукцію та доход.
		Тривалість обороту	360 / Коефіцієнт оборотності	Показує середню кількість днів, необхідних для повного обороту запасів.
		Рентабельність	Прибуток / Середня величина запасів × 100%	Визначає доходність, отриману на одиницю запасів.
2	Дебіторська заборгованість	Коефіцієнт оборотності	Виручка / Середня дебіторська заборгованість	Оцінює ефективність управління дебіторською заборгованістю.
		Тривалість обороту	360 / Коефіцієнт оборотності	Вказує середню кількість днів до отримання платежу від дебіторів.
		Рентабельність	Прибуток / Середня дебіторська заборгованість × 100%	Оцінює ефективність використання коштів, вкладених у дебіторську заборгованість.
3	Грошові кошти та їх еквіваленти	Коефіцієнт оборотності	Виручка / Середні грошові кошти	Визначає, скільки разів кошти обертаються за період.
		Тривалість обороту	360 / Коефіцієнт оборотності	Показує середній термін обороту грошових коштів.
		Рентабельність	Прибуток / Середні грошові кошти × 100%	Оцінює доходність коштів, вкладених у грошові ресурси.
4	Поточні фінансові інвестиції	Коефіцієнт оборотності	Виручка / Середні фінансові інвестиції	Визначає ефективність використання поточних фінансових вкладень.
		Тривалість обороту	360 / Коефіцієнт оборотності	Вказує період, необхідний для повного обороту фінансових інвестицій.
		Рентабельність	Прибуток / Середні фінансові інвестиції × 100%	Оцінює доходність фінансових вкладень.
5	Оборотні активи в цілому	Коефіцієнт оборотності	Виручка / Середні оборотні активи	Оцінює загальну ефективність використання всіх оборотних активів.
		Тривалість обороту	360 / Коефіцієнт оборотності	Показує середню кількість днів обороту всіх оборотних активів.
		Рентабельність	Прибуток / Середні оборотні активи × 100%	Визначає загальну доходність оборотних активів підприємства

Джерело: [20; 23; 31; 34]

Коефіцієнти результативності використання оборотних активів:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс. лікв.) - це відношення найбільш ліквідної частини оборотних коштів: грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень (швидкореалізовуваних цінних паперів) до поточних зобов'язань. Він показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена за необхідності негайно. Його значення вважається теоретично достатнім, якщо воно перевищує 0,2 - 0,3. Тобто якщо підприємство на даний момент може на 20 - 30 % погасити всі свої борги, то його платоспроможність вважається нормальною.

$$\text{Кабс. лікв.} = \frac{\text{ГК}+\text{КФВ}}{\text{ПЗ}} \quad (1.7)$$

де,

ГК - грошові кошти,

КФВ - короткострокові фінансові вкладення,

ПЗ - поточні зобов'язання [14, с. 173].

2. Коефіцієнт проміжної ліквідності (Кп.л.) - це відношення грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, коштів, вкладених у дебіторську заборгованість, строк оплати якої не настав, до поточних зобов'язань (короткострокової заборгованості) Теоретично виправдана оцінка цього коефіцієнта - 0,7 - 0,8, хоча світова практика і допускає значення 1,0.

$$\text{Кп. л} = \frac{\text{ГК}+\text{КФВ}+\text{ДЗ}}{\text{ПЗ}} \quad (1.8)$$

де,

ДЗ - дебіторська заборгованість строк оплати якої не настав [27, с. 17].

3. Деякі фахівці рекомендують обчислювати коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшв.л.) як відношення величини поточних активів мінус запаси до величини поточних зобов'язань. Значення цього коефіцієнта, за відсутності у балансі підприємства інших оборотних активів та витрат майбутні періодів, буде ідентичним коефіцієнту проміжної ліквідності.

$$\text{Кшв. л} = \frac{\text{ОА}-\text{З}}{\text{ПЗ}} \quad (1.9)$$

де,

З- запаси.

Бажано, щоб цей показник дорівнював одиниці. Оскільки на практиці це буває нечасто, можна задовольнятися його значенням 0,8 - 0,9. Слід враховувати, що достовірність висновків за результатами розрахунків цього коефіцієнта значною мірою залежить від «якості» дебіторської заборгованості (термін її виникнення, фінансового стану боржників та інше). Значна питома вага сумнівної дебіторської заборгованості може створити загрозу фінансовій стійкості підприємства.

4. Найбільш узагальнюючим показником платоспроможності є коефіцієнт загальної ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності (Кз.л.) - це відношення оборотного капіталу (II розділ активу балансу) до поточних зобов'язань (короткострокової заборгованості).

$$\text{Кшв.л} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}} \tag{1.10}$$

Він дозволяє встановити, у скільки разів поточні активи покривають короткострокові зобов'язання. Нормальним значенням для цього показника вважається 1-3. Це означає, що на кожну гривню короткострокових зобов'язань повинно припадати не менше ніж одна гривна ліквідних коштів. Деякі фахівці вважають задовільним значення коефіцієнта 1,5-2,0.

5. Чистий оборотний капітал (ЧОК) необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності.

$$\text{ЧОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ} \tag{1.11}$$

Рекомендовані значення:> 0

Оптимальна сума чистого оборотного капіталу залежить від особливостей діяльності компанії, зокрема від її масштабів, обсягів реалізації, швидкості оборотності матеріальних запасів і дебіторської заборгованості. Недостатність оборотного капіталу свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити короткострокові зобов'язання.

Значне перевищення чистого оборотного капіталу над оптимальною потребою свідчить про нераціональне використання ресурсів підприємства. Важливе аналітичне значення має розгляд темпів росту власного оборотного капіталу підприємства на фоні темпів інфляції.

Підвищення ефективності використання оборотних активів виражається, у першу чергу, у прискоренні їх оборотності, і проявляється в збільшенні капіталовіддачі при збереженні обсягу оборотного капіталу, що створює реальну можливість для розширення бізнесу.

Аналіз фінансових коефіцієнтів міститься в порівнянні їхніх значень із базисними величинами, а також у вивченні їхньої динаміки за звітний період і за ряд років.

Тривалість фінансового циклу (або циклу грошового обігу) підприємства визначається по наступній формулі:

ПФЦ = ПОсм + ПОгп + ПОДЗ-ПОКЗ (1.12)

де ПФЦ - тривалість фінансового циклу (циклу грошового обігу) підприємства, у днях;

ПОСМ - період обороту середнього запасу сировини, матеріалів і напівфабрикатів, у днях;

ПОГП - період обороту середнього запасу готової продукції, у днях.

ПОдз - середній період обороту дебіторської заборгованості, у днях;

ПОКЗ - середній період обороту кредиторської заборгованості, у днях [31, с. 51].

Фінансова стійкість підприємства вважається абсолютною (I тип) тоді, коли його поточна діяльність фінансується переважно за рахунок ВОК, а тому, воно не залежить від банківських кредитів, має абсолютну ліквідність і забезпечує поточну та перспективну платоспроможність. При цьому має дотримуватися таке співвідношення показників, розрахованих за даними бухгалтерського балансу:

ЗМОА < ВОК, (1.13)

де ЗМОА - запаси матеріальних оборотних активів.

Фінансова стійкість підприємства вважається нормальною (II тип) тоді, коли його операційна діяльність фінансується за рахунок нормальних джерел фінансування запасів (НДФЗ). До них належать: ВОК; непрострочені банківські кредити, отримані для фінансування запасів, а також непрострочена кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. При цьому підприємство має нормальну ліквідність і платоспроможність, а також достатньо рентабельною є його операційна діяльність. За другого типу фінансової стійкості має дотримуватися таке співвідношення показників:

НДФЗ > ЗМОА > ВОК. (1.14)

Крім цього, повинна бути забезпечена нормальна ліквідність і платоспроможність.

Фінансовий стан підприємства вважається нестійким (III тип), якщо нормальних джерел не вистачає для фінансування поточної діяльності, є недостатньою ліквідність, виникає періодична неплатоспроможність, сповільнюється оборотність оборотних активів, а тому є потреба у залученні додаткових джерел фінансування. Однак при цьому є можливість відновлення платоспроможності. Тоді спостерігається таке співвідношення запасів матеріальних оборотних активів і нормальних джерел їх фінансування:

ЗМОА > НДФЗ. (1.15)

Кризовий або критичний фінансовий стан (IV тип стійкості) є тоді, коли підприємство має високий рівень недостатку ліквідності та критичну чи надкритичну платоспроможність. Воно фактично є банкрутом або перебуває на грані банкрутства. У доповнення до нерівності (6.8) підприємство має хронічну прострочену заборгованість перед кредиторами, а відновлення платоспроможності без санації є майже неможливим.

Таким чином, методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів дозволяють комплексно оцінити фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність та рентабельність оборотних коштів. Використання показників оборотності, тривалості циклів, коефіцієнтів завантаження та ліквідності дозволяє визначити резерви оптимізації оборотних

активів, знизити надлишкові запаси, скоротити дебіторську заборгованість та раціоналізувати використання грошових коштів. Комплексна оцінка також дозволяє зіставляти наявні ресурси з фінансовими потребами підприємства, визначати тип фінансової стійкості (від абсолютної до кризової), і, відповідно, приймати управлінські рішення щодо оптимізації структури оборотних активів [28, с. 59]. Завдяки цьому підприємство може підвищити ефективність використання оборотних коштів, прискорити оборотність, збільшити рентабельність та забезпечити стабільність операційної діяльності, що є основою для розвитку і зміцнення його фінансової стійкості. У сучасних умовах, особливо за обмежених ресурсів, ефективне управління оборотними активами стає ключовим фактором конкурентоспроможності підприємства, оскільки дозволяє забезпечити безперервність виробничих процесів, оптимізувати фінансові потоки та створювати додаткові фінансові резерви для розвитку бізнесу.

Висновки до розділу 1

Оборотні активи підприємства - це сукупність матеріальних, фінансових та грошових ресурсів, які беруть участь у поточній господарській діяльності, обслуговують виробничий, фінансовий та інвестиційний цикли, повністю споживаються або швидко перетворюються на грошові кошти протягом одного операційного циклу. Вони забезпечують безперервність виробництва та обігу, підтримують ліквідність і платоспроможність підприємства, а їх раціональна структура та ефективне використання сприяють фінансовій стійкості й економічній ефективності діяльності.

Формування та оптимізація структури оборотних активів підприємства залежать від комплексної взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників. Зовнішні фактори, такі як економічна ситуація, ринковий попит, фінансово-ринкові умови, законодавче середовище та технологічний розвиток, визначають загальні можливості підприємства щодо забезпечення оборотного капіталу та його фінансової стійкості. Внутрішні чинники, включаючи організаційну структуру,

виробничі процеси, фінансову політику, логістику, управлінські рішення та інформаційне забезпечення, впливають на ефективність використання ресурсів, швидкість їх обороту та рівень ліквідності. Раціональна організація взаємодії цих факторів дозволяє забезпечити оптимальний склад і структуру оборотних активів, скоротити надлишкові запаси, підвищити оборотність та фінансову ефективність підприємства, а також знизити ризики дефіциту коштів і порушень ритмічності виробничо-господарської діяльності.

Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів дозволяють комплексно оцінити фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність та рентабельність оборотних коштів. Використання показників оборотності, тривалості циклів, коефіцієнтів завантаження та ліквідності дозволяє визначити резерви оптимізації оборотних активів, знизити надлишкові запаси, скоротити дебіторську заборгованість та раціоналізувати використання грошових коштів. Комплексна оцінка також дозволяє зіставляти наявні ресурси з фінансовими потребами підприємства, визначати тип фінансової стійкості (від абсолютної до кризової), і, відповідно, приймати управлінські рішення щодо оптимізації структури оборотних активів. Завдяки цьому підприємство може підвищити ефективність використання оборотних коштів, прискорити оборотність, збільшити рентабельність та забезпечити стабільність операційної діяльності, що є основою для розвитку і зміцнення його фінансової стійкості. У сучасних умовах, особливо за обмежених ресурсів, ефективне управління оборотними активами стає ключовим фактором конкурентоспроможності підприємства, оскільки дозволяє забезпечити безперервність виробничих процесів, оптимізувати фінансові потоки та створювати додаткові фінансові резерви для розвитку бізнесу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

2.1. Фінансово-економічна оцінка діяльності підприємства

ТОВ «НК БУД» заснована у 2012 році в місті Києві. Основним видом діяльності підприємства є організація будівництва будівель. Інформація про підприємство наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Інформація про підприємство ТОВ «НК БУД»

ЄДРПОУ:	38526899
Назва:	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НК БУД" (ТОВ "НК БУД")
Організаційна форма:	Товариство з обмеженою відповідальністю
Адреса:	02081, місто Київ, вулиця Здолбунівська, будинок 7-Д
Стан:	Зареєстровано
Дата реєстрації:	25.12.2012 (12 років 11 місяців) Номер запису: 10651020000016636
Статутний капітал:	35 000.00 грн
Відокремлені підрозділи:	3 філії: Харківська філія товариства з обмеженою відповідальністю "НК БУД" Код ЄДРПОУ: #45951376 Адреса: Харківська обл., м. Харків, пр. Науки, буд. 40, нежитлове, приміщення 47 Миколаївська філія товариства з обмеженою відповідальністю "НК БУД" Код ЄДРПОУ: #46046727 Адреса: Миколаївська обл., м. Миколаїв, вул. Кременя Дмитра, буд. 57-б, кв. 31 Львівська філія товариства з обмеженою відповідальністю "НК БУД" Код ЄДРПОУ: #46140271 Адреса: Львівська обл., м. Львів, вул. Лазаренка є. Академіка, буд. 2, приміщення 22
Види діяльності:	41.10 Організація будівництва будівель 43.34 Малярні роботи та скління 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах 71.11 Діяльність у сфері архітектури 49.42 Надання послуг перевезення речей (переїзду) 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення 43.99 Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.

	43.91 Покрівельні роботи 43.39 Інші роботи із завершення будівництва 43.33 Покриття підлоги й облицювання стін 43.32 Установлення столярних виробів 43.31 Штукатурні роботи 43.29 Інші будівельно-монтажні роботи 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування 43.21 Електромонтажні роботи 43.12 Підготовчі роботи на будівельному майданчику 43.11 Знесення 42.99 Будівництво інших споруд, н.в.і.у. 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель
Контакти:	+38 (044) 499-07-80 nk_bud@ukr.net

Джерело: за даними ТОВ «НК БУД»

Штатний розпис ТОВ «НК БУД» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Штатний розпис ТОВ «НК БУД»

№	Посада	Кількість, осіб	Оклад, грн
1	Директор	1	35 000
2	Заступник директора	1	28 000
3	Головний бухгалтер	1	25 000
4	Бухгалтер	1	18 000
5	Менеджер з проєктів (будівництва)	2	22 000
6	Інженер-будівельник	3	20 000
7	Виконроб	2	19 000
8	Майстер будівельних робіт	4	17 000
9	Електромонтажник	4	16 000
10	Слюсар-сантехнік	4	16 000
11	Маляр-штукатур	6	15 000
12	Водій	4	14 000
	Разом	**33**	**—**

Таким чином, сформований штатний розпис ТОВ «НК БУД» відповідає масштабам і специфіці його господарської діяльності у сфері будівництва та інжинірингу й забезпечує належний рівень організаційного, виробничого та фінансового управління підприємством. Раціональний розподіл персоналу між управлінськими, інженерно-технічними та робітничими посадами створює передумови для ефективної реалізації будівельних проєктів, дотримання строків виконання робіт і контролю якості. Наведена структура штату сприяє оптимізації

витрат на оплату праці, підвищенню продуктивності праці та забезпеченню стабільного функціонування підприємства в умовах конкурентного середовища.

Результати горизонтального аналізу ресурсів на підприємстві у 2020-2024 роках представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз активів на підприємстві у 2020-2024 роках, тис. грн.

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення		відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Нематеріальні активи	17,3	17,1	16,9	16,7	16,6	-0,2	-0,1	-1,18	-0,60
первісна вартість	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	0,0	0,0	0,00	0,00
накопичена амортизація	14,5	14,7	14,9	15,1	15,2	0,2	0,1	1,34	0,66
Основні засоби	8256,4	7499,7	3545,0	10052,5	4852,1	6507,5	-5200,4	183,57	-51,73
первісна вартість	11387,1	12371,9	8599,6	14809,8	11209,5	6210,2	-3600,3	72,21	-24,31
знос	3130,7	4872,2	5054,6	4757,3	6357,4	-297,3	1600,1	-5,88	33,63
Необоротні активи	**8273,7**	**7516,8**	**3561,9**	**10069,2**	**4868,7**	**6507,3**	**-5200,5**	**182,69**	**-51,65**
Запаси	35743,3	50851,9	42764,2	18901,2	20472,5	-23863,0	1571,3	-55,80	8,31
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3657,0	7317,6	8805,8	24245,8	41030,6	15440,0	16784,8	175,34	69,23
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		39,8	0,0			0,0	0,0	x	x
Інша поточна дебіторська заборгованість	11017,8	21726,7	15795,7	53995,6	96349,9	38199,9	42354,3	241,84	78,44
Гроші та їх еквіваленти	11267,3	11863,4	12443,4	26795,2	46045,1	14351,8	19249,9	115,34	71,84
Витрати майбутніх періодів	41,6	260,7	86,4	10,6	0,0	-75,8	-10,6	-87,73	-100,00
Інші оборотні активи	6584,1	8243,8	3327,3	9015,2	19822,1	5687,9	10806,9	170,95	119,87
Оборотні активи	**68311,1**	**100303,9**	**83222,8**	**132963,6**	**223720,2**	**49740,8**	**90756,6**	**59,77**	**68,26**
Активи	**76584,8**	**107820,7**	**86784,7**	**143032,8**	**228588,9**	**56248,1**	**85556,1**	**64,81**	**59,82**

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, за даними табл. 2.3, можна дійти висновку, що у 2020-2024 роках активи ТОВ «НК БУД» мали загальну тенденцію до зростання, незважаючи на суттєві коливання за окремими статтями. Загальна вартість активів у 2024 році становила 228 588,9 тис. грн, що на 85 556,1 тис. грн або на 59,82 % більше порівняно з 2023 роком. Основним чинником зростання активів було суттєве збільшення оборотних активів, які у 2024 році зросли на 90 756,6 тис. грн, або на 68,26 %. Водночас необоротні активи у 2024 році зменшилися на 5 200,5 тис. грн (-51,65 %), що пов’язано насамперед зі скороченням вартості основних засобів на 5 200,4 тис. грн або на 51,73 %, що може свідчити про вибуття, переоцінку або зниження інвестиційної активності в основні фонди.

Аналіз структури оборотних активів показує, що найбільший вплив на їх зростання у 2024 році мали дебіторська заборгованість та грошові кошти. Так, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги збільшилася на 16 784,8 тис. грн (69,23 %), а інша поточна дебіторська заборгованість - на 42 354,3 тис. грн (78,44 %). Грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 19 249,9 тис. грн, або на 71,84 %, що позитивно характеризує ліквідність підприємства. Водночас запаси у 2023 році різко скоротилися, а у 2024 році зросли лише на 1 571,3 тис. грн (8,31 %), що свідчить про зміну політики управління матеріальними ресурсами.

Загалом динаміка активів ТОВ «НК БУД» вказує на переорієнтацію фінансових ресурсів у бік оборотних активів, що підвищує гнучкість підприємства, але водночас потребує посилення контролю за дебіторською заборгованістю та ефективністю використання оборотних коштів.

Структура майна підприємства ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 рр. представлена на рис. 2.1.

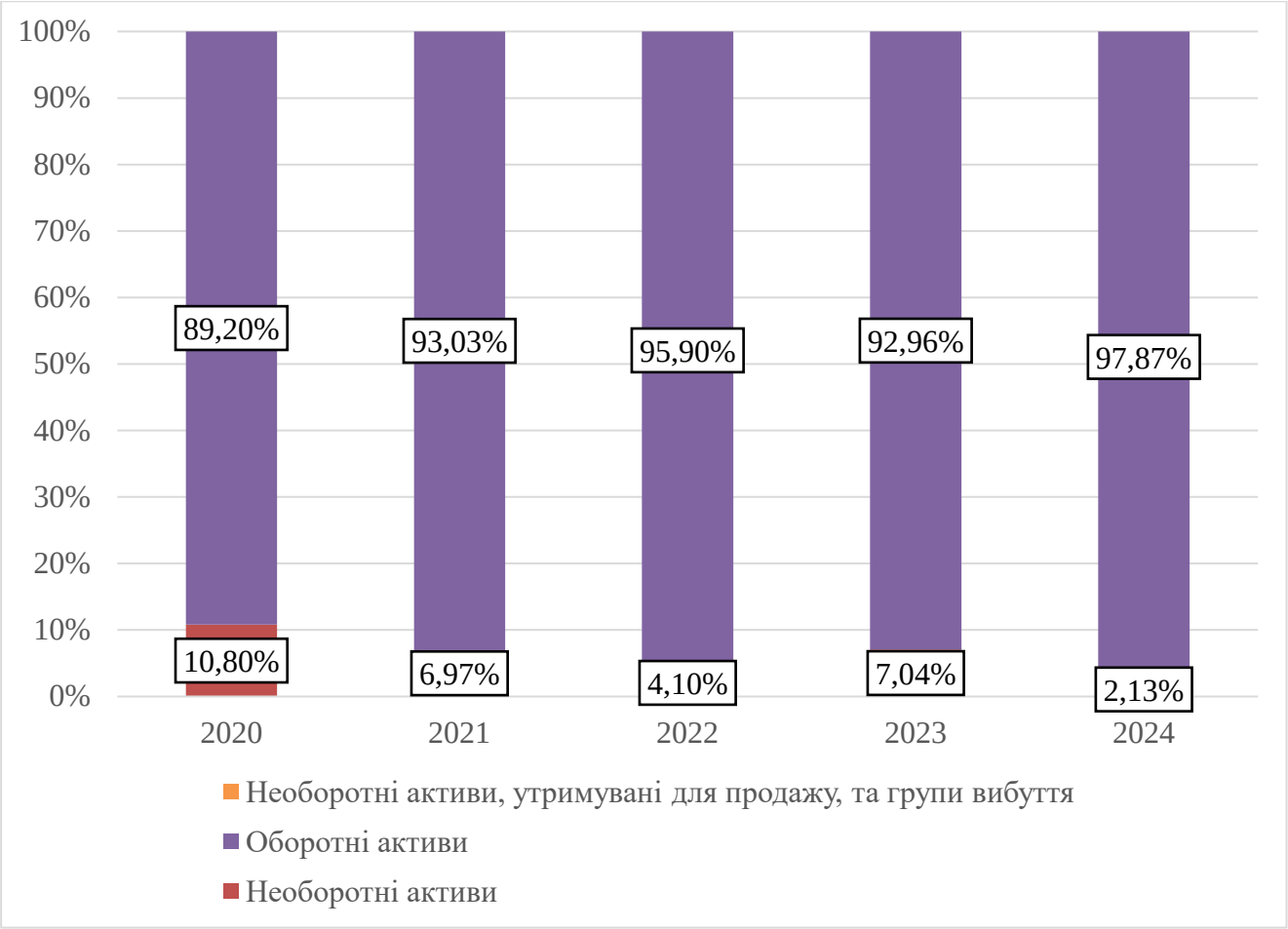

Рис. 2.1. Структура майна підприємства ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 рр.

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Виходячи з рис. 2.1 можна сказати, що найбільшу вагу в майні підприємства у 2020-2024 роках займали оборотні активи на рівні 89,20 - 95,90%.

Результати горизонтального аналізу джерел утворення ресурсів у 2020-2024 роках представлено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз джерел утворення активів на підприємстві у 2020-2024 роках, тис. грн.

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення		відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Зареєстрований капітал	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	0,0	0,0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15667,1	22325,0	26932,9	43976,2	71871,3	17043,3	27895,1	63,28	63,43

Власний капітал	**15702,1**	**22360,0**	**26967,9**	**44011,2**	**71906,3**	**17043,3**	**27895,1**	**63,20**	**63,38**
Інші довгострокові зобов'язання	1051,6			2042,4		2042,4	-2042,4	x	-100,00
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	**1051,6**	**0,0**	**0,0**	**2042,4**	**0,0**	**2042,4**	**-2042,4**	**x**	**-100,00**
Поточна кредиторська заборгованість за:									
довгостроковими зобов'язаннями	891,5	7,4	7,4			-7,4	0,0	-100,00	x
товари, роботи, послуги	17923,3	32462,6	24435,5	35623,4	37276,1	11187,9	1652,7	45,79	4,64
розрахунками з бюджетом	913,3	443,7	696,7	1893,4	1658,3	1196,7	-235,1	171,77	-12,42
розрахунками зі страхування	65,3	121,0	63,0	34,2	76,5	-28,8	42,3	-45,71	123,68
розрахунками з оплати праці	169,5	201,1	108,8	156,2	273,5	47,4	117,3	43,57	75,10
Інші поточні зобов'язання	39868,2	52224,9	34505,4	59272,0	117398,2	24766,6	58126,2	71,78	98,07
Поточні зобов'язання і забезпечення	**59831,1**	**85460,7**	**59816,8**	**96979,2**	**156682,6**	**37162,4**	**59703,4**	**62,13**	**61,56**
Капітал	**76584,8**	**107820,7**	**86784,7**	**143032,8**	**228588,9**	**56248,1**	**85556,1**	**64,81**	**59,82**

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, за даними табл. 2.4, можна дійти висновку, що у 2020-2024 роках джерела утворення активів ТОВ «НК БУД» характеризувалися суттєвим зростанням загального обсягу капіталу підприємства. У 2024 році валюта балансу становила 228 588,9 тис. грн, що на 85 556,1 тис. грн або на 59,82 % більше порівняно з 2023 роком. Основним джерелом зростання капіталу став власний капітал, який у 2024 році збільшився на 27 895,1 тис. грн, або на 63,38 %. Таке зростання зумовлене насамперед збільшенням нерозподіленого прибутку, що свідчить про позитивні фінансові результати діяльності підприємства та здатність до самофінансування. Водночас розмір зареєстрованого капіталу протягом усього аналізованого періоду залишався незмінним і становив 35,0 тис. грн.

Аналіз зобов’язань показує, що у структурі джерел фінансування переважають поточні зобов’язання, обсяг яких у 2024 році зріс на 59 703,4 тис. грн, або на 61,56 %. Найбільший приріст спостерігався за статтею «інші поточні зобов’язання», які збільшилися на 58 126,2 тис. грн (98,07 %), а також за кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги — на 1 652,7 тис. грн

(4,64 %). При цьому довгострокові зобов'язання у 2024 році були повністю погашені (-2 042,4 тис. грн, або -100 %), що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Загалом структура джерел утворення активів ТОВ «НК БУД» свідчить про поєднання зростання власного капіталу та активного використання короткострокових зобов'язань, що потребує посилення контролю за платоспроможністю та ліквідністю підприємства.

Структура пасивів ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 рр. наведена на рис. 2.2.

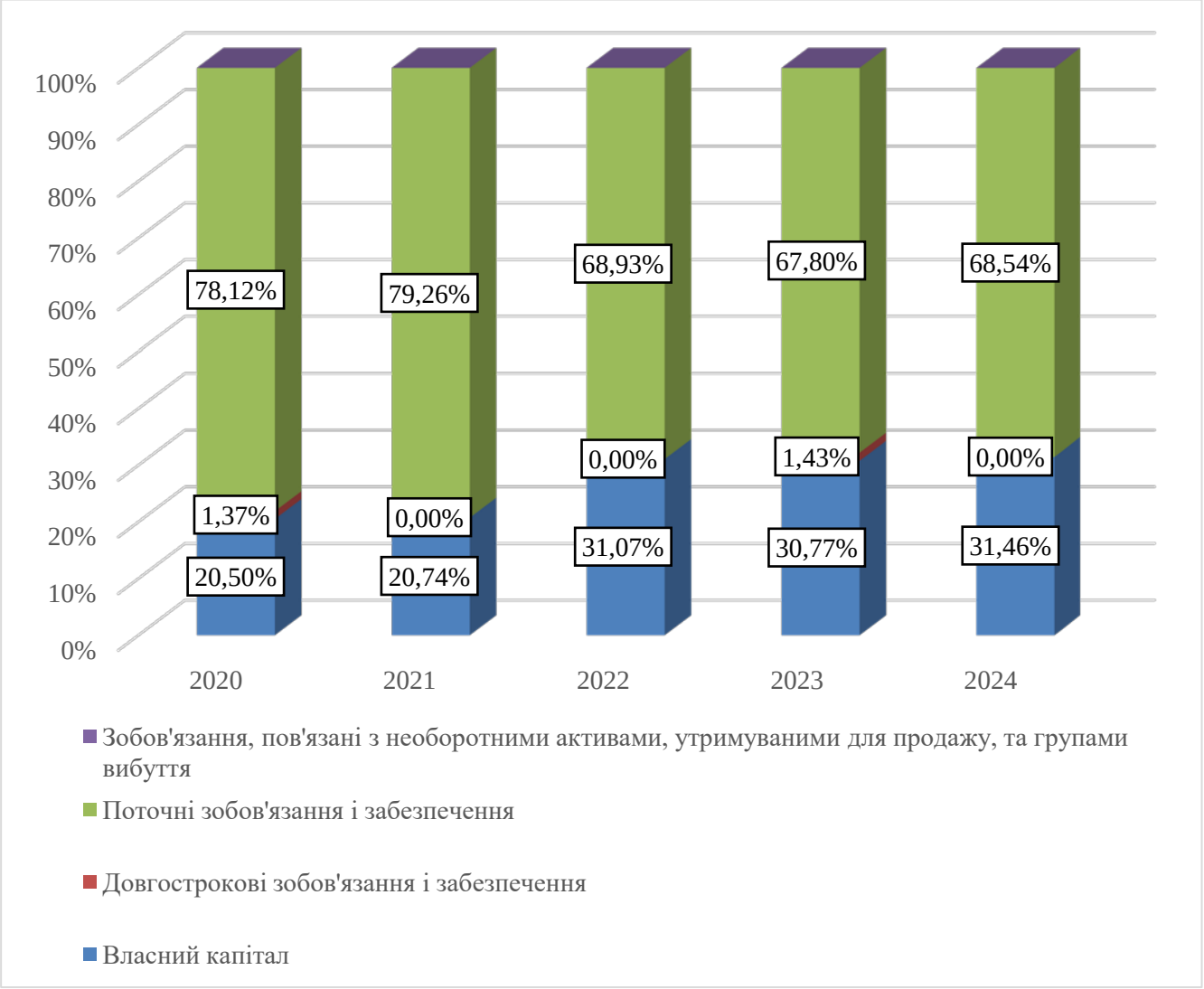

Рис. 2.2. Структура капіталу ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 рр.

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, виходячи із рис. 2.2, можна дійти висновку, що найбільшу питому вагу у джерелах утворення активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках займали поточні зобов'язання на рівні 67,80 - 79,26%.

Оцінка доходів, витрат та прибутку ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 роках наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Оцінка доходів, витрат та прибутку ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 роках, тис. грн.

Показники	За рік					абсолютне відхилення		відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	125309,9	176473,7	107249,7	251070,7	425723,3	143821,0	174652,6	134,10	69,56
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	110428,1	163021,2	98787,0	225965,0	383847,2	127178,0	157882,2	128,74	69,87
Валовий прибуток	**14881,8**	**13452,5**	**8462,7**	**25105,7**	**41876,1**	**16643,0**	**16770,4**	**196,66**	**66,80**
Інші операційні доходи	5002,4	343,2	3,0	10,4	177,2	7,4	166,8	246,67	1603,85
Інші операційні витрати	10865,7	5496,3	3607,8	5527,1	9869,6	1919,3	4342,5	53,20	78,57
Фінансовий результат від операційної діяльності	**9018,5**	**8299,4**	**4857,9**	**19589,0**	**32183,7**	**14731,1**	**12594,7**	**303,24**	**64,29**
Інші доходи	510,8	197,7	761,5	2246,8	2229,9	1485,3	-16,9	195,05	-0,75
Інші витрати	1092,5	312,0	0,0	1017,6	355,4	1017,6	-662,2	x	-65,07
Фінансовий результат до оподаткування	**8436,8**	**8185,1**	**5619,4**	**20818,2**	**34058,2**	**15198,8**	**13240,0**	**270,47**	**63,60**
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1518,6	1527,1	1011,5	3774,9	6163,1	2763,4	2388,2	273,20	63,27
Чистий фінансовий результат	**6918,2**	**6658,0**	**4607,9**	**17043,3**	**27895,1**	**12435,4**	**10851,8**	**269,87**	**63,67**

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.5 можна дійти висновку, що у 2020-2024 роках фінансові результати діяльності ТОВ «НК БУД» характеризуються стійкою позитивною динамікою з різким прискоренням зростання у 2023-2024 роках. Чистий дохід від

реалізації у 2024 році досяг 425 723,3 тис. грн, що на 174 652,6 тис. грн або на 69,56 % більше порівняно з 2023 роком. Водночас собівартість реалізованої продукції зросла на 157 882,2 тис. грн (69,87 %), що свідчить про пропорційне зростання витрат унаслідок розширення обсягів діяльності підприємства. Незважаючи на це, валовий прибуток у 2024 році збільшився на 16 770,4 тис. грн, або на 66,80 %, досягнувши 41 876,1 тис. грн, що вказує на збереження прибутковості основної діяльності.

Позитивна динаміка спостерігається і за показниками фінансового результату. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2024 році становив 32 183,7 тис. грн, що на 12 594,7 тис. грн або на 64,29 % більше, ніж у 2023 році. Чистий фінансовий результат зріс до 27 895,1 тис. грн, що відповідає приросту на 10 851,8 тис. грн, або на 63,67 %. Зростання прибутку супроводжувалося відповідним збільшенням витрат з податку на прибуток на 2 388,2 тис. грн (63,27 %).

Загалом динаміка доходів, витрат і прибутку ТОВ «НК БУД» свідчить про ефективну операційну діяльність підприємства, розширення обсягів реалізації та зростання фінансової результативності, що створює передумови для подальшого розвитку й оптимізації структури оборотних активів.

Аналіз рентабельності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників оцінки рентабельності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Рентабельність продажу, %	5,52	3,77	4,30	6,79	6,55	0,52	2,49	-0,24	13,88	58,00	-3,47
Рентабельність основної діяльності, %	6,26	4,08	4,66	7,54	7,27	0,58	2,88	-0,28	14,21	61,70	-3,65
Рентабельність власного капіталу, %	44,06	29,78	17,09	38,72	38,79	-12,69	21,64	0,07	-42,62	126,64	0,18

Рентабельність усього капіталу підприємства, %	9,03	6,18	5,31	11,92	12,20	-0,87	6,61	0,29	-14,02	124,42	2,41
Рентабельність оборотних активів, %	10,13	6,64	5,54	12,82	12,47	-1,10	7,28	-0,35	-16,59	131,50	-2,72
Рентабельність необоротних активів, %	83,62	88,57	129,37	169,26	572,95	40,79	39,90	403,69	46,05	30,84	238,50
Рентабельність позикового капіталу, %	11,36	7,79	7,70	17,21	17,80	-0,09	9,51	0,59	-1,12	123,43	3,44

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.6 можна дійти висновку, що:

– рентабельність продажу у 2023 році зросла на 2,49% порівняно з 2022 роком унаслідок випереджального зростання прибутку від реалізації, однак у 2024 році дещо знизилася на 0,24% через швидше зростання собівартості;

– рентабельність основної діяльності у 2023 році підвищилася на 2,88%, що свідчить про зростання ефективності операційної діяльності підприємства, тоді як у 2024 році її незначне зниження на 0,28% вказує на зростання операційних витрат;

– рентабельність власного капіталу у 2023 році збільшилася на 21,64% завдяки суттєвому зростанню чистого прибутку, а у 2024 році залишилася практично незмінною, що свідчить про стабільну віддачу вкладеного власного капіталу;

– рентабельність усього капіталу підприємства у 2023 році зросла на 6,61% внаслідок підвищення загальної прибутковості активів, а подальше незначне зростання у 2024 році на 0,29% підтверджує ефективне використання сукупного капіталу;

– рентабельність оборотних активів у 2023 році підвищилася на 7,28% через прискорення їх оборотності та зростання прибутку, проте у 2024 році зменшилася на 0,35%, що може бути наслідком збільшення обсягу оборотних активів швидшими темпами, ніж прибутку;

– рентабельність необоротних активів у 2024 році різко зросла на 403,69%, що є наслідком значного скорочення вартості необоротних активів при одночасному зростанні чистого прибутку підприємства;

– рентабельність позикового капіталу у 2023 році збільшилася на 9,51% завдяки підвищенню ефективності використання залучених коштів, а її зростання у 2024 році на 0,59% свідчить про збереження позитивного ефекту фінансового левериджу.

Аналіз ділової активності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз показників ділової активності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Коефіцієнт відновлення, рази	0,19	0,12	0,05	0,46	0,04	-0,08	0,41	-0,42	-60,70	843,38	-90,58
Коефіцієнт вибуття, рази	0,01	0,05	0,34	0,08	0,28	0,29	-0,26	0,20	589,12	-77,85	267,69
Коефіцієнт зносу, рази	0,27	0,39	0,59	0,32	0,57	0,19	-0,27	0,25	49,25	-45,35	76,56
Фондовіддача, грн.	11,00	14,26	12,47	16,95	37,98	-1,79	4,48	21,03	-12,57	35,93	124,02
Фондомісткість, грн.	0,09	0,07	0,08	0,06	0,03	0,01	-0,02	-0,03	14,37	-26,44	-55,36
Фондоозброєність, тис. грн. / чол.	253,05	294,57	296,54	528,92	339,68	1,97	232,38	-189,24	0,67	78,37	-35,78
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, рази	8,54	6,08	4,36	3,21	3,10	-1,72	-1,15	-0,11	-28,25	-26,39	-3,43
Період оборотності дебіторської заборгованості, дні	42,74	60,07	83,73	113,75	117,79	23,65	30,02	4,04	39,37	35,85	3,55
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, рази	1,85	1,91	1,65	2,33	2,45	-0,26	0,68	0,12	-13,42	41,09	5,14
Період оборотності кредиторської	197,76	191,34	221,01	156,65	148,99	29,67	-64,36	-7,66	15,51	-29,12	-4,89

заборгованості, дні											
Коефіцієнт оборотності запасів, рази	3,09	3,21	2,31	11,96	18,75	-0,90	9,65	6,79	-27,94	417,53	56,83
Період оборотності запасів, дні	118,14	113,86	158,01	30,53	19,47	44,15	-127,47	-11,06	38,78	-80,68	-36,24
Коефіцієнт оборотності активів, рази	1,64	1,64	1,24	1,76	1,86	-0,40	0,52	0,11	-24,50	42,04	6,10
Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості, рази	0,1171	0,1648	0,2294	0,3116	0,32	0,06	0,08	0,01	39,18	35,85	3,55
Оборотність власного капіталу, рази	7,98	7,89	3,98	5,70	5,92	-3,92	1,73	0,22	-49,61	43,44	3,78

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.7 можна дійти висновку, що:

– коефіцієнт відновлення у 2023 році різко зріс на 0,41 рази порівняно з 2022 роком, що свідчить про активне оновлення основних засобів, тоді як у 2024 році він знизився на 0,42 рази через зменшення інвестицій у нові засоби;

– коефіцієнт вибуття у 2022 році збільшився на 0,29 рази, що вказує на активне списання або продаж основних засобів, а у 2023 році він знизився на 0,26 рази через зменшення обсягів вибуття;

– коефіцієнт зносу у 2022 році зріс на 0,19 рази, що є наслідком накопичення амортизації, тоді як у 2023 році він знизився на 0,27 рази через оновлення основних засобів;

– фондовіддача у 2023 році зросла на 4,48 грн завдяки ефективнішому використанню основних засобів у виробничій діяльності, а у 2024 році показник значно зріс на 21,03 грн через суттєве зростання доходів при зменшеній вартості фондів;

– фондомісткість у 2023 році знизилася на 0,02 грн через підвищення ефективності використання основних засобів, а у 2024 році продовжила зниження на 0,03 грн на фоні оптимізації активів;

– фондоозброєність у 2023 році значно зросла на 232,38 тис. грн/чол. внаслідок оновлення основних засобів, а у 2024 році знизилася на 189,24 тис. грн/чол. через збільшення чисельності персоналу;

– коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2023 році знизився на 1,15 рази через збільшення середнього терміну погашення боргів, а у 2024 році зміни були незначні (-0,11 рази), що свідчить про стабілізацію дебіторської заборгованості;

– період оборотності дебіторської заборгованості у 2023 році збільшився на 30,02 дні через затримку платежів клієнтів, а у 2024 році він продовжив рости на 4,04 дні, що вказує на повільніше погашення боргів;

– коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2023 році зріс на 0,68 рази, свідчачи про прискорене погашення боргів постачальникам, а у 2024 році показник збільшився ще на 0,12 рази через збереження активної політики розрахунків;

– період оборотності кредиторської заборгованості у 2023 році скоротився на 64,36 дні через більш своєчасне погашення зобов'язань, а у 2024 році зменшення склало 7,66 дні, що свідчить про стабільну дисципліну розрахунків;

– коефіцієнт оборотності запасів у 2023 році зріс на 9,65 рази внаслідок значного скорочення залишків та прискорення обігу матеріалів, а у 2024 році підвищився ще на 6,79 рази, що свідчить про ефективне управління запасами;

– період оборотності запасів у 2023 році скоротився на 127,47 дні через оптимізацію складських запасів, а у 2024 році він додатково зменшився на 11,06 дні, що підтверджує швидку реалізацію ресурсів;

– коефіцієнт оборотності активів у 2023 році зріс на 0,52 рази через підвищення ефективності використання активів у виробничому процесі, а у 2024 році додатково збільшився на 0,11 рази, свідчачи про зростання продуктивності активів;

– коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості у 2023 році зріс на 0,08 рази завдяки збільшенню обсягу власного капіталу та ефективності управління

боргами, а у 2024 році показник додатково зріс на 0,01 рази, що свідчить про стабільне фінансове покриття;

– оборотність власного капіталу у 2023 році підвищилася на 1,73 рази через збільшення доходу від реалізації, а у 2024 році зросла ще на 0,22 рази, що свідчить про збереження ефективного використання власних коштів підприємства.

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Коефіцієнт фінансової автономії	0,21	0,21	0,31	0,31	0,31	0,10	0,00	0,01	49,84	-0,98	2,23
Коефіцієнт фінансової заборгованості	0,79	0,79	0,69	0,69	0,69	-0,10	0,00	-0,01	-13,04	0,44	-0,99
Коефіцієнт фінансової залежності	3,88	3,82	2,22	2,25	2,18	-1,60	0,03	-0,07	-41,97	1,44	-3,15
Коефіцієнт покриття боргу	0,26	0,26	0,45	0,44	0,46	0,19	-0,01	0,01	72,31	-1,42	3,26

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із наведених даних про фінансову стійкість ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 роках можна зробити такі висновки:

– коефіцієнт фінансової автономії у 2022 році зріс на 0,10 разів порівняно з 2021 роком, що свідчить про підвищення частки власного капіталу у структурі фінансування, а у 2023-2024 роках показник залишався стабільним, демонструючи збереження фінансової незалежності;

– коефіцієнт фінансової заборгованості у 2022 році знизився на 0,10 разів, що відображає зменшення частки позикових коштів у фінансуванні

підприємства, а у 2023-2024 роках показник залишався стабільним, що свідчить про контрольовану структуру боргового навантаження;

– коефіцієнт фінансової залежності у 2022 році зменшився на 1,60 одиниці, що свідчить про зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування, у 2023 році показник трохи зріс на 0,03 одиниці, а у 2024 році знову знизився на 0,07 одиниці, підтверджуючи тенденцію до стабільної фінансової незалежності;

– коефіцієнт покриття боргу у 2022 році зріс на 0,19 одиниці, що свідчить про підвищення здатності підприємства обслуговувати боргові зобов'язання, а у 2023 році показник трохи знизився на 0,01 одиниці, а у 2024 році зріс на 0,01 одиниці, демонструючи стабільну платоспроможність.

Тип поточної фінансової платоспроможності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Тип поточної фінансової платоспроможності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	№	2020	2021	2022	2023	2024
Власний капітал	1	15702,1	22360,0	26967,9	44011,2	71906,3
Необоротні активи	2	8273,7	7516,8	3561,9	10069,2	4868,7
Наявність власних оборотних засобів (ряд.1-ряд.2)	3	7428,4	14843,2	23406,0	33942,0	67037,6
Довгострокові зобов'язання	4	1051,6	0,0	0,0	2042,4	0,0
Наявність власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів (величина функціонуючого капіталу) (ряд.3 + ряд.4)	5	8480,0	14843,2	23406,0	35984,4	67037,6
Короткострокові кредити банку	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Загальна величина джерел формування запасів (ряд.5 + ряд.6)	7	8480,0	14843,2	23406,0	35984,4	67037,6
Загальна величина запасів	8	35743,3	50851,9	42764,2	18901,2	20472,5
Надлишок або нестача власних оборотних засобів для формування запасів (р.3 - р.8)	9	-28314,9	-36008,7	-19358,2	15040,8	46565,1
Надлишок або нестача власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів (ряд.5 - ряд.8)	10	-27263,3	-36008,7	-19358,2	17083,2	46565,1
Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів (ряд. 7 - ряд. 8)	11	-27263,3	-36008,7	-19358,2	17083,2	46565,1
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості (S) (результати рядків 9, 10, 11)	12	0-0-0	0-0-0	0-0-0	1-1-1	1-1-1

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, за даними табл. 2.9, можна зробити висновок щодо типу поточної фінансової платоспроможності ТОВ «НК БУД»:

– у 2020-2022 роках трикомпонентний показник типу фінансової стійкості (S) дорівнював «0-0-0», що свідчить про нестачу власних оборотних засобів для покриття запасів, тобто підприємство перебувало у стані критичної поточної платоспроможності, коли власні кошти не забезпечують нормальне функціонування запасів;

– у 2023-2024 роках показник змінився на «1-1-1», що відображає достатність власних оборотних засобів та довгострокових джерел для формування запасів, і свідчить про перехід підприємства до повної поточної фінансової платоспроможності, коли ресурси покривають потреби у запасах та забезпечують стабільну операційну діяльність.

Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами, рази	0,891	0,928	0,958	0,930	0,979	0,030	-0,028	0,049	3,24	-2,97	5,29
Коефіцієнт забезпеченості швидко ліквідними активами, рази	0,339	0,380	0,427	0,734	0,802	0,047	0,307	0,068	12,40	72,04	9,27
Коефіцієнт забезпеченості готовими засобами платежу, рази	0,147	0,110	0,143	0,187	0,201	0,033	0,044	0,014	30,31	30,65	7,52
Загальний коефіцієнт покриття, рази	1,141	1,171	1,390	1,371	1,428	0,219	-0,019	0,057	18,73	-1,36	4,15

Проміжний коефіцієнт покриття, рази	0,434	0,479	0,619	1,083	1,171	0,140	0,464	0,088	29,25	74,89	8,09
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, рази	0,188	0,139	0,208	0,276	0,294	0,069	0,068	0,018	49,86	32,82	6,36
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у запаси, рази	0,524	0,508	0,514	0,142	0,092	0,006	-0,372	-0,051	1,20	-72,36	-35,63
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість, рази	0,215	0,291	0,296	0,588	0,614	0,005	0,293	0,026	1,79	98,87	4,35
Коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань, рази	0,597	0,595	0,715	0,195	0,131	0,120	-0,520	-0,064	20,15	-72,74	-32,96
Частка власного оборотного капіталу у покритті запасів, рази	0,236	0,287	0,545	1,903	3,275	0,259	1,358	1,371	90,16	249,02	72,05
Коефіцієнт маневрування, рази	0,537	0,652	0,865	0,817	0,932	0,213	-0,047	0,115	32,59	-5,47	14,06

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, за даними табл. 2.10, можна зробити такі висновки щодо ліквідності та платоспроможності ТОВ «НК БУД»:

– коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами коливався в межах 0,891-0,979 разів, що свідчить про загалом достатній рівень покриття поточних зобов’язань ліквідними активами, з незначним зростанням у 2024 році на 0,049 рази;

– коефіцієнт забезпеченості швидко ліквідними активами зріс з 0,427 у 2022 році до 0,802 разів у 2024 році, що відображає покращення платоспроможності підприємства за рахунок більш доступних ліквідних коштів;

– коефіцієнт забезпеченості готовими засобами платежу підвищився до 0,201 разів у 2024 році, що вказує на покращену можливість підприємства покривати короткострокові зобов'язання грошовими коштами;

– загальний коефіцієнт покриття зріс із 1,390 у 2022 році до 1,428 разів у 2024 році, що свідчить про стабільне покриття поточних зобов'язань всіма оборотними активами;

– проміжний коефіцієнт покриття збільшився з 0,619 у 2022 році до 1,171 разів у 2024 році, що демонструє покращення здатності покривати поточні зобов'язання ліквідними та швидко ліквідними активами;

– коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс з 0,208 у 2022 році до 0,294 разів у 2024 році, що свідчить про зростання частки грошових коштів у покритті короткострокових зобов'язань;

– коефіцієнт відволікання оборотних активів у запаси знизився з 0,514 у 2022 році до 0,092 разів у 2024 році, що показує ефективніше використання оборотних активів та зменшення частки запасів у структурі активів;

– коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість зріс до 0,614 разів у 2024 році, що свідчить про збільшення частки дебіторської заборгованості та потребу в ефективному контролі розрахунків;

– коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань знизився до 0,131 разів у 2024 році, що відображає меншу залежність платоспроможності від запасів;

– частка власного оборотного капіталу у покритті запасів суттєво зросла до 3,275 разів у 2024 році, що свідчить про значне підвищення фінансової стійкості та самозабезпечення запасів власними коштами;

– коефіцієнт маневрування підвищився до 0,932 разів у 2024 році, що демонструє покращену здатність підприємства гнучко використовувати власний оборотний капітал для фінансування операційної діяльності.

У цілому, аналіз показників свідчить про позитивну динаміку ліквідності та платоспроможності ТОВ «НК БУД» у 2023-2024 роках, з підвищенням частки власного капіталу у формуванні запасів та зростанням швидко ліквідних активів.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів і заробітної плати ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Ефективність використання трудових ресурсів і заробітної плати на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	абсолютне відхилення		
						2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Середньоспискова чисельність працівників, осіб	45,00	42,00	29,00	28,00	33,00	-13,00	-1,00	5,00
Коефіцієнт обороту по прийому, рази	0,24	0,07	0,14	0,50	0,24	0,07	0,36	-0,26
Коефіцієнт обороту вибуття, рази	0,11	0,36	0,62	0,07	0,30	0,26	-0,55	0,23
Коефіцієнт плинності кадрів, рази	0,11	0,36	0,62	0,07	0,30	0,26	-0,55	0,23
Продуктивність праці, тис. грн.	2784,66	4201,75	3698,27	8966,81	12900,71	-503,49	5268,55	3933,90
Середня заробітна плата, тис. грн.	14,32	14,85	15,22	16,55	17,88	0,37	1,33	1,33
Фонд оплати праці, тис. грн.	7732,80	7484,40	5296,56	5560,80	7080,00	-2187,84	264,24	1519,20

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, за даними табл. 2.11, можна зробити такі висновки щодо ефективності використання трудових ресурсів і заробітної плати на ТОВ «НК БУД»:

– середньоспискова чисельність працівників зменшилась із 45 осіб у 2020 році до 33 осіб у 2024 році, що свідчить про оптимізацію чисельності персоналу та підвищення ефективності управління кадрами;

– коефіцієнт обороту по прийому коливався від 0,07 до 0,50 разів, що вказує на непостійність залучення нових працівників і залежність від потреб у кадрових ресурсах;

– коефіцієнт обороту вибуття і плинності кадрів у 2024 році склав 0,30 разів, що відображає помірну стабільність персоналу після оптимізації чисельності;

– продуктивність праці зросла з 2 784,66 тис. грн у 2020 році до 12 900,71 тис. грн у 2024 році, що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання трудових ресурсів;

– середня заробітна плата збільшилась з 14,32 тис. грн у 2020 році до 17,88 тис. грн у 2024 році, що відображає підвищення матеріальної мотивації працівників та рівня оплати праці;

– фонд оплати праці у 2024 році склав 7 080,0 тис. грн, збільшившись після зниження у попередні роки, що свідчить про раціональне використання фонду оплати праці з одночасним підвищенням продуктивності праці.

У цілому, аналіз показників свідчить про позитивну динаміку продуктивності праці та ефективне управління кадровими ресурсами на ТОВ «НК БУД» у 2023-2024 роках.

2.2. Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства

Динаміка частки оборотних активів у активах підприємства у 2020 - 2024 рр. наведена на рис. 2.3.

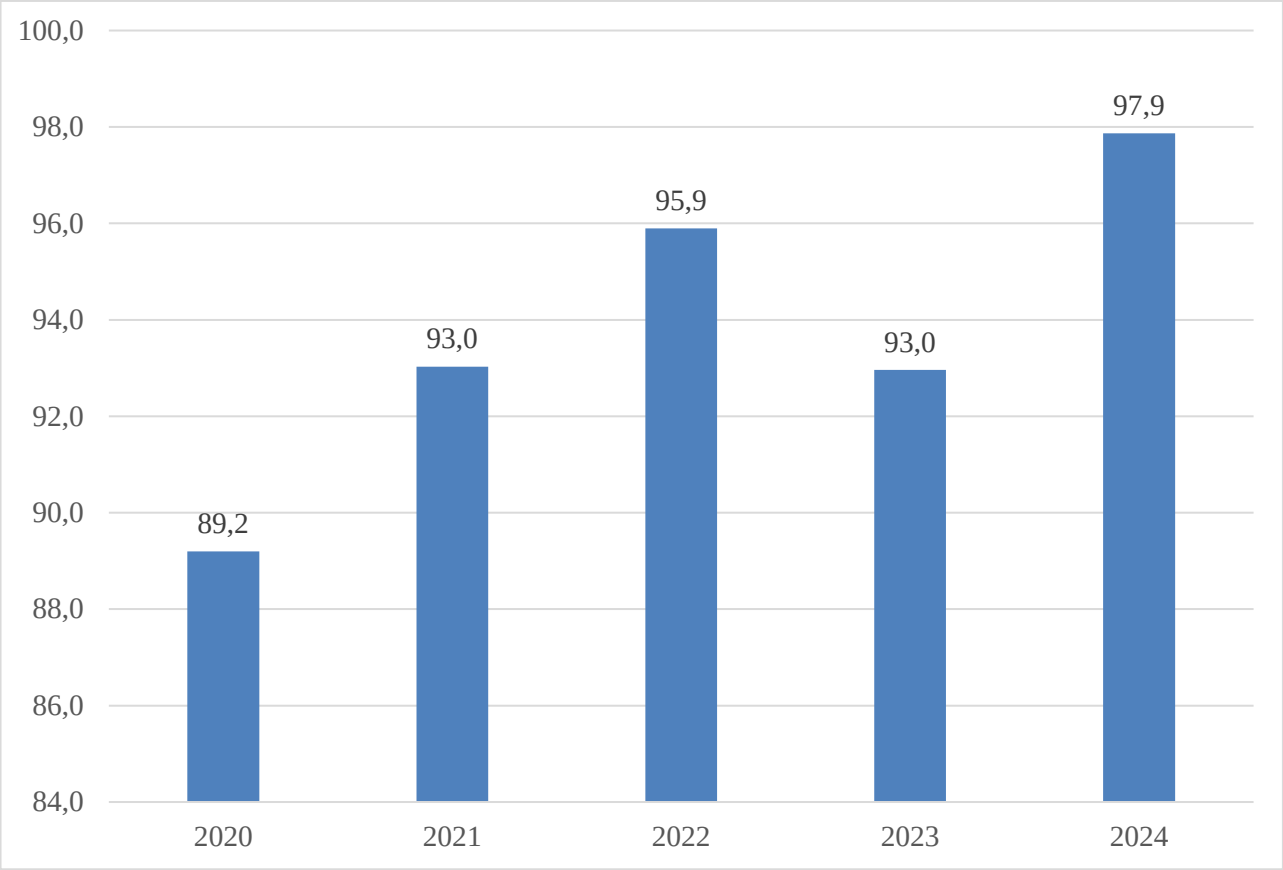

Рис. 2.3. Динаміка частки оборотних активів у активах ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 рр.

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, виходячи із рис. 2.3, можна дійти висновку, що оборотні активи в активах ТОВ «НК БУД» на протязі 2020 - 2024 рр. займають в межах 89,2% - 97,9%. Найбільшу питому вагу в активах підприємства оборотні активи займали у 2024 році.

Структура оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 рр. наведена на рис. 2.4.

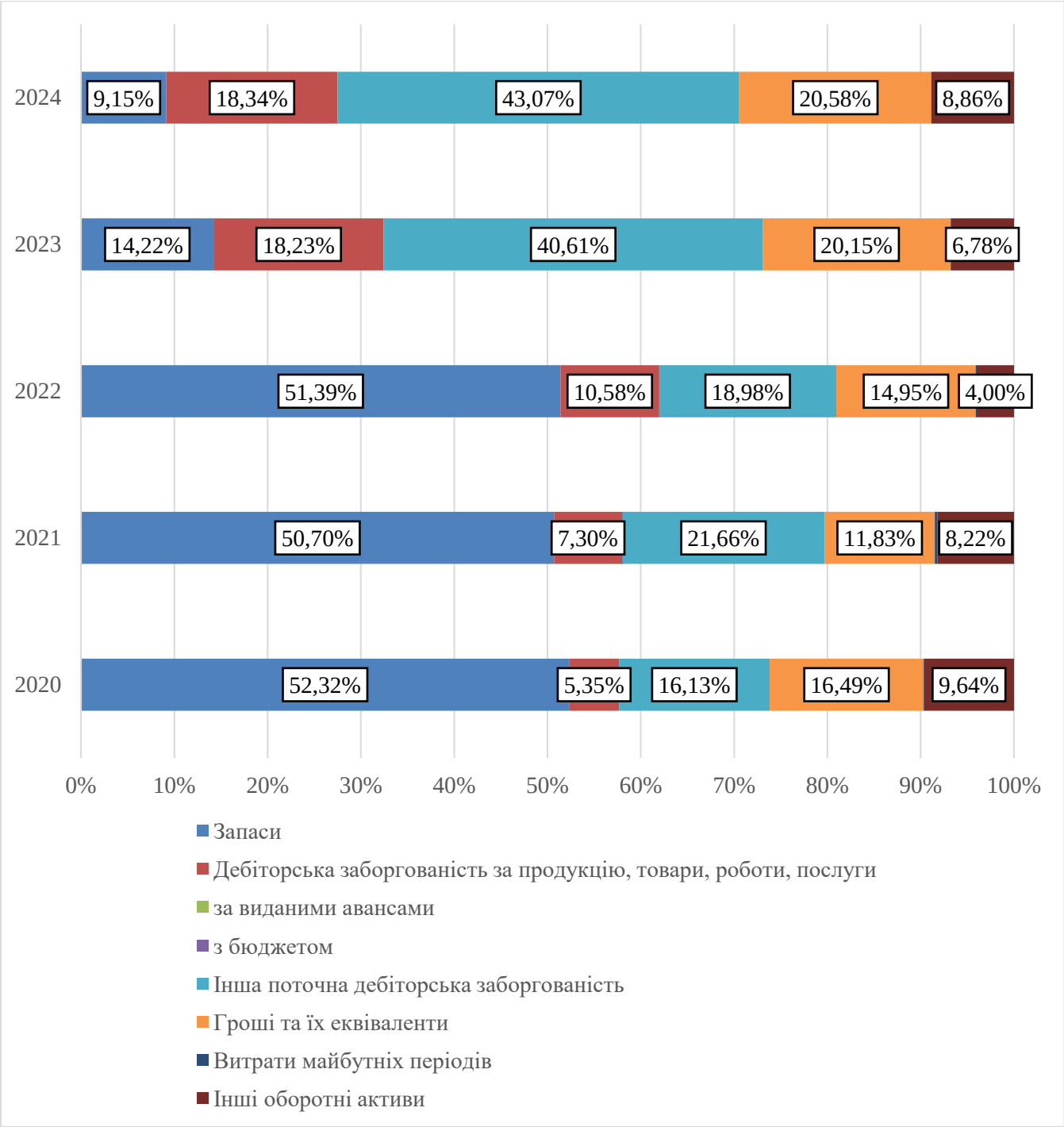

Рис. 2.4. Структура оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 рр.

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, аналізуючи структуру оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2020-2024 роках, можна дійти таких висновків:

– частка запасів у загальній структурі оборотних активів значно зменшилась — з 52,32 % у 2020 році до 9,15 % у 2024 році, що свідчить про оптимізацію складських запасів та підвищення оборотності матеріальних ресурсів;

– дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зросла з 5,35 % у 2020 році до 18,34 % у 2024 році, що відображає збільшення обсягів реалізації та розширення клієнтської бази, але водночас зростає ризик неплатежів;

– частка іншої поточної дебіторської заборгованості також зросла з 16,13 % до 43,07 %, що свідчить про збільшення короткострокових фінансових вкладень та розрахунків з контрагентами;

– частка грошових коштів та їх еквівалентів підвищилась з 16,49 % у 2020 році до 20,58 % у 2024 році, що свідчить про покращення ліквідності підприємства та його готовності до своєчасного виконання зобов'язань;

– частка витрат майбутніх періодів практично знизилась до 0 %, що відображає скорочення авансових витрат і ефективніше планування платежів;

– доля інших оборотних активів коливалась у межах 4-9 %, що свідчить про помірний рівень допоміжних активів у структурі оборотних засобів;

Таким чином, структура оборотних активів у 2024 році характеризується зниженням частки запасів та зростанням ліквідних і дебіторських активів, що покращує фінансову гнучкість ТОВ «НК БУД».

Динаміка обсягів оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка обсягів оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	абсолютне відхилення		
						2022 / 2021	2023 / 2022	2024 / 2023
Оборотні активи	68311,1	100303,9	83222,8	132963,6	223720,2	-17081,1	49740,8	90756,6
Запаси	35743,3	50851,9	42764,2	18901,2	20472,5	-8087,7	-23863,0	1571,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3657,0	7317,6	8805,8	24245,8	41030,6	1488,2	15440,0	16784,8

за виданими авансами	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
з бюджетом	0,0	39,8	0,0	0,0	0,0	-39,8	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	11017,8	21726,7	15795,7	53995,6	96349,9	-5931,0	38199,9	42354,3
Гроші та їх еквіваленти	11267,3	11863,4	12443,4	26795,2	46045,1	580,0	14351,8	19249,9
Витрати майбутніх періодів	41,6	260,7	86,4	10,6	0,0	-174,3	-75,8	-10,6
Інші оборотні активи	6584,1	8243,8	3327,3	9015,2	19822,1	-4916,5	5687,9	10806,9

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.12 видно, що:

– загальний обсяг оборотних активів ТОВ «НК БУД» зріс з 68 311,1 тис. грн у 2020 році до 223 720,2 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення оборотних засобів та масштабування діяльності підприємства;

– запаси протягом 2020-2024 років коливалися, знизившись у 2023 році до 18 901,2 тис. грн і дещо збільшившись у 2024 році до 20 472,5 тис. грн, що відображає оптимізацію запасів і підвищення оборотності матеріальних ресурсів;

– дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги суттєво зросла з 3 657,0 тис. грн у 2020 році до 41 030,6 тис. грн у 2024 році, що свідчить про збільшення обсягів реалізації та посилення ролі кредитної політики підприємства;

– інша поточна дебіторська заборгованість зросла з 11 017,8 тис. грн до 96 349,9 тис. грн, що відображає активне залучення короткострокових фінансових вкладень і розрахунків з контрагентами;

– гроші та їх еквіваленти збільшились з 11 267,3 тис. грн у 2020 році до 46 045,1 тис. грн у 2024 році, що свідчить про зростання ліквідності та фінансової стійкості підприємства;

– витрати майбутніх періодів зменшились практично до нуля, що вказує на ефективне планування авансових витрат та операційних платежів;

– інші оборотні активи зросли з 6 584,1 тис. грн до 19 822,1 тис. грн, що свідчить про розширення допоміжних оборотних ресурсів для забезпечення операційної діяльності.

Таким чином, динаміка оборотних активів свідчить про поступове зміщення структури активів від матеріальних запасів до ліквідних і дебіторських коштів, що підвищує фінансову гнучкість та оперативну стійкість ТОВ «НК БУД».

Структура запасів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Структура запасів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, тис. грн.

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Сировина і матеріали	18950,0	27480,0	23200,0	9850,0	10620,0	-4280,0	-13350,0	770,0	-15,57	-57,54	7,82
Паливо та будівельні матеріали	6430,0	9120,0	7840,00	3420,0	3710,0	-1280,0	-4420,0	290,0	-14,04	-56,38	8,48
Незавершене виробництво	4820,0	6540,0	5960,00	2180,0	2360,0	-580,0	-3780,0	180,0	-8,87	-63,42	8,26
Готова продукція	3110,0	4260,0	3980,00	1760,0	1920,0	-280,0	-2220,0	160,0	-6,57	-55,78	9,09
Товари	2433,3	3451,9	1784,20	1691,2	1862,5	-1667,7	-93,0	171,3	-48,31	-5,21	10,13
Разом запасів	35743,3	50851,9	42764,2	18901,2	20472,5	-8087,7	-23863,0	1571,3	-15,90	-55,80	8,31

Отже, структура запасів ТОВ «НК БУД» у 2020–2024 роках зазнала суттєвих змін, що відображає коливання масштабів та інтенсивності операційної діяльності підприємства. Після зростання загального обсягу запасів у 2021 році до 50 851,9 тис. грн у 2022 році спостерігається їх скорочення на 8 087,7 тис. грн (–15,90 %), а у 2023 році — різке зменшення ще на 23 863,0 тис. грн (–55,80 %), що було зумовлено значним зниженням обсягів сировини і матеріалів, палива, незавершеного виробництва та готової продукції. У 2024 році відбулося певне відновлення запасів до 20 472,5 тис. грн, що на 1 571,3 тис. грн або 8,31 % більше порівняно з 2023 роком, насамперед за рахунок зростання всіх основних складових. Найбільшу частку в структурі запасів протягом усього періоду займали сировина і матеріали, однак саме за цією статтею зафіксовано найбільш суттєве скорочення у 2023 році (–57,54 %), що свідчить про зниження виробничої активності. Загалом

динаміка структури запасів вказує на нестабільність їх формування, що обумовлює необхідність подальшої оптимізації обсягів і складу запасів з метою підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Структура запасів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Структура запасів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, %

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Сировина і матеріали	53,02	54,04	54,25	52,11	51,87	0,2	-2,1	-0,2
Паливо та будівельні матеріали	17,99	17,93	18,33	18,09	18,12	0,4	-0,2	0,0
Незавершене виробництво	13,49	12,86	13,94	11,53	11,53	1,1	-2,4	0,0
Готова продукція	8,70	8,38	9,31	9,31	9,38	0,9	0,0	0,1
Товари	6,81	6,79	4,17	8,95	9,10	-2,6	4,8	0,1
Разом запасів	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,0	0,0	0,0

Отже, аналіз структури запасів ТОВ «НК БУД» у 2020–2024 роках у відсотковому вираженні свідчить про відносну стабільність їх внутрішніх пропорцій за одночасних кількісних коливань. Найбільшу частку в структурі запасів протягом усього періоду стабільно займають сировина і матеріали (понад 51 %), що є типовим для підприємства з виробничо-будівельною специфікою діяльності, хоча у 2023–2024 роках простежується незначне скорочення їх питомої ваги. Частка палива та будівельних матеріалів залишається практично незмінною на рівні 18 %, що свідчить про відносно сталу потребу підприємства у даному виді ресурсів. Питома вага незавершеного виробництва у 2023 році зменшилася на 2,4 в.п., що може вказувати на скорочення тривалості виробничого циклу або зниження обсягів виконуваних робіт. Водночас частка готової продукції має тенденцію до помірного зростання, що позитивно характеризує завершеність виробничих процесів. Найбільш помітні структурні зрушення відбулися за статтею «товари», частка яких у 2023 році зросла на 4,8 в.п., що свідчить про переорієнтацію частини ресурсів на торговельну складову діяльності. Загалом структура запасів є збалансованою, однак наявні зміни підтверджують доцільність подальшої

оптимізації складу запасів з метою підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ «НК БУД».

Структура дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Структура дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, тис. грн.

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Юридичні особи	809	1695	1597	6925	5387	-97	5327	-1537	-5,75	333,50	-22,20
Фізичні особи	6430	9120	7840	3420	3710	-1280	-4420	290	-14,04	-56,38	8,48
Разом дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	3657	7318	8806	24246	41031	1488	15440	16785	20,34	175,34	69,23

Отже, аналіз структури дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги ТОВ «НК БУД» у 2020–2024 роках показує значні коливання як у абсолютному, так і у відносному вираженні, що свідчить про нестабільність розрахунків із контрагентами. Частка заборгованості від юридичних осіб у 2023 році різко зросла на 333,5 % порівняно з 2022 роком, що свідчить про суттєве накопичення боргів корпоративних клієнтів, а у 2024 році спостерігається її зменшення на 22,2 %, що може свідчити про часткове погашення заборгованості або реструктуризацію платежів. Заборгованість фізичних осіб демонструє зменшення у 2023 році на 56,38 %, що вказує на прискорене отримання платежів від роздрібних клієнтів, та незначне зростання у 2024 році на 8,48 %, що говорить про стабілізацію цієї категорії. Загальна дебіторська заборгованість зросла у 2023 році більш ніж удвічі порівняно з 2022 роком, а у 2024 році показує значний приріст на 69,23 %, відображаючи як збільшення обсягів реалізації, так і накопичення непогашених платежів. Такі тенденції підкреслюють необхідність активного контролю за дебіторською заборгованістю та оптимізації кредитної політики

підприємства. Зокрема, для ТОВ «НК БУД» важливо впровадити ефективні механізми моніторингу та стимулювання своєчасної оплати від юридичних та фізичних осіб. Поряд із цим, слід враховувати сезонні та ринкові фактори, що впливають на коливання заборгованості, для коректного планування фінансових потоків. Раціональна структура дебіторської заборгованості сприятиме покращенню ліквідності підприємства та зменшенню фінансових ризиків. Водночас, зростання частки дебіторської заборгованості юридичних осіб може потребувати перегляду умов контрактів та впровадження системи страхування ризиків неплатежів. Загалом, ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволить ТОВ «НК БУД» підтримувати фінансову стійкість та забезпечувати стабільність операційної діяльності.

Структура дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.14.

Таблиця 2.16

Структура дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, %

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Юридичні особи	22,11	23,16	18,14	28,56	13,13	-5,0	10,4	-15,4
Фізичні особи	77,89	76,84	81,86	71,44	86,87	5,0	-10,4	15,4
Разом дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,0	0,0	0,0

Отже, аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020–2024 роках у відсотковому вираженні показує, що частка юридичних осіб коливалася від 13,13 % до 28,56 %, а фізичних осіб — відповідно від 71,44 % до 86,87 %, що свідчить про значну домінанту роздрібних клієнтів у загальній дебіторській заборгованості. У 2022 році частка юридичних осіб зменшилась на 5 % порівняно з попереднім роком, тоді як частка фізичних осіб зросла на 5 %, що відображає зміщення структури заборгованості на користь приватних клієнтів. У 2023 році спостерігається зворотна тенденція: частка юридичних осіб зросла на

10,4 %, а фізичних осіб зменшилась на 10,4 %, що свідчить про збільшення обсягів продажу корпоративним клієнтам або накопичення їхніх заборгованостей. У 2024 році частка юридичних осіб різко знизилась на 15,4 %, тоді як частка фізичних осіб збільшилась на 15,4 %, що може свідчити про ефективне погашення боргів корпоративних клієнтів та збільшення продажів роздрібним покупцям. Загалом, структура дебіторської заборгованості характеризується високою часткою фізичних осіб, що підкреслює важливість контролю за роздрібними платежами та своєчасного їх надходження для забезпечення ліквідності. Коливання частки юридичних осіб потребують додаткового моніторингу та аналізу ризиків неплатежів. Така динаміка вказує на необхідність оптимізації кредитної політики підприємства та впровадження системи стимулювання своєчасних розрахунків. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволить підвищити фінансову стійкість і стабільність операційного циклу ТОВ «НК БУД». Водночас контроль за структурою заборгованості сприятиме зменшенню фінансових ризиків та покращенню управління.

Структура іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Структура іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, тис. грн.

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
За виданими авансами	6115	11754	8498	28078	50198	-3256	19580	22121	-27,70	230,40	78,78
З підзвітними особами	1664	3107	2371	8261	15512	-736	5890	7251	-23,69	248,44	87,77
За претензіями	220	500	395	972	1638	-105	577	666	-20,98	146,12	68,53
З іншими дебіторами	3019	6366	4532	16685	29001	-1834	12153	12317	-28,81	268,17	73,82
Разом інша дебіторська заборгованість	11018	21727	15796	53996	96350	-5931	38200	42354	-27,30	241,84	78,44

Отже, аналіз структури іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020–2024 роках демонструє значне зростання загального обсягу цих активів з 11 018 тис. грн у 2020 році до 96 350 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне фінансування підприємством своїх операцій через надані аванси, розрахунки з підзвітними особами та інші короткострокові вимоги. Найбільшу частку в структурі має заборгованість за виданими авансами, яка зросла з 6 115 тис. грн до 50 198 тис. грн, що відповідає абсолютному збільшенню на 22 121 тис. грн у 2024 році та відносному приросту 78,78 %. Заборгованість за підзвітними особами продемонструвала схожу тенденцію, збільшившись до 15 512 тис. грн, що відображає розширення операційних витрат і активне використання авансових платежів для поточних потреб підприємства. За претензіями та іншими дебіторами спостерігається суттєве зростання, що свідчить про накопичення невирішених розрахунків та потребує підвищеної уваги до процедур контролю та стягнення. Найбільше зростання в абсолютному та відносному вираженні відбулося у 2023 році, що відображає активну операційну діяльність і потребу підприємства у мобілізації оборотних коштів. Загальна тенденція свідчить про значну питому вагу цієї категорії дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, що підкреслює важливість контролю за її своєчасним погашенням. Різкі коливання абсолютних відхилень від попередніх років показують високі фінансові ризики, пов’язані із затримками платежів та розширенням кредитних операцій. Для стабілізації фінансового стану підприємства доцільно впровадити системи контролю за авансами та іншими короткостроковими заборгованостями, а також планові обмеження щодо їх зростання. Ефективне управління іншою дебіторською заборгованістю дозволить підвищити ліквідність підприємства, скоротити фінансові ризики та оптимізувати структуру оборотних активів ТОВ «НК БУД». Враховуючи темпи зростання, важливо забезпечити баланс між необхідністю авансування операцій та фінансовою стійкістю підприємства.

Структура іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Структура іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках, %

Показники	Станом на 31.12					абсолютне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
За виданими авансами	55,5	54,1	53,8	52	52,1	-0,3	-1,8	0,1
З підзвітними особами	15,1	14,3	15,01	15,3	16,1	0,7	0,3	0,8
За претензіями	2	2,3	2,5	1,8	1,7	0,2	-0,7	-0,1
З іншими дебіторами	27,4	29,3	28,69	30,9	30,1	-0,6	2,2	-0,8
Разом інша дебіторська заборгованість	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,0	0,0	0,0

Отже, аналіз структури іншої дебіторської заборгованості ТОВ «НК БУД» у відсотках за 2020–2024 роки показує, що найбільшу питому вагу традиційно займають аванси видані (52–55 %), проте їхня частка поступово зменшується з 55,5 % у 2020 році до 52,1 % у 2024 році, що свідчить про певну диверсифікацію структури заборгованості. Частка заборгованості за підзвітними особами зросла з 15,1 % до 16,1 %, що свідчить про активне фінансування поточних операцій та збільшення контролю за виданими коштами. Заборгованість за претензіями залишається незначною і коливається в межах 1,7–2,5 %, що свідчить про невелику кількість спорів та претензійних ситуацій. Частка інших дебіторів зросла з 27,4 % до 30,1 %, що вказує на зростання різноманітності фінансових вимог та необхідність контролю за їх погашенням. Загалом структура залишилася стабільною, при цьому зміни у частках свідчать про помірну трансформацію напрямків використання оборотних коштів підприємства. Найбільші абсолютні коливання припадають на періоди 2022–2023 років, що відповідає активізації операційної діяльності. Поступова зменшена частка авансів у структурі заборгованості може свідчити про більш ефективне управління кредиторськими та дебіторськими потоками. Важливо відзначити, що баланс між видачею авансів та контролем над іншими дебіторами є критичним для підтримання ліквідності. Диверсифікація структури дебіторської заборгованості сприяє зниженню фінансових ризиків та підвищенню фінансової стійкості підприємства. Своєчасний

контроль та моніторинг заборгованості дозволяють ефективніше планувати грошові потоки та оптимізувати оборотні активи ТОВ «НК БУД».

2.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів та визначення проблем їх управління

Динаміка коефіцієнта оборотності оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Динаміка коефіцієнта оборотності оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,29	2,09	1,17	2,32	2,39
Виручка від реалізації продукції	125309,90	176473,70	107249,70	251070,70	425723,30
Середня величина оборотних активів	54639,55	84307,50	91763,35	108093,20	178341,90
Темп росту до 2020 року,%	х	-8,73	-49,04	1,28	4,09
Темп росту до попереднього року, %	х	-8,73	-44,16	98,73	2,77
Абсолютний приріст до попереднього року	х	-0,20	-0,92	1,15	0,06

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.19 видно, що коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизився до 1,17 рази через зростання середньої величини оборотних активів при зменшенні виручки, що свідчить про меншу ефективність використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках він зріс до 2,32 та 2,39 рази відповідно, що свідчить про покращення обігу активів та більш ефективне використання ресурсів для отримання доходу.

Факторний аналіз коефіцієнта оборотності оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Факторний аналіз коефіцієнта оборотності оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			
	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,29	2,09	1,17	2,32	2,39	-0,20	-0,92	1,15	0,06
Виручка від реалізації продукції	125310	176474	107250	251071	425723	51164	-69224	143821	174653
Середня величина оборотних активів	54640	84308	91763	108093	178342	29668	7456	16330	70249
Зміна коефіцієнта оборотності оборотних активів за рахунок зміни:									
виручки від реалізації						0,94	-0,82	1,57	1,62
середньої величини оборотних активів						-1,14	-0,10	-0,41	-1,55

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

К2020	2,29		
К*	3,23	К1=	0,94
К2021	2,09	К2=	-1,14
К*	1,27	К3=	-0,82
К2022	1,17	К4=	-0,10
К*	2,74	К5=	1,57
К2023	2,32	К6=	-0,41
К*	3,94	К7=	1,62
К2024	2,39	К8=	-1,55

Отже, у 2021 році коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «НК БУД» знизився з 2,29 до 2,09 разів, що свідчить про деяке уповільнення обороту коштів у порівнянні з попереднім роком. Основною причиною цього зниження стало збільшення середньої величини оборотних активів на 29 668 тис. грн, що перевищило позитивний вплив зростання виручки на 51 164 тис. грн. Факторний аналіз показав, що негативний вплив зростання оборотних активів (-1,14 разів)

перевищив позитивний ефект від збільшення виручки (+0,94 разів), що і призвело до зменшення загального коефіцієнта на 0,20 разів. Це свідчить про необхідність більш ефективного використання оборотних коштів та оптимізації їх структури для підтримання стабільного обороту.

У 2022 році спостерігалося різке падіння коефіцієнта оборотності оборотних активів до 1,17 разів, що відображає значне уповільнення обігу ресурсів підприємства. Цей спад був зумовлений значним зниженням виручки від реалізації продукції на 69 224 тис. грн, що суттєво перевищило приріст середніх оборотних активів на 7 456 тис. грн. Факторний розрахунок показав, що негативний ефект від зменшення виручки (-0,82 разів) перевищив незначний вплив зростання оборотних активів (-0,10 разів), у результаті чого загальний коефіцієнт знизився на 0,92 разів. Така ситуація свідчить про потребу в оптимізації збутової політики та підвищенні ефективності використання оборотних активів у періоди нестабільної реалізації продукції.

У 2023 році коефіцієнт оборотності різко зріс до 2,32 разів, що свідчить про значне покращення ефективності використання оборотних активів. Зростання обернулося завдяки суттєвому збільшенню виручки від реалізації на 143 821 тис. грн, що перевищило негативний вплив збільшення середньої величини оборотних активів на 16 330 тис. грн. Факторний аналіз показав, що вплив зміни виручки (+1,57 разів) значно переважив негативний ефект від росту оборотних активів (-0,41 разів), що сприяло загальному приросту коефіцієнта на 1,15 разів. Це свідчить про позитивні зміни в управлінні продажами та оптимізацію структури оборотних активів.

У 2024 році коефіцієнт оборотності незначно підвищився до 2,39 разів, що відображає стабільну ефективність використання оборотних активів. Основним чинником цього зростання стало збільшення виручки на 174 653 тис. грн, тоді як середні оборотні активи зросли на 70 249 тис. грн. Факторний розрахунок показав, що позитивний ефект від збільшення виручки (+1,62 разів) був майже компенсований негативним впливом зростання активів (-1,55 разів), в результаті чого загальний приріст коефіцієнта склав лише 0,06 разів. Це свідчить про

досягнення балансу між збільшенням продажів і нарощуванням активів, що є важливим для підтримання фінансової стійкості підприємства.

Динаміка оборотності оборотних активів в днях на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.21.

Таблиця 2.21

Динаміка періоду обороту оборотних активів

на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Оборотність оборотних активів в днях	156,97	171,98	308,02	154,99	150,81
Виручка від реалізації продукції	125309,90	176473,70	107249,70	251070,70	425723,30
Середня величина оборотних активів	54639,55	84307,50	91763,35	108093,20	178341,90
Кількість днів у періоді	360,00	360,00	360,00	360,00	360,00
Темп росту до 2021 року,%	x	9,56	96,22	-1,26	-3,93
Темп росту до попереднього року, %	x	9,56	79,10	-49,68	-2,70
Абсолютний приріст до попереднього року, тис. грн.	x	15,01	136,03	-153,03	-4,18

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Отже, із табл. 2.21 видно, що період обороту оборотних активів ТОВ «НК БУД» за 2020-2024 роки зазнав значних коливань: у 2022 році він зріс до 308,02 днів через зменшення виручки та відносно високий рівень середніх оборотних активів, що свідчить про уповільнення обігу, тоді як у 2023-2024 роках період скоротився до 154,99 та 150,81 днів відповідно, що свідчить про покращення ефективності використання оборотних активів та прискорення обігу ресурсів для формування доходу.

Факторний аналіз періоду обороту оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.22.

Таблиця 2.22

Факторний аналіз періоду обороту оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			
	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Оборотність оборотних активів в днях	156,97	171,98	308,02	154,99	150,81	15,01	136,03	-153,03	-4,18
Виручка від реалізації продукції	125310	176474	107250	251071	425723	51164	-69224	143821	174653
Середня величина оборотних активів	54640	84308	91763	108093	178342	29668	7456	16330	70249
Зміна періоду обороту оборотних активів за рахунок зміни:									
виручки від реалізації						-45,51	15,21	54,81	100,73
середньої величини оборотних активів						60,52	120,82	-207,84	-104,91

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

К2020	156,97		
К*	111,46	К1=	-45,51
К2021	171,98	К2=	60,52
К*	187,19	К3=	15,21
К2022	308,02	К4=	120,82
К*	362,83	К5=	54,81
К2023	154,99	К6=	-207,84
К*	255,72	К7=	100,73
К2024	150,81	К8=	-104,91

Отже, у 2021 році період обороту оборотних активів ТОВ «НК БУД» збільшився до 171,98 дня порівняно з 156,97 дня у 2020 році, що свідчить про уповільнення обороту ресурсів. Факторний аналіз показав, що збільшення середньої величини оборотних активів на 29 668 тис. грн спричинило подовження періоду (+60,52 днів), тоді як зростання виручки від реалізації на 51 164 тис. грн трохи скоротило його (-45,51 днів), що в цілому призвело до приросту на 15,01 дня.

У 2022 році спостерігалося різке збільшення періоду обороту до 308,02 дня, що пов’язано з одночасним падінням виручки на 69 224 тис. грн та зростанням середніх оборотних активів на 7 456 тис. грн. Факторний розрахунок показав, що негативний вплив зростання активів (+120,82 днів) та падіння виручки (+15,21 днів) обумовив подовження періоду на 136,03 дня, що свідчить про значне зниження ефективності використання оборотних ресурсів.

У 2023 році період обороту різко скоротився до 154,99 дня завдяки значному збільшенню виручки на 143 821 тис. грн, що позитивно вплинуло на показник (-54,81 днів), тоді як одночасне збільшення середніх оборотних активів на 16 330 тис. грн негативно вплинуло на період (+207,84 днів). В результаті загальна зміна склала -153,03 дня, що свідчить про прискорення обороту активів і підвищення ефективності їх використання.

У 2024 році період обороту оборотних активів зменшився до 150,81 дня, що відображає стабілізацію операційної діяльності підприємства. Факторний аналіз показав, що збільшення виручки на 174 653 тис. грн суттєво скоротило період (+100,73 днів), тоді як зростання середніх оборотних активів на 70 249 тис. грн негативно вплинуло (-104,91 днів), що в сумі призвело до незначного скорочення на 4,18 дня. Це свідчить про стабільну ефективність управління оборотними ресурсами.

Динаміка коефіцієнту завантаження оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.23.

Таблиця 2.23

Динаміка коефіцієнта завантаження оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,44	0,48	0,86	0,43	0,42
Виручка від реалізації продукції	125309,90	176473,70	107249,70	251070,70	425723,30
Середня величина оборотних активів	54639,55	84307,50	91763,35	108093,20	178341,90
Темп росту до 2020 року,%	x	9,56	96,22	-1,26	-3,93
Темп росту до попереднього року, %	x	9,56	79,10	-49,68	-2,70
Абсолютний приріст до попереднього року, тис. грн.	x	0,04	0,38	-0,43	-0,01

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Як бачимо, виходячи з табл. 2.23 можна дійти висновку, що у 2022 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 0,86 грн. оборотних активів, у 2023 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 0,43 грн. оборотних активів, у 2024 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 0,42 грн. оборотних активів. Дане зменшення свідчить про покращення ефективності управління оборотними активами у 2024 році.

Динаміка рентабельності оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Динаміка рентабельності / збитковості оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Рентабельність оборотних активів, %	12,66	7,90	5,02	15,77	15,64
Чистий прибуток	6918,20	6658,00	4607,90	17043,30	27895,10
Середня величина оборотних активів	54639,55	84307,50	91763,35	108093,20	178341,90
Темп росту до 2020 року,%	х	-37,63	-60,34	24,53	23,53
Темп росту до попереднього року, %	х	-37,63	-36,41	213,99	-0,80
Абсолютний приріст до попереднього року, тис. грн.	х	-4,76	-2,88	10,75	-0,13

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

Як видно з табл. 2.24, рентабельність оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизилася до 5,02% через зростання середньої величини оборотних активів при одночасному зменшенні чистого прибутку, що свідчить про тимчасове зменшення ефективності використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках рентабельність зросла до 15,77% та 15,64% відповідно, що вказує на суттєве підвищення прибутковості активів і покращення фінансової ефективності підприємства.

Факторний аналіз рентабельності / збитковості оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках наведена в табл. 2.25.

Таблиця 2.25

Факторний аналіз рентабельності / збитковості оборотних активів на ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках

Показники	За рік					абсолютне відхилення			
	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Рентабельність оборотних активів, %	12,66	7,90	5,02	15,77	15,64	-4,76	-2,88	10,75	-0,13
Чистий прибуток	6918	6658	4608	17043	27895	-260	-2050	12435	10852
Середня величина оборотних активів	54640	84308	91763	108093	178342	29668	7456	16330	70249
Зміна рентабельності оборотних активів за рахунок зміни:									
чистого прибутку						-0,48	-2,43	13,55	10,04
середньої величини оборотних активів						-4,29	-0,44	-2,81	-10,17

Джерело: за даними фінансової звітності ТОВ «НК БУД»

К2020	12,66		
К*	12,19	К1=	-0,48
К2021	7,90	К2=	-4,29
К*	5,47	К3=	-2,43
К2022	5,02	К4=	-0,44
К*	18,57	К5=	13,55
К2023	15,77	К6=	-2,81
К*	25,81	К7=	10,04
К2024	15,64	К8=	-10,17

Отже, у 2021 році рентабельність оборотних активів ТОВ «НК БУД» знизилася до 7,90 % у порівнянні з 12,66 % у 2020 році, що свідчить про погіршення ефективності використання оборотних активів. Основними причинами цього стали невелике зниження чистого прибутку на 260 тис. грн та значне збільшення середньої величини оборотних активів на 29 668 тис. грн. Факторний аналіз показав, що негативний вплив зростання активів (-4,29 %) значно перевищив вплив зміни чистого прибутку (-0,48 %), що і зумовило загальне падіння рентабельності на 4,76 %. Це свідчить про необхідність оптимізації структури активів та підвищення доходності підприємства.

У 2022 році рентабельність оборотних активів знизилася ще сильніше – до 5,02 %, що стало наслідком значного зниження чистого прибутку на 2 050 тис. грн

та одночасного помірного зростання середньої величини активів на 7 456 тис. грн. Факторний розрахунок показав, що падіння рентабельності в основному зумовлене зменшенням прибутку (-2,43 %), а зміна активів мала незначний негативний вплив (-0,44 %). Така ситуація відображає тимчасові проблеми з прибутковістю та потребу в підвищенні ефективності операційної діяльності.

У 2023 році рентабельність різко зросла до 15,77 % завдяки суттєвому збільшенню чистого прибутку на 12 435 тис. грн, що значно перевищило негативний вплив росту середніх оборотних активів на 16 330 тис. грн. Факторний аналіз показав, що позитивний ефект від зростання прибутку (+13,55 %) значно перевищив негативний вплив збільшення активів (-2,81 %), що спричинило приріст рентабельності на 10,75 %. Це свідчить про підвищення ефективності використання оборотних ресурсів та успішну операційну діяльність підприємства.

У 2024 році рентабельність залишалася стабільною на рівні 15,64 %, незначне зниження на 0,13 % зумовлене майже однаковим впливом росту чистого прибутку (+10,04 %) та середньої величини оборотних активів (-10,17 %). Такий баланс показує, що підприємство досягло стабільного співвідношення між доходністю та нарощуванням оборотних активів, що забезпечує підтримку фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів.

Таким чином, коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизився до 1,17 рази через зростання середньої величини оборотних активів при зменшенні виручки, що свідчить про меншу ефективність використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках він зріс до 2,32 та 2,39 рази відповідно, що свідчить про покращення обігу активів та більш ефективне використання ресурсів для отримання доходу. Рентабельність оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизилася до 5,02% через зростання середньої величини оборотних активів при одночасному зменшенні чистого прибутку, що свідчить про тимчасове зменшення ефективності використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках рентабельність зросла до 15,77% та 15,64% відповідно, що вказує на суттєве підвищення прибутковості активів і покращення фінансової ефективності підприємства.

Висновки до розділу 2

ТОВ «НК БУД» заснована у 2012 році в місті Києві. Основним видом діяльності підприємства є організація будівництва будівель. Найбільшу вагу в майні підприємства у 2020-2024 роках займали оборотні активи на рівні 89,20 - 95,90%. Найбільшу питому вагу у джерелах утворення активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках займали поточні зобов'язання на рівні 67,80 - 79,26%. Чистий фінансовий результат зріс до 27 895,1 тис. грн, що відповідає приросту на 10 851,8 тис. грн, або на 63,67 %. Зростання прибутку супроводжувалося відповідним збільшенням витрат з податку на прибуток на 2 388,2 тис. грн (63,27 %). Рентабельність продаж у 2023 році зросла на 2,49% порівняно з 2022 роком унаслідок випереджального зростання прибутку від реалізації, однак у 2024 році дещо знизилася на 0,24% через зростання собівартості. Коефіцієнт фінансової автономії у 2022 році зріс на 0,10 разів порівняно з 2021 роком, що свідчить про підвищення частки власного капіталу у структурі фінансування, а у 2023-2024 роках показник залишався стабільним, демонструючи збереження фінансової незалежності. Продуктивність праці зросла з 2 784,66 тис. грн у 2020 році до 12 900,71 тис. грн у 2024 році, що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання трудових ресурсів;

Оборотні активи в активах ТОВ «НК БУД» на протязі 2020 - 2024 рр. займають в межах 89,2% - 97,9%. Найбільшу питому вагу в активах підприємства оборотні активи займали у 2024 році. Загальний обсяг оборотних активів ТОВ «НК БУД» зріс з 68 311,1 тис. грн у 2020 році до 223 720,2 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення оборотних засобів та масштабування діяльності підприємства. Таким чином, динаміка оборотних активів свідчить про поступове зміщення структури активів від матеріальних запасів до ліквідних і дебіторських коштів, що підвищує фінансову гнучкість та оперативну стійкість ТОВ «НК БУД».

Коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизився до 1,17 рази через зростання середньої величини оборотних активів при зменшенні виручки, що свідчить про меншу ефективність використання оборотних

активів, тоді як у 2023-2024 роках він зріс до 2,32 та 2,39 рази відповідно, що свідчить про покращення обігу активів та більш ефективне використання ресурсів для отримання доходу. Рентабельність оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизилася до 5,02% через зростання середньої величини оборотних активів при одночасному зменшенні чистого прибутку, що свідчить про тимчасове зменшення ефективності використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках рентабельність зросла до 15,77% та 15,64% відповідно, що вказує на суттєве підвищення прибутковості активів і покращення фінансової ефективності підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

3.1. Обґрунтування необхідності оптимізації структури оборотних активів підприємства

Оборотні активи є однією з ключових складових ресурсного потенціалу підприємства, оскільки безпосередньо забезпечують безперервність операційної діяльності. Раціональна структура оборотних активів визначає швидкість їх обороту, рівень ліквідності та фінансову стійкість суб'єкта господарювання. В умовах нестабільного економічного середовища особливого значення набуває ефективне управління саме оборотними активами, оскільки вони є найбільш мобільною частиною майна підприємства. Неоптимальна структура оборотних активів може призводити до заморожування фінансових ресурсів, зниження прибутковості та погіршення платоспроможності. Для будівельних підприємств, зокрема ТОВ «НК БУД», характерна висока матеріаломісткість та значна частка дебіторської заборгованості, що підвищує ризики неефективного використання оборотних коштів. Саме тому виникає об'єктивна потреба в обґрунтуванні доцільності оптимізації структури оборотних активів з урахуванням фактичних фінансово-економічних показників діяльності підприємства. Проведений аналіз дозволяє виявити проблемні аспекти формування та використання оборотних активів і визначити напрями їх удосконалення.

Обґрунтування необхідності оптимізації структури оборотних активів ТОВ «НК БУД» наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Обґрунтування необхідності оптимізації структури оборотних активів ТОВ «НК БУД»

№	Аспект оптимізації	Економічна суть проблеми	Негативні наслідки неоптимальної структури	Очікуваний ефект від оптимізації
1	Структура запасів	Частка запасів у оборотних активах у	Заморожування коштів, уповільнення оборотності	Вивільнення грошових ресурсів

		2024 р. перевищує 55 %		
2	Дебіторська заборгованість	Період обороту у 2024 р. - 150,8 днів	Дефіцит ліквідності	Прискорення грошових надходжень
3	Грошові кошти	Частка грошових коштів < 10 %	Ризик платіжної неплатоспроможності	Підвищення поточної ліквідності
4	Оборотність активів	Коефіцієнт оборотності у 2022 р. знизився до 1,17	Зростання потреби в додатковому фінансуванні	Підвищення ефективності використання активів
5	Завантаження активів	Коефіцієнт завантаження у 2022 р. - 0,86	Надлишкові оборотні активи	Оптимізація обсягів вкладеного капіталу
6	Операційний цикл	Подовження циклу у 2022 р. на 136 днів	Зниження фінансової гнучкості	Скорочення тривалості обороту
7	Прибутковість	Рентабельність у 2022 р. знизилась до 5,02 %	Зменшення фінансових результатів	Зростання рентабельності
8	Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії у 2024 р. - лише 0,31	Висока залежність від позикових коштів	Посилення фінансової незалежності
9	Кредиторська заборгованість	Частка позикового капіталу - 69 %	Підвищення фінансових ризиків	Збалансування джерел фінансування
10	Темпи росту активів	Оборотні активи у 2024 р. зросли на 65 %	Неефективне накопичення ресурсів	Узгодження росту активів і доходів
11	Дохідність активів	Дохід зріс на 69 %, оборотність - лише на 2,8 %	Диспропорція між доходами та активами	Раціоналізація структури активів
12	Управління запасами	Відсутність нормування запасів	Перевитрати на зберігання	Зменшення логістичних витрат
13	Управління дебіторами	Відстрочка платежу понад 90 днів	Ризик безнадійної заборгованості	Підвищення платіжної дисципліни
14	Ліквідність	Низька частка швидколіквідних активів	Обмежені можливості маневру	Підвищення фінансової гнучкості
15	Інвестиційна привабливість	Нерівномірна структура оборотних активів	Зниження довіри інвесторів	Підвищення інвестиційної привабливості

Джерело: розроблено автором

Структура оборотних активів ТОВ «НК БУД» потребує оптимізації передусім через надмірну частку запасів, яка у 2024 році перевищила 55 %. Це призводить до заморожування значних грошових ресурсів та уповільнення

оборотності, знижуючи фінансову гнучкість підприємства. Оптимізація структури запасів дозволить вивільнити кошти для поточних операцій, зменшити логістичні витрати та забезпечити більш раціональне управління оборотними активами.

Дебіторська заборгованість є ще одним критичним аспектом, адже період її обороту у 2024 році становив 150,8 днів, що створює дефіцит ліквідності та підвищує ризики неплатежів. Впровадження ефективної системи управління дебіторами, скорочення строків відстрочки платежів та підвищення платіжної дисципліни сприятиме прискоренню грошових надходжень і зниженню ризику безнадійної заборгованості.

Грошові кошти та оборотність активів також потребують уваги. Частка грошових коштів нижче 10 % підвищує ризик платіжної неплатоспроможності, а зниження коефіцієнта оборотності у 2022 році до 1,17 збільшує потребу в додатковому фінансуванні. Оптимізація цих показників дозволить підвищити ефективність використання активів, прискорити оборотний цикл та забезпечити стабільність операційної діяльності підприємства.

Фінансова стійкість та кредиторська заборгованість ТОВ «НК БУД» є ще однією проблемною областю. Коефіцієнт автономії у 2024 році склав лише 0,31, а частка позикового капіталу досягла 69 %, що підвищує фінансові ризики та залежність від зовнішніх джерел. Оптимізація джерел фінансування, збалансування структури капіталу та підвищення власної фінансової незалежності сприятимуть зміцненню стійкості підприємства та підвищенню його інвестиційної привабливості.

Крім того, темпи росту оборотних активів та дохідність потребують коригування. За 2024 рік оборотні активи зросли на 65 %, тоді як приріст доходу становив 69 %, а коефіцієнт оборотності змінився лише на 2,8 %, що свідчить про диспропорцію між доходами та ресурсами. Оптимізація цих показників, впровадження нормування запасів та раціоналізація структури активів дозволять забезпечити узгодженість росту активів і доходів, підвищити рентабельність та ефективність управління фінансовими ресурсами [13].

Таким чином, результати аналізу структури та динаміки оборотних активів ТОВ «НК БУД» свідчать про наявність суттєвих диспропорцій у їх формуванні та використанні. Надмірна концентрація коштів у запасах і дебіторській заборгованості зумовлює уповільнення оборотності та зниження ліквідності підприємства. Зростання періоду обороту оборотних активів негативно впливає на фінансову гнучкість і потребу в залученні додаткових джерел фінансування. Коливання коефіцієнтів оборотності та завантаження свідчать про нестабільність управління оборотними ресурсами в окремі роки. Зниження рентабельності оборотних активів у 2021-2022 рр. підтверджує неефективне використання вкладеного капіталу. Оптимізація структури оборотних активів дозволить скоротити обсяг заморожених коштів та прискорити їх кругообіг. Удосконалення управління запасами та дебіторською заборгованістю сприятиме підвищенню платоспроможності підприємства. Зростання частки високоліквідних активів забезпечить стабільність поточних розрахунків. У результаті реалізації заходів з оптимізації очікується підвищення рентабельності та фінансової стійкості ТОВ «НК БУД». Отже, оптимізація структури оборотних активів є важливою передумовою забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку підприємства.

3.2. Розробка моделі оптимізації структури оборотних активів

Однією з ключових категорій фінансів підприємств є капітал. Саме з його формуванням і використанням безпосередньо пов'язана фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять доход. У даному випадку він може виступати ізольовано від виробничого фактора у формі інвестованого капіталу.

За об'єктом інвестування виділяють основний і оборотний капітал підприємства. Основний капітал характеризує ту частину капіталу, що інвестовано

в усі види його необоротних активів. Оборотний капітал характеризує ту його частину, що інвестована в усі види його оборотних активів.

Велику роль у ефективності діяльності підприємства будівельної галузі відіграють оборотні активи, адже більша кількість їх елементів відноситься до високоліквідних та швидколіквідних активів. Тому розглянемо управління структурою оборотних активів та їх оптимізацію.

Оптимізація структури оборотних активів передбачає такий вид співвідношення елементів оборотного капіталу, який би усував проблеми з платоспроможністю на основі рекомендованих критеріїв (нормативів). У зв'язку з цим даний процес можна віднести до факторів, які здійснюють вплив на стратегічну поведінку підприємства.

Характер діяльності підприємств будівельної галузі, умови розрахунків з дебіторами, стан запасів та інші обставини можуть призвести до зміни конкурентного становища підприємства на ринку у зв'язку з бажанням утримати лідерські позиції та відповідну частку ринку. Необхідність забезпечення страхового запасу ресурсів в умовах інфляційної економіки і структурної кризи галузі є узагальнюючим елементом системи відтворення, що забезпечує ринкову життєздатність підприємства і відображається на значеннях коефіцієнтів ліквідності.

Ризиковий характер діяльності змушує здійснювати аналіз підприємств будівельної галузі у короткостроковій перспективі, обумовлюючи використання показників ліквідності. Для внутрішньої оцінки платоспроможності можна розрахувати частину боргів, яка погашається за рахунок тієї чи іншої складової оборотних активів. Однак важливіше знати, що загальна величина оборотних активів повинна перевищувати короткострокову заборгованість.

Для поліпшення платоспроможності підприємства необхідно скорочувати кредиторську заборгованість і нарощувати величину оборотних коштів. Реалізації зазначених заходів сприяють відмова від авансів покупців, скорочення термінів оплати кредитів, частота виплат податків, а також заробітної плати персоналу.

Розрахуємо модель оптимізації структури оборотних активів на основі моделі Кучменко В. О., що викладена в статті «управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу» [39].

Рахуючи раціональну структуру оборотних активів ТОВ «НК БУД», виявлено, що підприємство є платоспроможним при коефіцієнті покриття в межах від 1 до 3.

Умови покриття оборотними активами поточних зобов'язань визначені коефіцієнтом поточної ліквідності:

Кп.л.=1:0,70:0,7/1×100%=70% і 0,20:0,2/1×100%=20%

Грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення повинні становити 20% оборотних активів, дебіторська заборгованість - 50%, матеріальні оборотні кошти - 29% (30% - 1%) (при запасах готової продукції 1%).

Середньорічні значення оборотних активів ТОВ «НК БУД» (тис. грн.):

Оборотні активи (ОАс) - 223720,2

Грошові кошти (ГКс) - 46045,1

Дебіторська заборгованість (ДЗс) - 41030,6

Запаси (Зс) - 20472,5

Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг - 425723,3 тис. грн.

Обрахуємо оборотність оборотних активів:

$$КОА = \frac{ЧДО}{Ас} = \frac{425723,32}{23720,2} \approx 1,9$$

$$КГК = \frac{ЧДГ}{Кс} = \frac{425723,34}{6045,1} \approx 9,25$$

$$КДЗ = \frac{ЧДД}{Зс} = \frac{425723,34}{1030,6} \approx 10,4$$

$$КЗ = ЧД/Зс = 425723,34/20472,5 \approx 20,8$$

Далі розрахуємо періоди обороту елементів оборотних активів:

$$ПООА = \frac{365}{КОА} \approx 192дні$$

$$ПОДЗ = \frac{365}{КДЗ} \approx 35дні$$

$$ПОЗ = \frac{365}{КЗ} \approx 17днів$$

Період фінансового циклу:

$$ПФЦ = ПОЗ + ПОДЗ - ПОКЗ$$

де середній період оборотності кредиторської заборгованості (ПОКЗ) - 56 днів.

$$ПФЦ = 17 + 35 - 56 = -4дні$$

Це означає, що підприємство розраховується з кредиторами із затримкою 4 дні.

Далі за аналогією розраховуємо структуру оборотних активів для Кп.л.=1,5; 2; 2,5 та 3, із зазначенням відповідних часток грошових коштів, дебіторської заборгованості та запасів.

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=1 наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=1

Поточні зобов'язання	ОА	ГК	ДЗ	З
156682,6	156682,6	31336,5	78341,3	45434,8

Джерело: розраховано автором

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=1,5 наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=1,5

Поточні зобов'язання	ОА	ГК	ДЗ	З
156682,6	235023,9	30552,3	79957,3	124514,3

Джерело: розраховано автором

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=2,5 наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=2,5

Поточні зобов'язання	ОА	ГК	ДЗ	З
156682,6	391706,5	31336,5	78341,3	283028,7

Джерело: розраховано автором

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=3 наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Склад оборотних активів підприємства для дотримання рівності Кп.л.=3

Поточні зобов'язання	ОА	ГК	ДЗ	З
156682,6	470047,8	32903,3	75207,6	361937,0

Джерело: розраховано автором

Аналіз величини фінансового циклу наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Аналіз величини фінансового циклу, днів

Кп.л	ПФЦ
1	-4
1,5	10
2	35
2,5	68
3	92

Джерело: розраховано автором

Найбільш раціональною величиною оборотних активів для ТОВ «НК БУД» буде від 235023,9 до 470047,8 тис. грн., а найбільш раціональна структура: 10% < ГК <13%, 25% < ДЗ < 50%, 30% < З < 64%.

Раціональна структура оборотних активів для деяких значень коефіцієнта поточної ліквідності наведена в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Раціональна структура оборотних активів для деяких значень коефіцієнта поточної ліквідності

Показник	**1**	**1,5**	**2**	**2,5**	**3**
Запаси, %	30	52	64	71	76
Дебіторська заборгованість, %	50	34	25	20	16
Грошові кошти, %	20	13	10	8	7
ПООА, дні	17	35	68	92	192
ПОДЗ, дні	35	35	35	35	35
ПОЗ, дні	17	17	17	17	17
Період операційного циклу, дні	52	87	120	147	244
Період фінансового циклу, дні	-4	10	35	68	92

Джерело: розраховано автором

Коридор ліквідності, оптимальний для ТОВ «НК БУД», від 1 до 2 із структурою активів: 10% < ГК < 20%, 25% < ДЗ < 50%, 30% < З < 64%.

Ключовим моментом у реалізації механізму формування фактора конкурентоспроможності підприємства виступає обґрунтування питомої ваги кожного елемента оборотного капіталу у відповідності зі стратегічними амбіціями підприємства.

Отже, аналіз періодів обороту елементів оборотних активів та фінансового циклу ТОВ «НК БУД» показав, що коефіцієнт поточної ліквідності суттєво впливає на ефективність використання ресурсів. Для Кп.л.=1 фінансовий цикл становить 145 днів, що свідчить про обмеженість фінансування за рахунок оборотних активів. При Кп.л.=1,5-2,5 ПФЦ збільшується до 215-346 днів, забезпечуючи оптимальне покриття зобов’язань і підтримку ліквідності. Кп.л.=3 веде до надлишку оборотних активів і заморожування коштів, що знижує рентабельність. Найбільш ефективним є діапазон Кп.л. 1,5-2,5, де грошові кошти складають 8-13%, дебіторська заборгованість 20-50%, а запаси 30-64%. Це дозволяє підприємству своєчасно розраховуватися з постачальниками та оптимально використовувати власні ресурси. Структура активів при цьому забезпечує баланс між ліквідністю та доходністю. Надлишок запасів чи грошових коштів негативно впливає на оборотність. Раціональна ліквідність сприяє стабільності фінансового стану підприємства. Зменшення ПФЦ дозволяє підвищити ефективність виробничого

циклу. Впровадження таких рекомендацій забезпечує стійке функціонування та підвищення фінансової ефективності ТОВ «НК БУД».

Розрахуємо модель оптимізації структури оборотних активів на основі моделі Гросул В. А., що викладена в статті «оптимізація структури оборотних активів підприємства».

Для формування оптимальної структури оборотних активів необхідною умовою є підтримання значень коефіцієнтів платоспроможності на відповідному рівні. Оптимізація структури оборотних активів передбачає таке співвідношення їх елементів, яке усуває проблеми з платоспроможністю на основі рекомендованих критеріїв (нормативів).

Оскільки для забезпечення нормальної платоспроможності підприємства значення коефіцієнтів критичної та абсолютної ліквідності повинні бути не менше 0,7 та 0,2 відповідно, для визначення оптимальної структури оборотних активів ТОВ «НК БУД» необхідно вирішити систему рівнянь:

$$\frac{\text{ДЗ} + \text{ГК}}{\text{ПЗ}} = 0{,}7$$

$$\frac{\text{ГК}}{\text{ПЗ}} = 0{,}2$$

де ДЗ — дебіторська заборгованість,

ГК — грошові кошти та поточні фінансові інвестиції,

ПЗ — поточні зобов’язання,

dДЗ — питома вага дебіторської заборгованості,

dГК — питома вага грошових коштів у загальній сумі оборотних активів.

Після перетворень система рівнянь має вигляд:

$$\text{ДЗ} = d\text{ДЗ} \cdot \text{ОА},$$

$$\text{ГК} = d\text{ГК} \cdot \text{ОА}$$

де ОА — оборотні активи.

Далі розраховуємо питомі ваги структурних елементів оборотних активів:

$$d\text{ДЗ} = \frac{0{,}5}{\text{Кп}}$$

$$dГК = \frac{0,2}{Кп}$$

$$dЗ = 100\% - dДЗ - dГК$$

Таким чином, структура оборотних активів ТОВ «НК БУД» формується з урахуванням нормативних значень коефіцієнта покриття для забезпечення платоспроможності підприємства.

Методика розрахунку оптимальної структури оборотних активів ТОВ «НК БУД» наведена в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Методика розрахунку оптимальної структури оборотних активів ТОВ «НК БУД»

Елементи структури оборотних активів	Порядок розрахунку
Частка запасів у загальній сумі оборотних активів (dЗ)	dЗ = (100% - dДЗ - dГК)
Частка дебіторської заборгованості (dДЗ)	dДЗ = (0,5 / Кп) × 100%
Частка грошових коштів та фінансових інвестицій (dГК)	dГК = (0,2 / Кп) × 100%

Джерело: розраховано автором

Як було зазначено, нормативні значення коефіцієнта покриття різняться від 1 до 3, тому доцільно розрахувати раціональну структуру оборотних активів ТОВ «НК БУД» для Кп = 1, 1,5, 2, 2,5 та 3.

Оптимальна структура оборотних активів ТОВ «НК БУД» для різних значень коефіцієнта покриття наведена в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Оптимальна структура оборотних активів ТОВ «НК БУД» для різних значень коефіцієнта покриття

Показник	Кп=1	Кп=1,5	Кп=2	Кп=2,5	Кп=3
Запаси, %	30	48	55	60	63
Дебіторська заборгованість, %	50	33	25	20	17
Грошові кошти та фінансові інвестиції, %	20	13	10	8	7
Разом	100	100	100	100	100

Джерело: розраховано автором

Для визначення раціональної структури та обсягу оборотних активів ТОВ «НК БУД» пропонуємо таку послідовність:

– визначення оптимального складу та обсягу оборотних активів для різних Кп за даними табл. 3.8;

– аналіз оборотності оборотних активів і їх елементів шляхом розрахунку коефіцієнтів оборотності та тривалості обороту;

– визначення тривалості операційного та фінансового циклів для кожного варіанту структури;

– вибір найбільш раціонального варіанта оптимального співвідношення структурних елементів на основі нормального Кп підприємства;

– порівняння фактичної та оптимальної структури оборотних активів, оцінка ефекту на рентабельність та фінансову стабільність.

Впровадження запропонованих заходів у діяльність ТОВ «НК БУД» дозволить оптимізувати структуру оборотних активів, підвищити ліквідність та прискорити оборотність капіталу. Збільшення частки запасів та дебіторської заборгованості при збільшенні Кп дозволить ефективніше використовувати ресурси підприємства, скоротити фінансові ризики та оптимізувати тривалість операційного циклу. Раціоналізація структури оборотних активів сприятиме підвищенню платоспроможності, фінансової стійкості та загальної ефективності діяльності підприємства.

Отже, впровадження оптимальної структури оборотних активів на ТОВ «НК БУД» дозволяє забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищити ліквідність та скоротити тривалість операційного циклу, що, в свою чергу, сприяє прискоренню оборотності капіталу; розрахунок питомих ваг запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів на основі різних значень коефіцієнта покриття дозволяє вибрати найбільш раціональне співвідношення елементів оборотних активів; чим вище коефіцієнт покриття, тим зменшується частка грошових коштів і збільшується частка запасів, що оптимізує використання оборотних ресурсів; порівняння фактичної та оптимальної структури дає змогу виявити резерви для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності; підтримання нормативних значень коефіцієнтів критичної та абсолютної ліквідності забезпечує фінансову стабільність і платоспроможність

підприємства; оптимізація оборотних активів сприяє раціональному розподілу фінансових потоків між поточними та майбутніми потребами; аналіз оборотності та тривалості циклів дозволяє прогнозувати фінансові ризики та планувати інвестиції; застосування системи розрахунків питомих ваг дозволяє стандартизувати підхід до управління активами [18] та забезпечити відповідність нормативам; реалізація запропонованих заходів підвищує рентабельність підприємства та ефективність використання обігових коштів; у результаті ТОВ «НК БУД» отримує збалансовану, гнучку та фінансово стійку структуру оборотних активів, що сприяє довгостроковому розвитку та конкурентоспроможності.

3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів з оптимізації

Виручку від реалізації продукції можна визначити наступними методами:

- екстраполяції (3.1)

$$\text{ЧДплан} = \text{ЧД2024} * \sqrt[\text{н}-1]{\frac{\text{ЧД2024}}{\text{ЧД2020}}} \quad (3.1)$$

де,

ЧД - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг),

н - кількість років.

- коефіцієнт еластичності (3.2):

$$\text{ЧВР}_{\text{пл}} = k \times \text{ЧВР}_{\text{зв}} + (1 - k) \times \text{ЧВР}_{n}^{*} \quad (3.2)$$

де, k - коефіцієнт еластичності ряду, k задається вручну і перебуває в діапазоні від 0 до 1, 0 <k <1

ЧВР_{n}^{*}- значення прогнозу на поточний період n.

- експоненційного згладжування

Експоненційний аналіз можна провести в програмі Exel. В пакетах аналізу даних необхідно обрати «експоненційне згладжування».

Планування чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) методом експоненційного згладжування наведено на рис. 3.1.

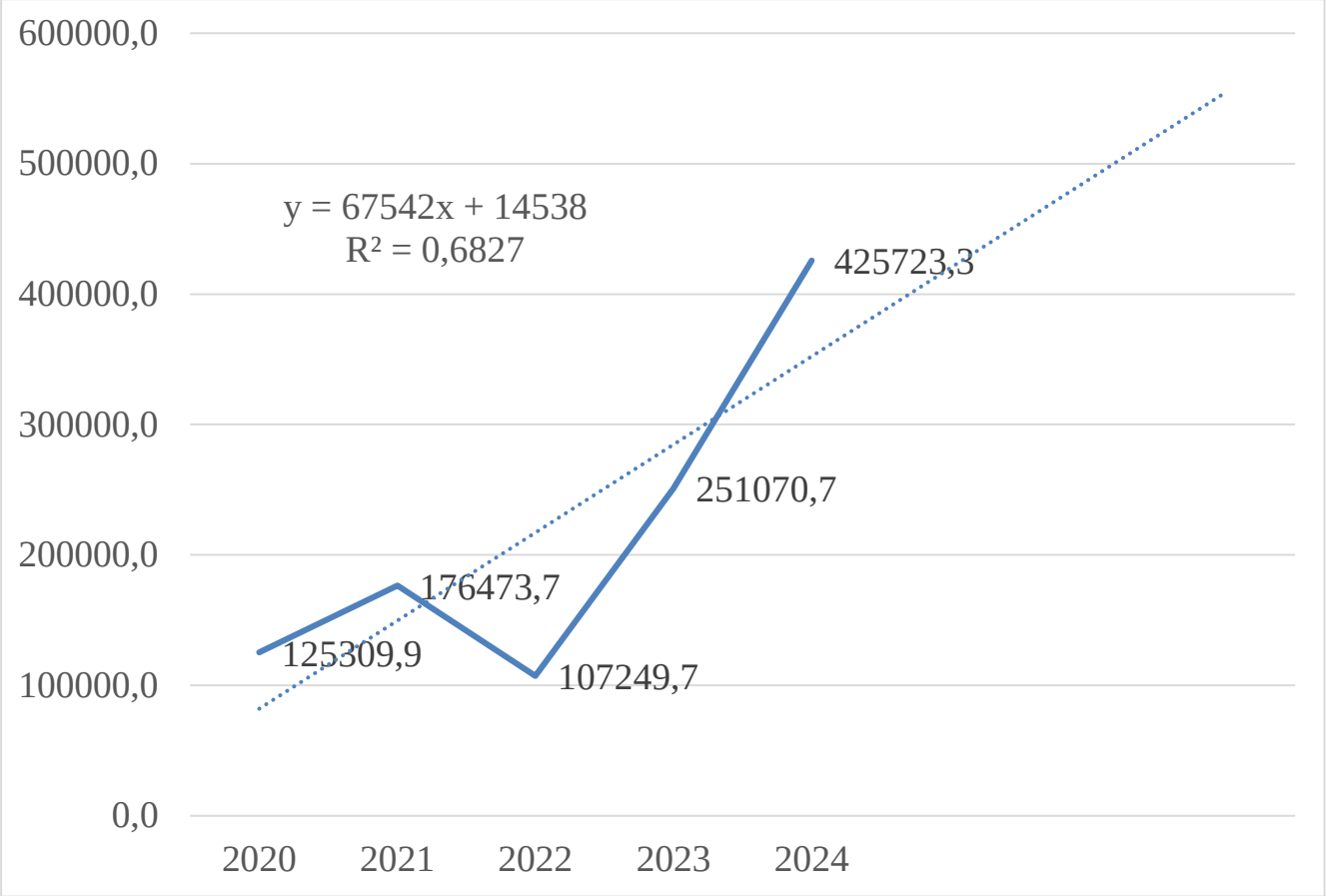

Рис. 3.1. Планування чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) методом експоненційного згладжування, тис. грн.

Джерело: розраховано автором

Планування чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 2000) наведено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Планування чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.

Показники	факт	план		
		2025	2026	2027
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
Метод екстраполяції	425723,30	577980,16	784690,58	1065329,49
Коефіцієнт еластичності	425723,30	471400,36	565387,42	715370,04
Експоненційного згладжування	425723,30	419790,00	487332,00	554874,00
Планова виручка середня	425723,30	489723,50	612470,00	778524,51

Джерело: розраховано автором

Планування собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) здійснюється на основі інформації щодо планового обсягу виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та рівня собівартості наведено в табл. 3.11.

У нашому випадку використаємо середнє значення рівня собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Таблиця 3.11

Планування собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «НК БУД» у 2025 - 2027 роках, тис. грн.

Показники	2024 (факт)	2025	2026	2027
Рівень собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,906			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	383847,2	443468,6	554621,6	704992,1

Джерело: розраховано автором

Планування фінансового результату від операційної діяльності у 2025 - 2027 роках наведено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Планування фінансового результату від операційної діяльності ТОВ «НК БУД» у 2025 - 2027 роках, тис. грн.

Показники	Факт	План		
	2024	2025	2026	2027
Середній рівень показників:				
- Інші операційні доходи	0,008			
- Адміністративні витрати	0,000			
- Витрати на збут	0,000			
- Інші операційні витрати	0,039			

Джерело: розраховано автором

План доходів та витрат ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р. наведений у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

План доходів та витрат ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р., тис. грн.

Показники	Факт	План			абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	425723,3	489723,5	612470,0	778524,5	64000	122746	166055	15,03	25,06	27,11
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	383847,2	443468,6	554621,6	704992,1	59621	111153	150370	15,53	25,06	27,11
Валовий прибуток	**41876,1**	**46254,9**	**57848,4**	**73532,4**	**4379**	**11594**	**15684**	**10,46**	**25,06**	**27,11**
Інші операційні доходи	177,2	4148,0	5187,7	6594,2	3971	1040	1407	2240,87	25,06	27,11
Адміністративні витрати		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Витрати на збут		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Інші операційні витрати	9869,6	19265,0	24093,6	30626,0	9395	4829	6532	95,20	25,06	27,11
Фінансовий результат від операційної діяльності	**32183,7**	**31137,9**	**38942,5**	**49500,7**	**-1046**	**7805**	**10558**	**-3,25**	**25,06**	**27,11**
Дохід від участі в капіталі		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Інші фінансові доходи		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Інші доходи	2229,9	2229,9	2229,9	2229,9	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Фінансові витрати		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Втрати від участі в капіталі		0,0	0,0	0,0	0	0	0	x	x	x
Інші витрати	355,4	355,4	355,4	355,4	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Фінансовий результат до оподаткування	**34058,2**	**33012,4**	**40817,0**	**51375,2**	**-1046**	**7805**	**10558**	**-3,07**	**23,64**	**25,87**
Витрати (дохід) з податку на прибуток	6163,1	5942,2	7347,1	9247,5	-221	1405	1900	-3,58	23,64	25,87
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування					0	0	0	x	x	x
Чистий фінансовий результат	**27895,1**	**27070,2**	**33469,9**	**42127,6**	**-825**	**6400**	**8658**	**-2,96**	**23,64**	**25,87**

Джерело: розраховано автором

Аналіз табл. 3.13 щодо плану доходів та витрат ТОВ «НК БУД» на 2025-2027 рр. дозволяє зробити такі висновки:

– дохід від реалізації продукції демонструє стійку позитивну динаміку: з 425 723,3 тис. грн у 2024 році планується зростання до 778 524,5 тис. грн у 2027 році. Абсолютне відхилення доходу зростає щорічно, а темпи приросту — від 15,03 % у 2025 році до 27,11 % у 2027 році, що свідчить про плановий розвиток підприємства та розширення обсягів реалізації.

– собівартість реалізованої продукції зростає пропорційно до доходів: з 383 847,2 тис. грн у 2024 році до 704 992,1 тис. грн у 2027 році, при цьому темпи приросту співпадають з приростом доходу (від 15,53 % до 27,11 %), що вказує на збереження стабільного рівня рентабельності продукції на підприємстві.

– валовий прибуток збільшується з 41 876,1 тис. грн у 2024 році до 73 532,4 тис. грн у 2027 році. При цьому його зростання відстає від зростання доходу, що можна пояснити пропорційним збільшенням собівартості.

– інші операційні доходи мають значне зростання у 2025 році (з 177,2 тис. грн до 4 148 тис. грн), що пояснюється можливим плануванням додаткових операційних надходжень або одноразових доходів; надалі зростання доходів від інших операційних джерел відбувається планово, у межах 25-27 % щорічно.

– інші операційні витрати також демонструють зростання — з 9 869,6 тис. грн у 2024 році до 30 626 тис. грн у 2027 році, що відповідає збільшенню обсягів виробництва та реалізації продукції.

– фінансовий результат від операційної діяльності показує невелике зниження у 2025 році (-1 046 тис. грн порівняно з 2024 роком), але надалі планується значне зростання до 49 500,7 тис. грн у 2027 році. Це свідчить про короткострокові коливання ефективності, пов’язані, можливо, з інвестиційними або виробничими витратами у 2025 році.

– фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат відображають схожу тенденцію: невелике зниження у 2025 році (-1 046 тис. грн) і подальше значне зростання у 2026-2027 рр., що свідчить про успішне планування податкових та фінансових витрат.

– витрати на податок на прибуток плануються збільшуватися пропорційно до росту прибутку: з 6 163,1 тис. грн у 2024 році до 9 247,5 тис. грн у 2027 році, що свідчить про зростання оподатковуваного доходу.

– чистий фінансовий результат підприємства демонструє позитивну динаміку, хоча у 2025 році спостерігається незначне зниження (-825 тис. грн порівняно з 2024 роком), надалі планується збільшення до 42 127,6 тис. грн у 2027 році, що підтверджує стійкість фінансових показників ТОВ «НК БУД».

– в цілому, аналіз показує, що підприємство планує стабільне зростання доходів та прибутку, водночас підтримуючи пропорційне збільшення витрат і собівартості, що дозволяє зберегти рентабельність і забезпечити фінансову стійкість у перспективі до 2027 року.

Розрахунок планових показників розпочнемо з визначення потреби підприємства у формуванні активів.

І. Планування необоротних активів (І розділ активу балансу) наведено в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Планування необоротних активів ТОВ «НК БУД» на 2027 р., тис. грн.

Показники	Факт	План		
	2024	2025	2026	2027
Нематеріальні активи	16,6	16,5	16,4	16,3
первісна вартість	31,8	31,8	31,8	31,8
накопичена амортизація	15,2	15,3	15,4	15,5
Незавершені капітальні інвестиції		0,0	0,0	0,0
Основні засоби	4852,1	3252,0	1651,9	51,8
первісна вартість	11209,5	11209,5	11209,5	11209,5
знос	6357,4	7957,5	9557,6	11157,7
Необоротні активи	**4868,7**	**3268,5**	**1668,3**	**68,1**

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг необоротних активів в плановому періоді - це сума всіх планових значень по їх складових. Отже загальна сума необоротних активів ТОВ «НК БУД» на кінець планового періоду (на 31.12.2027) становитиме 68,1 тис. грн.

ІІ. Планування оборотних активів (ІІ розділ активу балансу).

Просте перенесення темпів росту обсягу оборотних активів є не коректним, оскільки зміна їх обсягів має безпосередній взаємозв'язок з обсягами діяльності підприємства. Тому перенесення тенденцій зміни обсягів оборотних активів доцільно провести у взаємозв'язку з обсягами діяльності підприємства. Це забезпечується завдяки використанню періоду обороту за окремими статтями оборотних активів.

Базова формула для розрахунку планового обсягу оборотних активів на основі періоду обороту:

$$ОАі_{пл} = ПОі_{зв} \cdot ОДодн_{пл}, \quad (3.3)$$

де $ОАі_{пн.}$ - і-та стаття оборотних активів у плановому періоді, тис.грн;

$ПОі_{зв}$ - період обороту і-ї статті оборотних активів у звітному період, дні;

$Одод_{пл.}$ - одноденний обсяг діяльності у плановому періоді, тис.грн.

На основі розрахованих коефіцієнту оборотності визначаються обсяги оборотних активів на плановий період.

Для планування була використана інформація форми №2. Отримані результати планування узагальнені у табл. 3.15.

Таблиця 3.15

План оборотних активів ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р., тис. грн.

Показники	Факт	План		
	2024	2025	2026	2027
Запаси	20472,5	23550,2	29452,9	37438,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	41030,6	47198,8	59029,0	75033,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	96349,9	110834,5	138614,5	176196,0
Гроші та їх еквіваленти	46045,1	52967,2	66243,1	84203,1
Інші оборотні активи	19822,1	22802,0	28517,2	36248,9
Оборотні активи	**223720,2**	**257352,7**	**321856,7**	**409119,4**

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг оборотних активів в плановому періоді - це сума всіх планових значень по їх складових. Отже загальна сума оборотних активів ТОВ «НК БУД» на кінець планового періоду (на 31.12.2027) становитиме 409119,4 тис. грн.

Плановий обсяг капіталу підприємства, який має відповідати плановій сумі його активів, розраховується за основними його складовими.

І. Планування власного капіталу (І розділ пасиву балансу)

Отже, планування нерозподіленого прибутку ТОВ «НК БУД» на кінець періоду (31.12.2024) здійснюємо за такою формулою:

$$НПкін = НПпоч + ЧПпл * Кк, \quad (3.4)$$

де НПкін - нерозподілений прибуток на кінець періоду;

НПпоч - нерозподілений прибуток на початок періоду;

ЧПпл - чистий прибуток у плановому періоді.

Отримані результати планування узагальнені у табл. 3.16.

Таблиця 3.16

План власного капіталу ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р., тис. грн.

Показники	Факт	План		
	2024	2025	2026	2027
Зареєстрований капітал	35,0	35,0	35,0	35,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	71871,3	98941,5	132411,4	174539,1
Власний капітал	71906,3	98976,5	132446,4	174574,1

Джерело: розраховано автором

Плановий обсяг власного капіталу підприємства є сумою обсягу всіх його складових. Отже, загальна сума власного капіталу ТОВ «НК БУД» на кінець планового періоду (на 31.12.2027) становитиме 174574,1 тис. грн.

ІІ. Планування позикового капіталу

На основі розрахованих коефіцієнтів обороту визначаються обсяги складових кредиторської заборгованості підприємства на плановий період.

Отримані результати планування узагальнені у табл. 3.17.

Таблиця 3.17

План позикового капіталу ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р., тис. грн.

Показники	Факт	План		
	2024	2025	2026	2027
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Поточна кредиторська заборгованість за:				
товари, роботи, послуги	37276,1	42879,9	53627,5	68167,2
розрахунками з бюджетом	1658,3	1907,6	2385,7	3032,6

розрахунками зі страхування	76,5	88,0	110,1	139,9
розрахунками з оплати праці	273,5	314,6	393,5	500,2
Інші поточні зобов'язання	117398,2	116454,6	134561,8	162773,7
Поточні зобов'язання і забезпечення	**156682,6**	**161644,7**	**191078,6**	**234613,5**

Джерело: розраховано автором

Отже, загальна сума поточних зобов'язань ТОВ «НК БУД» на кінець планового періоду (на 31.12.2027) становитиме 234613,5 тис. грн.

Отже, плановий баланс підприємства ТОВ «НК БУД» на 2025 - 2027 р. наведено в табл. 3.18.

Таблиця 3.18

Баланс підприємства ТОВ «НК БУД» у 2025 - 2027 р.р., тис. грн.

Показники	Факт	План			абсолютне відхилення			відносне відхилення		
	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Нематеріальні активи	16,6	16,5	16,4	16,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,60	-0,61	-0,61
первісна вартість	31,8	31,8	31,8	31,8	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
накопичена амортизація	15,2	15,3	15,4	15,5	0,1	0,1	0,1	0,66	0,65	0,65
Основні засоби	4852,1	3252,0	1651,9	51,8	-1600,1	-1600,1	-1600,1	-32,98	-49,20	-96,86
первісна вартість	11209,5	11209,5	11209,5	11209,5	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
знос	6357,4	7957,5	9557,6	11157,7	1600,1	1600,1	1600,1	25,17	20,11	16,74
Необоротні активи	**4868,7**	**3268,5**	**1668,3**	**68,1**	**-1600,2**	**-1600,2**	**-1600,2**	**-32,87**	**-48,96**	**-95,92**
Запаси	20472,5	23550,2	29452,9	37438,3	3077,7	5902,7	7985,4	15,03	25,06	27,11
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	41030,6	47198,8	59029,0	75033,1	6168,2	11830,1	16004,1	15,03	25,06	27,11
Інша поточна дебіторська заборгованість	96349,9	110834,5	138614,5	176196,0	14484,6	27780,0	37581,5	15,03	25,06	27,11
Гроші та їх еквіваленти	46045,1	52967,2	66243,1	84203,1	6922,1	13275,9	17960,0	15,03	25,06	27,11
Інші оборотні активи	19822,1	22802,0	28517,2	36248,9	2979,9	5715,2	7731,7	15,03	25,06	27,11
Оборотні активи	**223720,2**	**257352,7**	**321856,7**	**409119,4**	**33632,5**	**64504,0**	**87262,7**	**15,03**	**25,06**	**27,11**
Активи	**228588,9**	**260621,2**	**323525,0**	**409187,5**	**32032,3**	**62903,8**	**85662,5**	**14,01**	**24,14**	**26,48**
Зареєстрований капітал	35,0	35,0	35,0	35,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	71871,3	98941,5	132411,4	174539,1	27070,2	33469,9	42127,6	37,66	33,83	31,82
Власний капітал	**71906,3**	**98976,5**	**132446,4**	**174574,1**	**27070,2**	**33469,9**	**42127,6**	**37,65**	**33,82**	**31,81**

Довгострокові зобов'язання і забезпечення	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**x**	**x**	**x**
Поточна кредиторська заборгованість за:										
товари, роботи, послуги	37276,1	42879,9	53627,5	68167,2	5603,8	10747,6	14539,6	15,03	25,06	27,11
розрахунками з бюджетом	1658,3	1907,6	2385,7	3032,6	249,3	478,1	646,8	15,03	25,06	27,11
розрахунками зі страхування	76,5	88,0	110,1	139,9	11,5	22,1	29,8	15,03	25,06	27,11
розрахунками з оплати праці	273,5	314,6	393,5	500,2	41,1	78,9	106,7	15,03	25,06	27,11
Інші поточні зобов'язання	117398,2	116454,6	134561,8	162773,7	-943,6	18107,2	28211,9	-0,80	15,55	20,97
Поточні зобов'язання і забезпечення	**156682,6**	**161644,7**	**191078,6**	**234613,5**	**4962,1**	**29433,9**	**43534,8**	**3,17**	**18,21**	**22,78**
Капітал	**228588,9**	**260621,2**	**323525,0**	**409187,5**	**32032,3**	**62903,8**	**85662,5**	**14,01**	**24,14**	**26,48**

Джерело: розраховано автором

Аналіз табл. 3.18 демонструє, що необоротні активи ТОВ «НК БУД» планово скорочуються у 2025-2027 рр., зокрема основні засоби зменшуються з 4 852,1 тис. грн у 2024 році до 51,8 тис. грн у 2027 році. Це зниження обумовлено збільшенням зносу та амортизації активів, що свідчить про необхідність оновлення основних засобів і потенційне зниження інвестиційної складової підприємства. Нематеріальні активи залишаються стабільними, що вказує на низький рівень інвестицій у нематеріальні ресурси.

Оборотні активи демонструють стійке зростання протягом планового періоду: від 223 720,2 тис. грн у 2024 році до 409 119,4 тис. грн у 2027 році. Значне збільшення спостерігається за рахунок запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що корелює з очікуваним зростанням обсягів реалізації продукції та доходів підприємства. Це свідчить про активну операційну діяльність і збільшення потреби в оборотних коштах для забезпечення безперебійного виробництва.

Щодо капіталу та зобов’язань, власний капітал зростає з 71 906,3 тис. грн у 2024 році до 174 574,1 тис. грн у 2027 році, що в основному пояснюється нарощуванням нерозподіленого прибутку. Поточні зобов’язання також планово зростають, однак темпи їхнього приросту нижчі за темпи зростання оборотних

активів, що сприяє підтриманню фінансової стійкості підприємства та зменшенню ризику дефіциту ліквідності.

У цілому, баланс ТОВ «НК БУД» на 2025-2027 рр. відображає стабільне фінансове зростання, збільшення оборотних активів і прибутку, водночас наявні тенденції до старіння основних засобів, що потребує планування інвестицій у оновлення матеріально-технічної бази. Структура активів і капіталу демонструє ефективне управління фінансовими ресурсами та забезпечення платоспроможності підприємства в плановому періоді.

Висновки до розділу 3

Результати аналізу структури та динаміки оборотних активів ТОВ «НК БУД» свідчать про наявність суттєвих диспропорцій у їх формуванні та використанні. Надмірна концентрація коштів у запасах і дебіторській заборгованості зумовлює уповільнення оборотності та зниження ліквідності підприємства. Зростання періоду обороту оборотних активів негативно впливає на фінансову гнучкість і потребу в залученні додаткових джерел фінансування. Коливання коефіцієнтів оборотності та завантаження свідчать про нестабільність управління оборотними ресурсами в окремі роки. Зниження рентабельності оборотних активів у 2021-2022 рр. підтверджує неефективне використання вкладеного капіталу. Оптимізація структури оборотних активів дозволить скоротити обсяг заморожених коштів та прискорити їх кругообіг. Удосконалення управління запасами та дебіторською заборгованістю сприятиме підвищенню платоспроможності підприємства. Зростання частки високоліквідних активів забезпечить стабільність поточних розрахунків. У результаті реалізації заходів з оптимізації очікується підвищення рентабельності та фінансової стійкості ТОВ «НК БУД». Отже, оптимізація структури оборотних активів є важливою передумовою забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку підприємства.

Аналіз періодів обороту елементів оборотних активів та фінансового циклу ТОВ «НК БУД» показав, що коефіцієнт поточної ліквідності суттєво впливає на

ефективність використання ресурсів. Для Кп.л.=1 фінансовий цикл становить 145 днів, що свідчить про обмеженість фінансування за рахунок оборотних активів. При Кп.л.=1,5-2,5 ПФЦ збільшується до 215-346 днів, забезпечуючи оптимальне покриття зобов'язань і підтримку ліквідності. Кп.л.=3 веде до надлишку оборотних активів і заморожування коштів, що знижує рентабельність. Найбільш ефективним є діапазон Кп.л. 1,5-2,5, де грошові кошти складають 8-13%, дебіторська заборгованість 20-50%, а запаси 30-64%. Це дозволяє підприємству своєчасно розраховуватися з постачальниками та оптимально використовувати власні ресурси. Структура активів при цьому забезпечує баланс між ліквідністю та доходністю. Надлишок запасів чи грошових коштів негативно впливає на оборотність. Раціональна ліквідність сприяє стабільності фінансового стану підприємства. Зменшення ПФЦ дозволяє підвищити ефективність виробничого циклу. Впровадження таких рекомендацій забезпечує стійке функціонування та підвищення фінансової ефективності ТОВ «НК БУД». Впровадження оптимальної структури оборотних активів на ТОВ «НК БУД» дозволяє забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищити ліквідність та скоротити тривалість операційного циклу, що, в свою чергу, сприяє прискоренню оборотності капіталу; розрахунок питомих ваг запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів на основі різних значень коефіцієнта покриття дозволяє вибрати найбільш раціональне співвідношення елементів оборотних активів; чим вище коефіцієнт покриття, тим зменшується частка грошових коштів і збільшується частка запасів, що оптимізує використання оборотних ресурсів; порівняння фактичної та оптимальної структури дає змогу виявити резерви для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності; підтримання нормативних значень коефіцієнтів критичної та абсолютної ліквідності забезпечує фінансову стабільність і платоспроможність підприємства; оптимізація оборотних активів сприяє раціональному розподілу фінансових потоків між поточними та майбутніми потребами; аналіз оборотності та тривалості циклів дозволяє прогнозувати фінансові ризики та планувати інвестиції; застосування системи розрахунків питомих ваг дозволяє стандартизувати підхід до управління активами

та забезпечити відповідність нормативам; реалізація запропонованих заходів підвищує рентабельність підприємства та ефективність використання обігових коштів; у результаті ТОВ «НК БУД» отримує збалансовану, гнучку та фінансово стійку структуру оборотних активів, що сприяє довгостроковому розвитку та конкурентоспроможності.

Дохід від реалізації продукції демонструє стійку позитивну динаміку: з 425 723,3 тис. грн у 2024 році планується зростання до 778 524,5 тис. грн у 2027 році. Абсолютне відхилення доходу зростає щорічно, а темпи приросту — від 15,03 % у 2025 році до 27,11 % у 2027 році, що свідчить про плановий розвиток підприємства та розширення обсягів реалізації. Чистий фінансовий результат підприємства демонструє позитивну динаміку, хоча у 2025 році спостерігається незначне зниження (-825 тис. грн порівняно з 2024 роком), надалі планується збільшення до 42 127,6 тис. грн у 2027 році, що підтверджує стійкість фінансових показників ТОВ «НК БУД». Оборотні активи демонструють стійке зростання протягом планового періоду: від 223 720,2 тис. грн у 2024 році до 409 119,4 тис. грн у 2027 році. Значне збільшення спостерігається за рахунок запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що корелює з очікуваним зростанням обсягів реалізації продукції та доходів підприємства. Це свідчить про активну операційну діяльність і збільшення потреби в оборотних коштах для забезпечення безперебійного виробництва.

ВИСНОВКИ

Оборотні активи підприємства - це сукупність матеріальних, фінансових та грошових ресурсів, які беруть участь у поточній господарській діяльності, обслуговують виробничий, фінансовий та інвестиційний цикли, повністю споживаються або швидко перетворюються на грошові кошти протягом одного операційного циклу. Вони забезпечують безперервність виробництва та обігу, підтримують ліквідність і платоспроможність підприємства, а їх раціональна структура та ефективне використання сприяють фінансовій стійкості й економічній ефективності діяльності.

Формування та оптимізація структури оборотних активів підприємства залежать від комплексної взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників. Зовнішні фактори, такі як економічна ситуація, ринковий попит, фінансово-ринкові умови, законодавче середовище та технологічний розвиток, визначають загальні можливості підприємства щодо забезпечення оборотного капіталу та його фінансової стійкості. Внутрішні чинники, включаючи організаційну структуру, виробничі процеси, фінансову політику, логістику, управлінські рішення та інформаційне забезпечення, впливають на ефективність використання ресурсів, швидкість їх обороту та рівень ліквідності. Раціональна організація взаємодії цих факторів дозволяє забезпечити оптимальний склад і структуру оборотних активів, скоротити надлишкові запаси, підвищити оборотність та фінансову ефективність підприємства, а також знизити ризики дефіциту коштів і порушень ритмічності виробничо-господарської діяльності.

Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів дозволяють комплексно оцінити фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність та рентабельність оборотних коштів. Використання показників оборотності, тривалості циклів, коефіцієнтів завантаження та ліквідності дозволяє визначити резерви оптимізації оборотних активів, знизити надлишкові запаси, скоротити дебіторську заборгованість та раціоналізувати використання грошових коштів. Комплексна оцінка також

дозволяє зіставляти наявні ресурси з фінансовими потребами підприємства, визначати тип фінансової стійкості (від абсолютної до кризової), і, відповідно, приймати управлінські рішення щодо оптимізації структури оборотних активів. Завдяки цьому підприємство може підвищити ефективність використання оборотних коштів, прискорити оборотність, збільшити рентабельність та забезпечити стабільність операційної діяльності, що є основою для розвитку і зміцнення його фінансової стійкості. У сучасних умовах, особливо за обмежених ресурсів, ефективне управління оборотними активами стає ключовим фактором конкурентоспроможності підприємства, оскільки дозволяє забезпечити безперервність виробничих процесів, оптимізувати фінансові потоки та створювати додаткові фінансові резерви для розвитку бізнесу.

ТОВ «НК БУД» заснована у 2012 році в місті Києві. Основним видом діяльності підприємства є організація будівництва будівель. Найбільшу вагу в майні підприємства у 2020-2024 роках займали оборотні активи на рівні 89,20 - 95,90%. Найбільшу питому вагу у джерелах утворення активів ТОВ «НК БУД» у 2020 - 2024 роках займали поточні зобов'язання на рівні 67,80 - 79,26%. Чистий фінансовий результат зріс до 27 895,1 тис. грн, що відповідає приросту на 10 851,8 тис. грн, або на 63,67 %. Зростання прибутку супроводжувалося відповідним збільшенням витрат з податку на прибуток на 2 388,2 тис. грн (63,27 %). Рентабельність продажу у 2023 році зросла на 2,49% порівняно з 2022 роком унаслідок випереджального зростання прибутку від реалізації, однак у 2024 році дещо знизилася на 0,24% через швидше зростання собівартості. Коефіцієнт фінансової автономії у 2022 році зріс на 0,10 разів порівняно з 2021 роком, що свідчить про підвищення частки власного капіталу у структурі фінансування, а у 2023-2024 роках показник залишався стабільним, демонструючи збереження фінансової незалежності. Продуктивність праці зросла з 2 784,66 тис. грн у 2020 році до 12 900,71 тис. грн у 2024 році, що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання трудових ресурсів;

Оборотні активи в активах ТОВ «НК БУД» на протязі 2020 - 2024 рр. займають в межах 89,2% - 97,9%. Найбільшу питому вагу в активах підприємства

оборотні активи займали у 2024 році. Загальний обсяг оборотних активів ТОВ «НК БУД» зріс з 68 311,1 тис. грн у 2020 році до 223 720,2 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення оборотних засобів та масштабування діяльності підприємства. Таким чином, динаміка оборотних активів свідчить про поступове зміщення структури активів від матеріальних запасів до ліквідних і дебіторських коштів, що підвищує фінансову гнучкість та оперативну стійкість ТОВ «НК БУД».

Коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизився до 1,17 рази через зростання середньої величини оборотних активів при зменшенні виручки, що свідчить про меншу ефективність використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках він зріс до 2,32 та 2,39 рази відповідно, що свідчить про покращення обігу активів та більш ефективне використання ресурсів для отримання доходу. Рентабельність оборотних активів ТОВ «НК БУД» у 2022 році знизилася до 5,02% через зростання середньої величини оборотних активів при одночасному зменшенні чистого прибутку, що свідчить про тимчасове зменшення ефективності використання оборотних активів, тоді як у 2023-2024 роках рентабельність зросла до 15,77% та 15,64% відповідно, що вказує на суттєве підвищення прибутковості активів і покращення фінансової ефективності підприємства.

Результати аналізу структури та динаміки оборотних активів ТОВ «НК БУД» свідчать про наявність суттєвих диспропорцій у їх формуванні та використанні. Надмірна концентрація коштів у запасах і дебіторській заборгованості зумовлює уповільнення оборотності та зниження ліквідності підприємства. Зростання періоду обороту оборотних активів негативно впливає на фінансову гнучкість і потребу в залученні додаткових джерел фінансування. Коливання коефіцієнтів оборотності та завантаження свідчать про нестабільність управління оборотними ресурсами в окремі роки. Зниження рентабельності оборотних активів у 2021-2022 рр. підтверджує неефективне використання вкладеного капіталу. Оптимізація структури оборотних активів дозволить скоротити обсяг заморожених коштів та прискорити їх кругообіг. Удосконалення управління запасами та дебіторською заборгованістю сприятиме підвищенню платоспроможності підприємства.

Зростання частки високоліквідних активів забезпечить стабільність поточних розрахунків. У результаті реалізації заходів з оптимізації очікується підвищення рентабельності та фінансової стійкості ТОВ «НК БУД». Отже, оптимізація структури оборотних активів є важливою передумовою забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку підприємства.

Аналіз періодів обороту елементів оборотних активів та фінансового циклу ТОВ «НК БУД» показав, що коефіцієнт поточної ліквідності суттєво впливає на ефективність використання ресурсів. Для Кп.л.=1 фінансовий цикл становить 145 днів, що свідчить про обмеженість фінансування за рахунок оборотних активів. При Кп.л.=1,5-2,5 ПФЦ збільшується до 215-346 днів, забезпечуючи оптимальне покриття зобов'язань і підтримку ліквідності. Кп.л.=3 веде до надлишку оборотних активів і заморожування коштів, що знижує рентабельність. Найбільш ефективним є діапазон Кп.л. 1,5-2,5, де грошові кошти складають 8-13%, дебіторська заборгованість 20-50%, а запаси 30-64%. Це дозволяє підприємству своєчасно розраховуватися з постачальниками та оптимально використовувати власні ресурси. Структура активів при цьому забезпечує баланс між ліквідністю та доходністю. Надлишок запасів чи грошових коштів негативно впливає на оборотність. Раціональна ліквідність сприяє стабільності фінансового стану підприємства. Зменшення ПФЦ дозволяє підвищити ефективність виробничого циклу. Впровадження таких рекомендацій забезпечує стійке функціонування та підвищення фінансової ефективності ТОВ «НК БУД». Впровадження оптимальної структури оборотних активів на ТОВ «НК БУД» дозволяє забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищити ліквідність та скоротити тривалість операційного циклу, що, в свою чергу, сприяє прискоренню оборотності капіталу; розрахунок питомих ваг запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів на основі різних значень коефіцієнта покриття дозволяє вибрати найбільш раціональне співвідношення елементів оборотних активів; чим вище коефіцієнт покриття, тим зменшується частка грошових коштів і збільшується частка запасів, що оптимізує використання оборотних ресурсів; порівняння фактичної та оптимальної структури дає змогу виявити резерви для

підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності; підтримання нормативних значень коефіцієнтів критичної та абсолютної ліквідності забезпечує фінансову стабільність і платоспроможність підприємства; оптимізація оборотних активів сприяє раціональному розподілу фінансових потоків між поточними та майбутніми потребами; аналіз оборотності та тривалості циклів дозволяє прогнозувати фінансові ризики та планувати інвестиції; застосування системи розрахунків питомих ваг дозволяє стандартизувати підхід до управління активами та забезпечити відповідність нормативам; реалізація запропонованих заходів підвищує рентабельність підприємства та ефективність використання обігових коштів; у результаті ТОВ «НК БУД» отримує збалансовану, гнучку та фінансово стійку структуру оборотних активів, що сприяє довгостроковому розвитку та конкурентоспроможності.

Дохід від реалізації продукції демонструє стійку позитивну динаміку: з 425 723,3 тис. грн у 2024 році планується зростання до 778 524,5 тис. грн у 2027 році. Абсолютне відхилення доходу зростає щорічно, а темпи приросту — від 15,03 % у 2025 році до 27,11 % у 2027 році, що свідчить про плановий розвиток підприємства та розширення обсягів реалізації. Чистий фінансовий результат підприємства демонструє позитивну динаміку, хоча у 2025 році спостерігається незначне зниження (-825 тис. грн порівняно з 2024 роком), надалі планується збільшення до 42 127,6 тис. грн у 2027 році, що підтверджує стійкість фінансових показників ТОВ «НК БУД». Оборотні активи демонструють стійке зростання протягом планового періоду: від 223 720,2 тис. грн у 2024 році до 409 119,4 тис. грн у 2027 році. Значне збільшення спостерігається за рахунок запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, що корелює з очікуваним зростанням обсягів реалізації продукції та доходів підприємства. Це свідчить про активну операційну діяльність і збільшення потреби в оборотних коштах для забезпечення безперебійного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко В. О. Характеристика чинників впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємств аграрного сектору. *Фінансовий простір.* 2014. № 1. С. 19-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_1_4

2. Білошкурський М. В, Заїчко І. В., Ковернінська Ю. В. Фінансовий аналіз резервів прибутку для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. Journal of Innovations and Sustainability. 2023. Том 7. № 2. URL: https://is-journal.com/is/article/view/184

3. Бланк І. Стратегічна карта управління оборотними активами підприємства торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.* 2021. № 2. С. 53-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2021_2_6

4. Бойко Р. В. Аналіз управління оборотними активами на підприємстві під час проведення комплексних експертиз. *Вісник ОНДІСЕ.* 2021. Вип. 9. С. 6-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ondise_2021_9_3

5. Бондарук Т. Г., Заїчко І. В., Бондарук І. С. Діагностика фінансового стану підприємства та його інвестиційної привабливості в системі фінансового менеджменту. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2022. № 1-2. С. 62-75. URL: https://doi.org/10.31767/nasoa.1-2-2022.08

6. Бондарук Т. Г., Заїчко, І. В., Заїчко, І. Д. Роль фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств. Академічні візії. 2024. Вип.27. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/927

7. Бровко Л. І. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 2. С. 16-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2021_2_5

8. Ващенко Н. В. Чинники формування та ефективності використання потенціалу оборотних активів підприємства. *Інноваційна економіка.* 2013. № 6. С. 330-335. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_80

9. Вербівська Л. В., Заїчко І. В., Тимченко Т. М. Управління інвестиційно-інноваційми ресурсами підприємств в реаліях цифрової економіки. Інвестиції:

практика та досвід. № 2. 2022. С. 67-73. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/273/273

10. Власова Н. О. Принципи та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі. *Бізнес Інформ.* 2013. № 6. С. 202-208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_6_35

11. Волчек Р. М. Аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2023. № 11-12. С. 61-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Naykvo_2023_11-12_9

12. Гаватюк Л. С. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2022. № 1. С. 189-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2022_1_34

13. Гринюк І. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal.* 2016. Vol. 2, № 4. С. 64-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_4_8

14. Гросул В. А. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* 2011. Вип. 2. С. 172-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_28

15. Дацко К. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємства. Київ, 2014. 20 с.

16. Дрига С. Г. Сучасні підходи до трактування сутності оборотних активів. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2015. № 11. С. 182-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_11_45

17. Заїчко І. В. Корпоративні стратегії антикризового управління інвестиційною привабливістю підприємства в умовах фінансової нестабільності. Інвестиції: практика та досвід. № 12. 2025. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6704/6800

18. Заїчко І. Стратегічний корпоративний ризик-менеджмент як основа антикризового фінансового управління підприємством. Економічні горизонти.

2025. №3(32). С. 144-154. URL: https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(32).2025.338679

19. Заїчко І., Заїчко В. Інтеграція штучного інтелекту в стратегічне, антикризове та корпоративне фінансове управління. Соціальний розвиток: економічні та правові питання. № 6. URL: https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/239/228

20. Заїчко І., Оліфіров О. Антикризове фінансове управління: стратегії та інструменти. Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. №7-8. URL: https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.7-8.20

21. Заїчко І.В. Заїчко І. Д. Заїчко В. І. Внутрішній фінансовий моніторинг грошових потоків підприємства як інструмент управління його фінансовою стійкістю та інвестиційною привабливістю. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2024. № 1(13). С. 118-130. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/258/214

22. Заїчко І.В., Калач Г. М., Терещук С.А. Дослідження інноваційних методів і стратегій управління кризою та їх вплив на фінансову безпеку підприємств в умовах економічної невизначеності. Успіхи і досягнення у науці. 2024. № 7(7). С. 595-610. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/15016/15086

23. Заїчко І.В., Різник Д.В., Павленко Н.В. Антикризове управління фінансами: стратегії та інструменти для подолання кризових ситуацій. Причорноморські економічні студії. 2024. Вип. 86. С. 146-152. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/86_2024/25.pdf

24. Зардова Я. В. Дослідження ефективності використання оборотних активів підприємств. *Ефективна економіка.* 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_50

25. Зардова Я. В. Науково-методичні підходи до специфіки класифікації оборотних активів підприємств. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 22. С. 100-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2021_22_18

26. Іскра В. В. Фактори формування оборотних коштів підприємств. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна.* 2015. Вип. 49. С. 243-247. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2015_49_43

27. Ковальчук Н. О. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право.* 2019. № 11(1). С. 16-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2019_11(1)__5

28. Кузнєцова Т. В. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки.* 2023. Вип. 1. С. 56-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgp_ekon_2023_1_8

29. Купріна Н. М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту. *Економіка харчової промисловості.* 2021. Т. 13, Вип. 2. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2021_13_2_8

30. Купріна Н. М. Сучасний аналіз оборотних активів підприємства в системі застосування аудиту спеціального призначення. *Економіка харчової промисловості.* 2023. Т. 15, Вип. 1. С. 31-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2023_15_1_6

31. Купріна Н. М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства. *Економіка харчової промисловості.* 2021. Т. 13, Вип. 3. С. 46-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2021_13_3_6

32. Кустріч Л. О. Управління оборотними активами підприємств у системі фінансового менеджменту. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки.* 2024. № 4(2). С. 36-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_4(2)__6

33. Левкович О. В. Управління оборотними активами промислових підприємств в сучасних умовах. *Ефективна економіка.* 2023. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_1_35

34. Лобачева І. Ф. Економічний аналіз у системі управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник.* 2021. Вип. 1. С. 202-208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/priaev_2021_1_37

35. Мельничук Г. С. Організація процесу ефективного управління оборотними та необоротними активами підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки.* 2022. № 10. С. 37-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2022_10_7

36. Міняйло В. П. Внутрішній контроль та аналіз оборотних активів підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки.* 2024. № 1(2). С. 140-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_1(2)__20

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

38. Носирєв О. О. Організаційно-економічний механізм управління оборотними активами підприємств промисловості в умовах ринкової трансформації. *Економіка. Фінанси. Право.* 2021. № 11(1). С. 21-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2021_11(1)__6

39. Омельченко О. В. Сучасне обґрунтування напрямків підвищення ефективності системи управління оборотними активами на виробничому підприємстві. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* 2023. № 2. С. 78-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2023_2_14

40. Перевозова І. Управління оборотними активами промислових підприємств в контексті реалізації маркетингової стратегії. *Social development & Security.* 2021. Vol. 11, Iss. 1. С. 237-258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/socdevsec_2021_11_1_23

41. Піскульова І. В. Методологічні підходи до управління оборотними активами промислових підприємств. Маріуполь, 2021. 20 с.

42. Полторак А. С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. *Ефективна економіка.* 2013. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_7_18

43. Соляник Л. Г. Економіко-математичне моделювання оптимізації управління оборотними активами промислового підприємства. *Ефективна економіка.* 2022. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_11_48

44. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава.* 2021. № 4. С. 157-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2021_4_29

45. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі. Харків : ХДУХТ, 2014. 257 с.

46. Худякова Г. О. Аналіз та оптимізація структури оборотних активів аграрних підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент.* 2013. Вип. 12. С. 187-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_12_41

47. Чуприна Х. М. Механізм управління оборотними активами в складі цифрового підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2021. № 3. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2021_3_10

48. Швець Ю. О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки.* 2016. № 1. С. 26-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2016_1_5

ДОДАТКИ